

Тиждень

український www.ut.net.ua

ІГОР ЮХНОВСЬКИЙ:
УКРАЇНА – УЧАСНИК
АНТИГІТЛЕРІВСЬКОЇ
КОАЛІЦІЇ.
СТОР. 14

№ 27 (36) 4 — 10 ЛИПНЯ 2008 р.

ТЕЛЕГІНА І РОСІЯ

Стосунки Москви
з Тимошенко. Стор. 20

ДИТИНА І МОРЕ

Лікар «Артека» про правильний
відпочинок. Стор. 36

УКРАЇНСЬКЕ ЧТИВО

Кохання Покальчука схоже
на німецьку порнографію. Стор. 70

ВІЙСЬКОВА ДОБЛЕСТЬ

Як воюють українці. Стор. 38

ISSN 1996-1561

9 771996 156002

Журнал «Український ТИЖДЕНЬ» вперше представлений у дослідженнях медіа-уподобань читацької аудиторії компанії TNS PMI 2008/1*.

І вже протягом півроку існування видання «Український ТИЖДЕНЬ» займає третю позицію в сегменті суспільно-політичних тижневих журналів.

**СЕРЕДНЯ АУДИТОРІЯ
ОДНОГО НОМЕРА**

тижневих суспільно-політичних журналів
PMI/2008-1 (весна), Cover, тис. осіб

Sample: n = 10 003 респ.; «Кореспондент», Unprj.Cvr.=302 респ., «Фокус», Unprj.Cvr.=123 респ., «Український ТИЖДЕНЬ», Unprj.Cvr.=41 респ., «Новинар», Unprj.Cvr.=40 респ., «Профіль», Unprj.Cvr.=19 респ., «Der Spiegel Профіль», Unprj.Cvr.=16 респ.

В аудиторії забезпечених читачів у віці 25–45 років, які обіймають посади керівників та спеціалістів, «Український ТИЖДЕНЬ» входить до першої трійки лідерів сегмента суспільно-політичних тижневих журналів, що свідчить про високу платоспроможність аудиторії видання.

РЕЙТИНГ ТИЖНЕВИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ЖУРНАЛІВ ЗА ПІВРОКУ

в аудиторії керівників і спеціалістів з високим рівнем прибутку у віці 25–45 років PMI/2008-1 (весна), тис. осіб

Sample: n=10 003 респ.; «Кореспондент», n=95 респ.; «Фокус», n=39 респ.; «Український ТИЖДЕНЬ», n=15 респ.; «Новинар», n=11 респ.; «Der Spiegel Профіль», n=4 респ.; «Профіль», n= 3 респ.

*Print Media Index – дослідження аудиторії національних та спеціалізованих видань

Генеральна сукупність: населення великих міст: Київ, Львів, Одеса, Харків, Донецьк, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Сімферополь у віці від 12 до 65 років

Вибіркова сукупність: 20 000 респондентів на рік.

Періодичність: двічі на рік.

Що робиться з українськими нафтогонимами? Президент домовився про технологічну нафту для траси «Дача-Броди». Група «Гривати» днями намагалася купити право на її ж використання на 2009-2010 роках. Тим часом підприємства: Добудувати її до польського кордонку коштуватиме лише € 350 млн. Судачин з усоро, тут лежать мільярди. Мабуть, вони нікому не потрібні... Ви щось розумієте? Малюнок Марини Туровської

«Дача-Броди». Група «Гривати» днями намагалася купити право на її ж використання на 2009-2010 роках. Тим

Тижень

Засновник ЕСЕМ Медіа ГмбХ
Видавець ТОВ «Український Тижень»
Шеф-редактор Юрій Макаров
Головний редактор Роман Кульчинський
Заступник головного редактора Павло Солодкий
Відділ політики Анастасія Бондаренко
Відділ економіки Сергій Лук'яничук
Відділ розслідувань Андрій Лаврик
Відділ новин Наталя Васютин
Відділ країни Ігор Кручик
Відділ історії та науки Роман Кабаній
Відділ культури та спорту Вікторія Поліненко
Спеціальний кореспондент Марія Старожицька
Журналісти Анна Бабенць, Бодан Буткевич, Василь Васютин, Сергій Гузь, Інна Завгородня, Антон Зікора, Вероніка Кіфчак, Олександра Киріччук, Наталя Петринська, Олена Чекач

Літературний редактор Олександр Григор'єв
Контент-редактор сайта Тетяна Овчар
Виконавчий директор Роман Чигрин
Фінансовий директор Андрій Решетник
Відповідальний секретар Юрій Коломицев
Арт-директор Надія Кельм
Дизайнери Ганна Єрмакова, Тимошій Молодчиков, Сергій Сторчай
Художники Андрій Єрмоленко, Павло Ніц
Більд-редакція Анастасія Белов, Кирило Хайлов, Вікторія Буянова
Фотографи Андрій Ломакін, Євген Котенко
Кольорокоректор Олена Шовкогіас
Коректори Марина Петрова, Світлана Стоглова
Відділ реклами Олена Карпенко
Відділ розповсюдження Наталя Астар'єва

Відділ маркетингу Ганна Кашеда
 Свідцтво про державну реєстрацію
 КВ №13005-1889Р від 13.08.2007 р.
Друк ЗД «БІЛІ-ПРИНТ», Київ, вул. Довженка, 3
 № зам. 55649
Наклад 30 700
Адреса редакції 01030, Київ, вул. Б. Хмельницького, 36, кв. 7
Адреса для листування 03040, Київ, вул. Васильківська, 2 А
Телефон (044) 503 3740
 Виходить щоп'ятниці
 Розповсюджується в роздрібній торгівлі та за передплатою
Ціна договірна
 Передплатний індекс 99319

РАСТА SUNT SERVANDA*

ЮРІЙ МАКАРОВ

Найсумніше, що я все одно знову за них голосуватиму.

Політичний сезон закінчується. Ну, можливо, ще одна-дві бійки в парламенті, ще обмін люб'язностями на телекамери. На більше часу нема. Депутати та чиновники — теж люди. На них чекають спра-готелі в Туреччині, нічні клуби на Costa del Sol, дайвінг на Тенеріфе, в гіршому разі — дачі в Криму. Вони перепочинуть, накопичать сили, спланують нові баталії — бозна-які саме: черговий розпуск чи вже відразу головні вибори-2010. Адже це знову жодним чином не стосуватиметься того паралельного життя, в якому перебуваю я.

Апатія — це сезонне. Час від часу заспокоюєш себе: це все одно краще, ніж у недавньому минулому тремтіти від безсилля, спостерігаючи, як розбудовується вертикаль влади — з кишеньковими адміністраціями, ментовськими генералами швидкого реагування та лейтенантами цензури. З усього цього я нічого не забув і вмю цінувати те, що маю. Але коли мені кажуть, що я повинен бути за це комусь вдячний, щось заважає просвітлено заволати: «За детство счастливое наше спасибо, родная страна!»

Не хочеться жити за принципом, який сформулював у давньому газетному інтерв'ю колишній радянський, а згодом американський художник Віталій Комар: «Свобода — це коли багато мафій. Якщо мафія одна, вона контролює все. Якщо їх декілька, між ними завжди знайдеться клаптик території, де можна ні від кого не залежати». Наш співвітчизник нічого не зрозумів у країні, яка дала йому при-

хисток. Якби це було справді так, Сполучені Штати нині перебували б на рівні розвитку в кращому разі Мексики, а може, й Колумбії.

Добробут — і, врешті-решт, свобода — тримається на щирій, дещо наївній, але солідарній переконаності суспільства в тому, що життя можна покращити вже сьогодні (впізнаєте гасло?) На підставі чітких процедур, із дотриманням правил і принципів, із урахуванням чужих інтересів, але можна. Отже, треба.

Моя країна в це повірила три з половиною роки тому, саме цій вірі завдячує своєю шикарною відпусткою нинішня хитка більшість (про меншість навіть згадувати не хочу). Тепер мені кажуть, що могло бути гірше. Ми про це не домовлялися. Точніше, ми домовлялися не про це.

Нагадати, про що саме? Що бандити сидітимуть у тюрмах. Можливо, воно так би й було, якби між турботами про Батурин у Віктора Андрійовича знайшовся час на судову реформу.

Ми домовлялися, що міліція буде з народом. Себто припинить брати хабарі, вибивати свідчення й бодай якось організує порядок на дорогах. Посилання на вкорінені звичаї не приймаються: по досвід Юрію Віталійовичу не так далеко їхати — он у, здавалося б, наскрізь корумпованій Грузії, спромоглися.

Ми домовлялися, що осінній призов до війська буде останнім. Якщо Юлія Володимирівна обіцяла це в запалі передвиборчої лихоманки, варто тепер хоча би натякнути, скільки чекати.

Ми чітко домовилися, що всі гратимуть за однаковими правилами. Розумію, такого в реальному житті

не буває, але має спостерігатися тенденція. Мені, наприклад, так досі й не пояснили, чому «Росукренерго» та «Vapco» погані, а скажімо, «Славутич» хороший. Я ж не сперечаюся, я тільки питаю: чому?

Перерахувати, чого вони ще не зробили? Скрізь, де ми домовлялися про реформу, бачимо законсервованний маразм: земельний ринок, медицина, ЖКГ... Кажуть: натомість у нас іде українізація. Еге ж, «зато мы делаем ракеты»... Якби відродження мови та національної пам'яті відбувалося по-справжньому, себто розумно й послідовно, регіонали не мали б такої потужної електоральної бази, яку крім захисту російської мови та антинаївської істерики їм нема чим привернути.

Кажуть, зате у нас росте ВВП. Так от, зростання економіки — заслуга не нинішньої й не попередньої адміністрацій (до речі, так само, як інфляція — не лише провина влади, цієї чи минулої, а загальноєвропейська тенденція).

Останні три роки ми живемо в країні згаяних можливостей. Вони мали унікальний шанс, який в історії будь-якої країни трапляється раз на сторіччя: коли реформатори на хвилі довіри мас, підтримки бізнесу, деморалізації опонентів можуть зробити все! Вони не зробили нічого або майже нічого й тепер сподіваються нас заспокоїти «Мистецьким Арсеналом».

Звісно, це краще, ніж вертикаль влади à la Кучма, але диявол спокушає хибним вибором. Я не хочу вибирати між деспотом і сибаритом. Невже знову доведеться? ■

* — *договореностей сліг готримуватися (лат.)*

У НОМЕРІ

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКІН

26 ПРЕТЕНДЕНТИ НА МОГИЛУ АСКОЛЬДА
ХТО СТОЇТЬ ЗА СКАНДАЛЬНИМ БУДІВНИЦТВОМ

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАКІН

48 ЯГОТИН ПРАЦЮЄ В КИЄВІ
МІСТЕЧКО НА БЕРЕЗІ ГЕТЬМАНСЬКОГО ОЗЕРА

ФОТО: REUTERS

68 ФІЄСТА З НИМИ
ЗБІРНА ІСПАНІЇ НА ЧЕМПІОНАТІ ЄВРОПИ:
ДЖЕРЕЛА ПЕРЕМОГИ

ОБРАЗ

1 КАРИКАТУРА ТИЖНЯ.
Малюнок Марини Туровської

ОСОБИСТА ДУМКА

2 РАСТА SUNT SERVANDA.
Авторська колонка Юрія Макарова

НА ЧАСІ

4 ФОТО ТИЖНЯ. Розпустили...

6 ТЕНДЕНЦІЯ ТИЖНЯ. Поблажливий Путін

12 СУБ'ЕКТИВ. Статистичні корупціонери

ВПРИТУЛ

14 ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ПАМ'ЯТЬ.
Ігор Юхновський про те, чи легко бути українцями

20 ТЕЛЕГІНА Й РОСІЯ. Юлія Тимошенко завжди знала, як їй будувати та руйнувати стосунки з Москвою

22 СКАФАНДР ВІД ЛУЇ ВЮІТОНА.
«БІУТ – це я», – про ту, хто могла б так сказати

24 ПИСЬМЕННИЦЬКА БАНДА.
Напрями й угруповання сучасної української літератури

26 ПРЕТЕНДЕНТИ НА МОГИЛУ АСКОЛЬДА.
Скандальні будівництва в Києві – розслідування **Тижня**

30 ІНША ПРАЦЯ. Висока продуктивність – наукомістке виробництво

34 ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ.
«Ні» Лісабонському договору: все більше охочих його сказати

36 ДИТИНА І МОРЕ.
Поради педіатра стосовно відпочинку наймолодших

ТЕМА ТИЖНЯ

38 ВІЙСЬКОВА ДОБЛЕСТЬ.
Українці – це народ-воїн, що б хто не казав

МИ

48 ЗАГУБЛЕНИЙ У ЧАСІ.
Життя в Яготині – повільно й «для себе»

50 СУПІЙ – ОЗЕРО ПРАВИТЕЛІВ.
Там, де правителі спілкуються з природою

53 ГОВОРИТИ.
Розумні люди мовчать, але могли б висловитися

54 ПОЕТ ТАНКОВОЇ ВІЙНИ.
Генерал Микола Попель нажив ненависть Жукова та здобув любов Бійців

НАВІГАТОР

58 СУОМІ – НА КЛАВЕСИНІ.
Фінське місто Куопіо на околиці Європи

64 ПЕРЕТВОРЕННЯ ПОПЕЛЮШКИ.
Жертви заради краси: ціни та досвід

66 СОНЦЕ В РОЗЕТЦІ.
Сонячні батареї прикривають вікна фіранками

68 ФІЄСТА З НИМИ.
Збірна Іспанії на чемпіонаті Європи:
джерела перемоги

70 БЛИСК І ВБОГІСТЬ МАСУКРАІТУ.
Елітарність масової української літератури –
нищівний парадокс

72 КРИТИЧНА МАСА ЛІТЕРАТУРИ.
Сергій Жадан про себе та інших

73 ТИЖНЕВА ЧИТАЛЬНЯ.
Відома невідома Україна

74 ГІДОРИНЕ ПОЛЕ.
Мисткиня з екологічною самосвідомістю

74 ВІДГУКИ.
Вистави, фільми, виставки, книги,
музичні записи

76 АНОНСИ.
Коротко про культурні події

НАШ ТИЖДЕНЬ

80 Кілька слів від журналістів **Тижня**

ФОТО: ІРИНА
РОКОТА ВЛАСНИКА ОРЕНА РОГЕНЦОВЕДІНІ,
СКУЛЬПТОРА МИКОЛИ ШМАТКА

22 ТИМОШЕНКО БЕЗ ПРИКРАС
Психологічний портрет лідерки БІУТ

ФРАГМЕНТ КАРТИНИ М. САМОХИША
«ВІЯ МАКІМА ПРИБЛИЖНО ЗАГРЕБИНО ВИШНЕВЕЦЬКИМ»

РОЗПУСТИЛИ...

Південну Корею ковбасить третій місяць поспіль. Ідеться не про землетрус, а про масові демонстрації, що переростають у заворушення. Що може підняти дисциплінованих корейців на відверте протистояння владі? Виявляється... яловичина! П'ять років тому країна припинила експорт м'яса зі Сполучених Штатів, боючись поширення вірусу коров'ячого сказу. У квітні президент Лі Мьон Бак вирішив відкрити американцям ринок, але наштовхнувся на

шалений опір суспільства. В суботу Сеулом пройшла чергова багатотисячна демонстрація проти загрози епідемії (як свідчить досвід, уявної), яка переросла в сутички з поліцією. Близько 30 демонстрантів затримано, скільки постраждало охоронців громадського порядку, не повідомляють. Цікаво, що думають про це прості мешканці сусідньої Північної Кореї? По-перше, про спротив владі, по-друге, про м'ясо – хай навіть із ненависної Америки.

| НА ЧАСІ |

П'ЯТЬ ОБЛИЧ

ДАВИД ЖВАНІЯ
тепер без громадянства України

Апеляційний суд Києва скасував рішення Радянського райсуду Києва від 1999 року, на підставі якого Жванія

отримав українське громадянство, і передав справу на новий розгляд до Святошинського райсуду. Очікують, що парламентарій подасть апеляцію до Верховного Суду.

НАТАЛІЯ ШМАРЕНКОВА
стала «місіс світу-2008»

У фіналі конкурсу «Місіс Світу-2008», який проводився в Калінінграді, перемогла українка

Наталія Шмаренкова, більше відома як співачка Камалія. «Місіс Світу» – конкурс краси, в якому змагаються заміжні жінки старші 18-ти років з усього світу.

ВІКТОР ПІНЧУК
купив видавництво

Основний власник інвестфонду EastOne поповнив свій портфель медіаактивів. Він оголосив про купівлю 71% акцій видавництва «Еконо-

міка» (серед активів – газета «Дело» і тижневик «ІнвестГазета») у німецької групи Handelsblatt і чеського видавця Мирослава Паведа.

МІХАІЛ ХОДОРКОВСЬКИЙ
отримав чергові звинувачення

Колишньому главі «Юкоса» Ходорковському висунуто нові звинувачення. Тепер у розкранні майже 350 млн тонн нафти, а також у відмиванні 487 млрд рублів і \$7,5 млрд.

До речі, у зв'язку з можливими змінами в Кримінальному кодексі РФ Ходорковський міг би вийти на волю вже наступного року.

ТОНІ БЛЕР
відвідає Ялту

Колишній прем'єр-міністр Великої Британії (1997–2007 рр.) стане гостем 5-го саміту міжнародної мережі «Ялтинська європейська стратегія». Пла-

нується, що британський політик виступить на пленарному засіданні 12 липня.

Поблажливий Путін

Газові переговори прем'єрів Тимошенко і Путіна закінчилися перемир'ям, але війну не завершено

Мабуть, за останні три роки в міждержавних відносинах України та Росії не було жодної важливої події, яка б не супроводжувалася командою «Гази!», що лунає з Москви. Червневий візит прем'єрки Юлії Тимошенко не став винятком: напередодні її перемовин з прем'єром РФ Владіміром Путіним керівник «Газпрому» Алексій Міллер заявив, що ціна імпортного газу для України в 2009 році може зрости до \$400 за 1000 м³. По суті це було повторення заяви, вже озвученої головою російського МЗС Сергеем Лавровим. Він під час нещодавнього візиту президента Віктора Ющенка до Росії чомусь заходився переповідати журналістам зміст його розмов із президентом РФ Дмитрієм Медведевим про нібито неминуче подорожчання газу в два рази, та ще й запевняв, що українська сторона сама хоче якомога швидше перейти на європейську ціну. Якщо ця «ретрансляція» нагадувала радше політичну провокацію,

то Алексій Міллер знайшов для своєї заяви раціональніше підґрунтя: мовляв, країни Середньої Азії, чий газ Росія перепродає Україні, наполягають на підвищенні цін до європейського рівня вже з наступного року. Втім, прем'єр Путін на прес-конференції за підсумками перемовин із Тимошенко підкреслено демонстрував поблажливість до України. Виявляється, вона вже не «тирить газ» – поточних боргів перед Росією немає. Окрім цього, Путін сам би хотів підвищувати ціну на газ для України поступово, але – от прикрість –

ХРОНІКИ ТЕОДОРА ДРАЙВЕРА НАФТОГАЗ

ВЛАСНИК СОЛІДНОЇ МЕРЕЖІ АЗС

З БОРИСТОЛЯ НА

НА ЧАСІ

вимагати європейської ціни хоча б тому, що газ у Європу не продають. Повний контроль цього газу «на виході» наразі належить Росії, котра, в свою чергу, постачає його в Україну. Більше того, інших споживачів, що могли б викупити 55 млрд м³, які наразі ми імпортуємо, в природі не існує. Тобто, Туркменистан або Узбекистан зможе запровадити для України тільки таку, дозволена росією, «європейську» ціну.

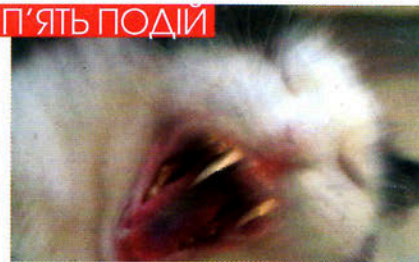
Тому можна очікувати, що все відбуватиметься так, як повідомила Юлія Тимошенко: Україна матиме поступове підвищення цін на газ протягом трьох-чотирьох років. Однак залишається відкритим питання, чи буде це підвищення відбуватися відповідно до погодженої з Росією та країнами Середньої Азії формулою поетапних цінних змін на кількарічний період. Інший варіант — ситуація перманентної цінової невизначеності, яка дає Росії можливість із будь-якого приводу розпочати чергову «газову атаку» на Україну. Зрозуміло, що для нашої сторони більш прийнятним є перший варіант, та навряд чи нинішня російська влада відмовиться від використання енергетичного шантажу проти неступливих сусідів. Тому українським газовим переговорникам слід тримати протигази напоготові.

Сергій Лук'янчук

країни Середньої Азії хочуть зробити це негайно. Однак переговори тривають, і про остаточний результат наразі рано говорити.

Втім, з усієї цієї «візантійщини» можна виокремити кілька достовірних фактів. Перший — є підстави зі 100-відсотковою впевненістю стверджувати, що ніякої ціни в \$400 наступного року для України не буде. Це така сама страшилка, як обіцянки \$230 на 2006 рік (у дійсності домовилися про \$95) та \$330 на 2008 рік (замість чинних зараз \$179,5). Другий — середньоазійські країни не можуть

П'ЯТЬ ПОДІЙ

СКАЗ. На Донеччині з початку року зареєстровано 69 випадків захворювання тварин на сказ. Хворіє навіть худоба.

ПОДОРОЖЧАННЯ. У Києві майже на гривню підвищать ціну на хліб. Бідним продаватимуть дешевше по картках.

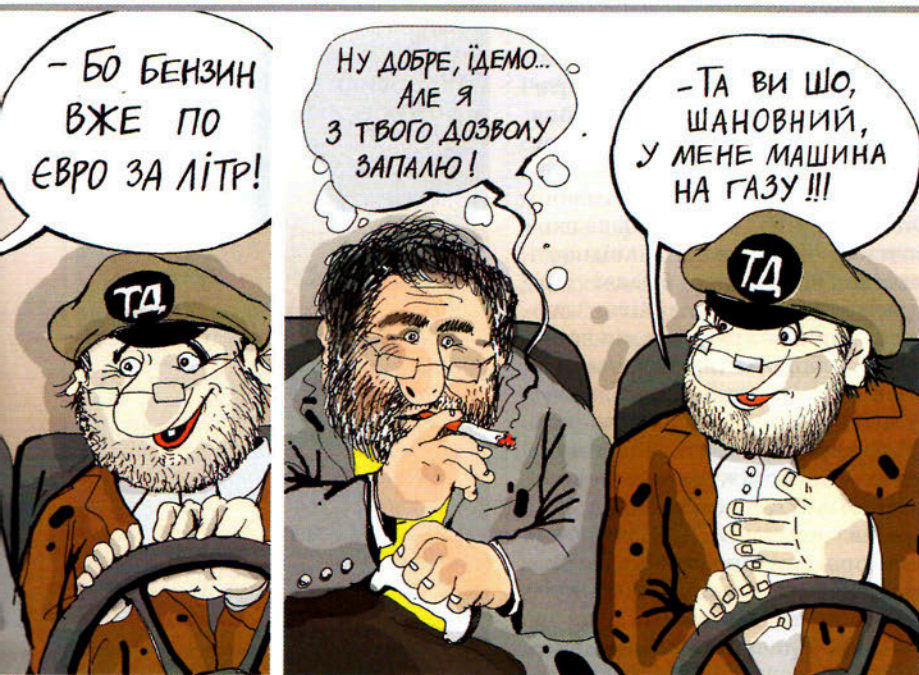
РЕЛІКВІЯ. У Софії Київській встановлять відреставровані царські ворота, інкрустовані 102 кг золота. Їх оцінюють у \$500 000.

НОВІ РИНКИ. Українська компанія «АвтоКрАЗ» здійснила першу поставку своєї продукції в Саудівську Аравію.

ВИКУП. Власник судна «Леманн Тімбер» (в полоні з 28 травня) домовився з сомалійськими піратами щодо суми викупу за членів екіпажу, серед яких 4 українців.

ПІТКИ - 100 ЄВРО

НАФТОГАЗОВА ЗАТЯЖКА

Гальма для кредитів

Нацбанк змушений викоринювати кредити без першого внеску

Заборгованість за споживчими кредитами в Україні вражаюча. На сьогодні загальна сума кредитних боргів фізичних осіб становить майже 184 млрд грн. Експерти підтверджують, що банки постійно збільшували кількість і розміри кредитів. Збентежений Нацбанк вирішив трохи «загальмувати» видачу споживчих кредитів. Днями оприлюднено проект постанови НБУ, яка зробить не вигідною видачу банками кредитів без першого внеску: вони вважатимуться неворотними й вимагатимуть сто відсоткового резервування всієї суми кредиту.

«Видача кредитів без першого внеску матиме набагато жорсткіші вимоги резервування», — наголосив Петро Порошенко, керівник ради Нацбанку. Великі резерви банки виділять навіть під заборгованість лише в декілька днів. Економісти переконані, якщо НБУ затвердить ці норми, банки будуть змушені або збільшити вартість роздрібних кредитів, або зовсім відмовитися від їх надання.

«На сьогодні сформувалися об'єктивні підстави для того, щоб упо-

вільнити темпи зростання кредитів фізичним особам, і зокрема, споживчих кредитів. Відсутність бюро кредитних історій, неадекватність оцінки платоспроможності позичальників та погіршення показників роботи банківської системи справді примушують Нацбанк України зробити жорсткішими умови надання споживчих кредитів, — пояснює **Тижню** Віталій Вавришук, аналітик інвестиційної компанії Dragon Capital. — Найбільше скорочення банківської ліквідності вплине на бізнес. Надалі підприємствам буде складніше залучати банківські ресурси для поповнення оборотних коштів чи реалізації інвестиційних програм. Тому сьогодні підприємства змушені або відмовлятися від кредитів, або погоджуватися на вищі відсоткові ставки. Це може спонукати компанії відкоригувати свої програми розвитку. Не виключено, що до кінця року кредитна ставка підвищиться ще на 1,5-2,5%. Однак найбільша хвиля зростання вартості кредитних ресурсів уже позаду».

Наповнення нафтогону

Україна та Азербайджан домовилися наповнити нафтою трубопровід «Одеса-Броди»

Нафтогін «Одеса – Броди» буде наповнений технологічною нафтою. Президенти України та Азербайджану домовилися про продаж українській стороні нафти в обсязі до 550 тис. т. Закачати нафту потрібно для перевірки технічного стану нафтомагістралі. Але це не означає, що Україною каспійська нафта курсуватиме й надалі. Планується використати трубопровід, щоб заробляти на ньому кошти від транзиту нафти. Однак для цього, як мінімум, потрібно добудувати магістраль «Одеса – Броди», протягнувши її до західного споживача.

Кінообман

Українські дистриб'ютори підловили російського режисера на нещирості

Генеральний директор кінокомпанії V&N Film Distribution Богдан Батрух заперечив повідомлення російського режисера Тімура Бекмамбетова про те, що його фільм «Особливо небезпечний» недобрав 30% аудиторії в Україні саме через переклад фільму українською.

«Заява режисера виглядає не дуже щирою. За перші п'ять днів стрічка зібрала близько 3 млн 900 тис. грн, що перевищило збори фільму «Індіана Джонс». Очевидно, що ці кошти менші порівняно з іншим фільмом режисера — «Іронія долі», — бо в Україні романтичні комедії йдуть набагато краще, ніж бойовики», — пояснив Богдан Батрух **Тижню**.

ОПИТУВАННЯ

Несправджений бекі-бум

В Україні народжувати не поспішають навіть після збільшення соціальної допомоги

Народжуваність в Україні поступово зростає, але їй ще далеко до рівня 1989 року. Не покращило ситуацію і значне збільшення виплат при народженні дитини, яке уряд запроваджує з 2004-го. На думку урядовців, саме ці виплати мали б стимулювати молоді сім'ї до збільшення кількості дітей, адже сума за народження другої та третьої дитини значно більша.

Благодійний фонд «Розвиток України» спільно з Українським центром соціальних реформ відстежив темпи народжуваності й поцікавився в молодих батьків, що впливає на їхнє рішення народити дитину. З'ясувалося, однією з найважливіших перепон є не брак грошей на виховання малечі, а житлове питання. «50% опитаних головною причиною «відтягу-

вання» народження дитини назвали невирішене квартирне питання, – говорить Елла Лібанова, директор Інституту демографії й соціальних досліджень НАН України. – Якщо країна ставить мету підвищити рівень народжуваності, то необхідно не тільки збільшувати обсяг виплат при народженні дитини, а й намагатися швидше вирішити житлову проблему».

НАТХНЕННЯ

На мавпячих правах

Вперше у світовій практиці офіційно визнано реальні права тварин. Іспанія законодавчо заборонила провадити досліди на мавпах, а також використовувати цих тварин для циркових і телевізійних виступів. Утримувати мавп у зоопарках дозволено, але адміністраціям цих закладів доведеться серйозно поліпшити умови їхнього проживання. І все тому, що примати визнані авторами проекту «ріднею людства».

*Шановні предки, буде вам наука –
Відкрито шлях до втілення ідей!
Візьміть у лапи палки, ой, у руки,
І праця швидко зробить з вас
людей.*

*...І наш парламент мавпам дасть
права –
Аби, звичайно, сам запрацював!*

Рима Щотижнева

Показове звільнення

БЮТ спробував позбавити «зрадника» депутатства

Підстави для ухвалення рішення щодо дострокового припинення повноважень депутата від БЮТу Ігоря Рибаківа нині відсутні. Таку заяву зробила Марина Ставнійчук, заступник голови Секретаріату Президента. Вона нагадала, що Рибаків написав заяву про вихід із коаліції, але не з фракції БЮТу, і що на сьогодні не встановлюється порядок дострокового припинення повноважень парламентарів, а лише «порядок заміщення з посади того депутата, повноваження якого були достроково припинені».

Водночас нардеп Віктор Швець (фракція БЮТ) заявляє, що в Рибаківа сьогодні немає підстав вважати себе парламентарем. Адже Конституційний Суд України визнав неконституційним право народного депутата на невходження або вільний вихід із фракції політичної сили, за списком якої він був обраний. Після рішення КС найвищий керівний орган партії чи блоку має повне право ухвалити рішення про по-

збавлення його депутатських повноважень.

Сам Рибаків зазначив, що «жоден з'їзд, навіть політичної сили під керівництвом прем'єр-міністра, не може припинити повноваження народного депутата, оскільки це прямо суперечить Конституції й чинному законодавству».

Блокування кордону

Абхазія відгородилася від Грузії, звинувативши Тбілісі в терактах

3 1 липня Абхазія повністю заблокувала кордон із Грузією. Це своєрідна абхазька відповідь на останні теракти в Гаграх і Сухумі, в яких президент незвіданої республіки Сергій Багапш звинуватив грузинські спецслужби. Кордон із Грузією тепер можуть перетнути тільки міжнародні спостерігачі за спеціальними перепустками. Часові межі блокування поки не визначені, швидше за все, кордон буде закритий до кінця курортного сезону. Грузинські парламентарі причетність своєї країни до вибухів заперечують, зазначаючи, що це наслідки кланової боротьби в керівництві Абхазії. «Ситуація на підконтрольній абхазьким сепаратистам території вибухонебезпечна, що є результатом протистояння між місцевими кланами», — сказав Шота Малашкія, голова парламентської тимчасової комісії з відновлення територіальної цілісності Грузії. В останні дні червня в Абхазії прогрімали чотири вибухи — в Сухумі і Гаграх. Постраждали 12 людей.

Рекордна інфляція

Зростання рівня інфляції до 4% у Євросоюзі ще не бачили

У червні інфляція в ЄС зростає до рекордної позначки, сягнувши, за

попередніми оцінками, 4% у річному вирахованні. За даними Європейського статистичного відомства, в Німеччині інфляція в червні становила 3,3%, в Італії — 4%. Так швидко споживчі ціни не зростали з 1997 року, коли статистичне відомство ЄС запровадило загальноєвропейські розрахунки інфляції.

Цільовий показник інфляції, який визначає Європейський центробанк (приблизно 2% на рік) був вищий за останні 10 місяців передусім внаслідок зростання цін на енергоносії й продукти. У травні інфляція становила 3,7%. Але червнева перевищила очікування економістів. Середній прогноз експертів становив 3,9%.

Вирішувати цю й інші проблеми Євросоюзу тепер доведеться Ніколя Саркозі, адже Франція прийняла естафету головування в ЄС від Словенії.

Революція

ПО-МОНГОЛЬСЬКИ

В Улан-Баторі запроваджено надзвичайний стан

Більше 700 людей заарештовано, 220 поранено та 5 загинили. Такі результати заворушень, які прокотилися столицею Монголії. Протести почалися після оголошення попередніх результатів парламентських виборів, згідно з якими перемогла партія влади. Поліції довелося відкрити вогонь. На чотири дні в Улан-Баторі запровадили надзвичайний стан.

Переекзаменовка

В Естонії влаштовують повторну перевірку на знання державної мови

Першого липня в Естонії набувають чинності нові вимоги до володіння державною мовою для службовців. Уряд запевняє, що вони «повністю відповідають стандартам Євросоюзу». Отож, тепер втрачають силу посвідчення про володіння естонською мовою, видані до першого липня 1999 року. Їхнім власникам доведеться пройти повторне тестування на знання естонської мови. Від складання іспиту звільняються лише ті, хто закінчили естонською мовою хоча б початкову школу.

«Ситуація зовсім не критична, — пояснює **Тижню** Елена Тамберг, редактор естонського інформаційного сайту rus.delfi.ee. — По-перше, наші діти з першого класу вивчають естонську. Російськомовні родини свою малечу відразу намагаються віддати в естонський дитсадок. Для дорослих у країні є безліч платних мовних курсів. Якщо ви успішно склали випускні іспити, держава компенсує частину оплати. Багато установ організовують для своїх співробітників безкоштовні чи пільгові курси. До речі, без знання мови важко влаштуватися лише на державну службу — в поліцію або школу. Ті, хто не володіють мовою, змушені складати іспити й сплачувати штрафи чи навіть звільнятися в разі ускладнення ситуації. Але не треба казати, що це масове явище, це, швидше, поодинокі випадки».

ОЦІНКА

НАТАЛІЯ ВАСЮТИН
редактор відділу новин

Право крові

Якщо Верховна Рада не запровадить жорсткі правила для п'яних водіїв, народ влаштовуватиме суди Лінча повсюдно

В Івано-Франківській області п'яний співробітник ДАІ врізався своїм авто в гурт дівчат. Свідки ДТП перевернули його машину, зірвали з нього форму та почали бити. Врятували винуватця трагедії тільки його колеги-міліціонери. В Луганську п'яний водій на своєму Lescus' і вирішив проїхати до річки просто через відпочивальників на пляжі. Вцілілі від коліс люди добряче відмугузили пияка. Ці дві події сталися з інтервалом у два дні. І якщо ще в грудні 2006 року повідомлення про побиття винуватця ДТП у Тернополі та перевертання його і патрульних машин міліції стало для українського суспільства сенсацією та було першим у випусках новин, то тепер замітки про самосуд над п'яними водіями губляться всередині газет.

А поміж тим, наведені вище випадки далеко не перші цього року. Як і гучні аварії за участю нетверезих водіїв. Наприклад, скандальна ДТП у Харкові, коли п'яний бізнесмен врізався в людей на зупинці. За кількістю жертв вона затьмарила собою менш гучні аналогічні аварії, які трапилися тими ж травневими вихідними в інших регіонах.

Після таких інцидентів завжди ходить безліч чуток про безкарність водіїв-убивць. Проте цього річ ці чулки набули вигляду новин. Так, на одному з харківських форумів нещодавно з'явилося начебто скопійоване з інформаційних стрічок повідомлення. У ньому в стилі журналістської замітки йшлося про винесений вирок винуватцю вищезгаданої резонансної ДТП у Харкові. Суд начебто обрав для нього мірою покарання три роки ув'язнення умовно. Насправді ж, суд ще навіть не почав

розглядати цю справу. Аналогічні повідомлення були й на донецькому форумі. Звісно, після них спільнота читачів закликала відшукати й самотужки покарати злочинців. Не виключено, що якби хтось не перевінив цю інформацію, розгнівані інтернетівці могли б втілити свій план у життя. Особливо якщо зважити, що серед них були знайомі загиблих під колесами.

Отож тенденція до влаштування судів Лінча в нашій країні простежується. Цей процес поки розвивається не стрімко, але вже набирає ознак масовості. І мене як громадянку України це лякає. Але ще більше лякає те, що наші законотворці начебто не помічають цих процесів і не намагаються їх зупинити. Парламентарі байдуужі до цієї проблеми, навіть коли їм про неї говорять правоохоронці та особисто президент. Вони активно голосують проти закону про позбавлення їх пільг, але цілковито ігнорують закон про підвищення штрафів за порушення Правил дорожнього руху. Можливо, президент і міліцейські чиновники говорять із ними неправильно. Адже статистика ДТП, яку їм повідомляють, для депутатів така ж далека й не дзвінка, як вартість споживчого кошика чи рівень пенсій. А чи не варто показати їм фільм або хоча б детально розповісти, що може зробити розгнівана юрба з ними особисто чи з їхніми дітьми, коли вони потраплять у подібну халепу. Над цим би варто замислитися замовникам соціальної реклами. Або ще краще, скинутись усім небайдужим і зняти цю рекламу для спеціальної трансляції на електронному табло системи «Рада». Тож хоч тоді щось зміниться.

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

<...> Судак, тобто зниження його чисельності — це не проста історія. По-перше, якщо я правильно зрозумів проф. Валентину Брянцеву з Керчі, в історії Азова бувають багато- та маловодні періоди (пам'ятаєте, як звався Азов за часів Геродота? — Метійські болота). Зростання чисельності та вилову судака минулого десятиліття припало на багатоводні роки. Зараз солоність моря трішечки підвищилась (судакові великих змін не потрібно: хоч він і може мешкати у воді різної солоності, та комфортно почувається у не дуже солоній; розмноження ж його відбувається взагалі на розпріснених ділянках східної частини Азова, тобто у Таганрозській затоці), а попит на нього зріс (подивіться, що експортувала Україна до країн Європи протягом минулого десятиріччя й зараз: це майже виключно судак), вилучення ж — набагато перевищує визначені науковцями обсяги. <...>

А найефективнішими є так звані торговельні методи боротьби з браконьерством — коли чітко визначаються місця вивантаження, торгівлю дозволено здійснювати тільки за наявності документа про улов тощо. Опрацювання цих методів стосовно України та їх запровадження гальмується змінами статусу органу влади, який є компетентним у галузі ведення рибного господарства. Державний департамент Мінагрополітики було ліквідовано у травні 2006 року. В листопаді того ж року було створено Держкомітет рибного господарства, а фактично набір штату почали здійснювати у квітні 2007 року. Фінансування цієї установи в розрахунку на штатну чисельність розпочато тільки поточного року. Що буде далі — невідомо. Фахівці, які знали на рибному господарстві, майже всі розбіглись. Не у всіх нерви витримують. <...>

*Кандидат біологічних наук
Володимир Герасимчук*

Свої зауваги та коментарі до статей Ви можете залишати в блозі **Тижня** — ut-magazine.livejournal.com та на нашому сайті www.ut.net.ua

ВАСИЛЬ ВАСЮТИН
журналіст відділу розслідувань

Статистичні корупціонери

У продовж останніх двох тижнів багато говорять про арешт мера Алушти та двох кримських чиновників як суттєву перемогу над вітчизняними корупціонерами. А для того, щоб показати, що таких чиновників упіймано багато, МВС ще й оприлюднило рейтинг хабарів, назбиравши фактаж не тільки з поточних, але й зі старих справ. Цим рейтингом міліціанти практично заперечили свої ж попередні повідомлення про те, що сума в \$5 млн, яку вимагали в Криму, — найбільша у вітчизняній історії боротьби з хабарництвом. Але це вже дрібниці. Головне — злочинців затримано й вони сидітимуть у в'язницях. Вітаючи вправність правоохоронців, хотілося б, однак, учергове звернути увагу на те, як ота війна ведеться загалом. Мовою «Совінформбюро» часів Великої Вітчизняної, зведення з фронтів виглядали б так: «У результаті кровопролитних і затьяжних боїв наші війська змушені були залишити місто-герой Київ. З перемінним успіхом тривають бої у Сімферополі: вогор потрапив у котел і зазнає значних втрат: силами нашої армії блискуче здобуто село Хацапетівку! Ура, товариші!»

Якщо й далі користуватися військовою термінологією, війну з корупцією в Україні можна назвати позиційною. Коли супротивники вряди-годи перестрілюються, інколи йдуть в атаку, щоб відбити на п'ять хвилин чужий окоп, а потім знову повертаються назад. І всі залишаються при своїх інтересах. Вовки ситі, овець пострижено. Мимоволі напрашується порівняння з Бразилією. Тут водночас заарештували мерів 16-ти міст. Усім їм інкримінували привласнення понад \$100 млн через тіньовий розподіл федеральних коштів. Загалом поліція затримала понад 50 осіб, зокрема, федерального суддю, в якого конфіскувала два приватні літаки й авто. А могли ж затримати вождя якогось амазонського племені, з котрим розплачувалися зайвим шматком м'яса за особливу прихильність.

У світі Бразилію вважають більш корумпованою, ніж нашу країну. Можливо, саме через те, що міжнародна спільнота краще поінформована про обсяги виявлених зловживань у цій державі, а не в Україні, де корупція нібито є, але рівно настільки, наскільки зафіксована правоохоронцями в їхній статистиці успішної роботи.

Редакційна рада: Анатолій Бондаренко, Кирило Галушко,
Роман Кульчинський, Юрій Макаров, Лідія Смола, Олексій Сокирко,
Роман Цуприк

АДРЕСА «ТИЖНЯ»

Листи надсилайте за адресою: 03040, Київ, вул. Васильківська, 2а
Телефонуйте: (044) 503-3740; факсуйте: (044) 503-3740
E-mail: office@ut.net.ua

Редакція залишає за собою право на літредагування надісланих матеріалів без узгодження з автором. Рукописи не повертаються й не рецензуються.

Фоновий звук

Системи відображення інформації

- комутація та наладка роботи обладнання в приміщеннях площею від 100 до 100 000 м²
- гарантійна, сервісна та технічна підтримка
- розробка та впровадження нестандартних інноваційних рішень

Послуги "під ключ" - від розрахунків до запуску в експлуатацію

на фото співробітники ТОВ "ПрессКом" (С. Шабель, В. Волович, А. Широк, І. Вороничев, А. Озарчук, С. Шабель)

ПрессКом® TECHNOLOGY

тел. / факс: (044) 585-97-27
www.presscom.ua

Patronat honorowy:
Prezydent RP Lech Kaczyński
Prezydent Ukrainy Wiktor Juszczenko

12-13 ЛИПНЯ
Лісова опера

субота 12 липня / sobota 12 lipca
13.00 Петрівські барви
Barwy Petriwki
Офіційне відкриття XIX Фестивалю української культури
Oficjalne otwarcie XIX Festiwalu Kultury Ukrainkiej
16.30 Петрівські барви.
Зберемося у танок
Barwy Petriwki. Zaproszenie do tańca
20.00 Петрівські барви. Співоче коло
Barwy Petriwki. W kręgu pieśni

неділя 13 липня / niedziela 13 lipca
10.30 Петрівські барви. Музика літа I
Barwy Petriwki. Muzyka lata I
15.30 Петрівські барви. Музика літа II
Barwy Petriwki. Muzyka lata II
Урочисте закриття XIX Фестивалю української культури
Uroczyste zakończenie XIX Festiwalu Kultury Ukrainkiej

XIX Festiwal
kultury
ukraińskiej
Sopot 2008

XIX Фестиваль
української
культури
Сопот 2008

Organizator: Związek Ukraińców w Polsce ■ Współorganizatorzy: Bałtycka Agencja Artystyczna BART ■ Współpatronowie: Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji ■ Ministerstwo Kultury i Turystyki Ukrainy ■ Urząd Miasta Sopot ■ Urząd Miejski w Gdańsku ■ Samorząd Województwa Pomorskiego

patroni i sponsorzy

Więcej informacji: www.festiwal.ukraina.com.pl

Відповідальні

ІГОР ЮХНОВСЬКИЙ ПРО ТЕ, КОГО ВВАЖАТИ УКРАЇНЦЕМ
І ЯК СТАВАТИ УКРАЇНЦЯМИ

РОЗМОВЛЯВ ЮРІЙ МАКАРОВ
ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІН

Ігор Рафаїлович до 80-ти років був провідним представником точних наук, який бавився суспільними дисциплінами через природну цікавість і широту інтересів, притаманних науковцеві. водночас Юхновський — яскравий політик, без постаті якого неможливо уявити перші роки Незалежності. Два роки тому, очоливши Інститут національної пам'яті, він отримав змогу водночас реалізувати і свій громадянський темперамент, і схильність до гуманітарних узагальнень. Ось його висновки.

У. Т.: Ігоре Рафаїловичу, ви в нашій державі головний відповідальний за національну пам'ять. Але, по-перше, будь-яка колективна свідомість — це певна сукупність міфів. А, по-друге, що ж це за пам'ять, з якою було проведено такий жорсткий, свідомий, тривалий експеримент?

— Тут необхідно спиратися на систему сталих державних утворень. Кожне зі стійких державних утворень має свою історію. Дер-

жавна історія — це і є національна пам'ять. Кожна держава — чи європейська, чи азійська, чи американська — має дуже багато своїх істориків, але тільки певна група бере на себе обов'язок створити історію, яка стала базою патріотичного виховання молодого покоління для цієї держави. Я згоден з вами, що історія має певну частину міфологізації явищ. Ті моменти в часі й просторі, де нація, на базі якої утворена держава, виглядала дуже достойною, дуже детально розписують, а моменти, коли нація програвала, була нікчемною, в канонічній історії розписують менше. З цим можуть бути незгодні історики інших держав, але цій державі до певної міри це байдуже, вона має створити свою канонічну історію, на якій виховуватиме свою молодь, своїх дітей. Таку історію має створити й Україна.

Ми маємо використати національну пам'ять подій, які були в нашій історії, для створення історії держави Україна. Потрібно знати, хто є українцем в українській дер-

жаві і хто найкраще може жити в українській державі... Я відповідаю. Найкраще, найкомфортніше в українській державі українцеві. Хто є українцем в українській державі? Це є два джерела: той, у кого батьки, діди, прадіди, Бог знає, з якого коліна є українцями, і українцем є той, хто вважає себе ним, хто усвідомлює себе українцем. Він може мати різне етнічне походження, й таких українців в Україні є добра половина. Якщо ви подивитесь на етнічне населення Франції та спитаєте якогось алжирця, він вам відповість: «Я француз». Як ви спитаєте українця, який живе у США, він скаже: «Я американець». І це цілком природно. От це ми маємо впровадити і в Україні.

У. Т.: З одного боку, ми спостерігаємо тяглість української нації принаймні з княжої доби (я не хочу казати: з Трипілля). З іншого — ми сьогодні говоримо про народження ▶

| ВПРИТУЛ |

Й за пам'ять

Монолог фізика

...Радянський Союз як держава спирався на екстравагантні й неправильні ідеологічні підвалини. Я до цього доходив ще десь у 1960-х роках, і пізніше, в 1988 році, коли була XIX партійна конференція – я був її делегатом, і перед нею виступив зі своїми висновками, що Радянський Союз конче розпадеться, – це викликало величезний фурор, але в мене були чіткі наукові докази, що ця держава є утопічною. Я показував, які ідеологічні помилки робили Маркс, Ленін і Сталін, коли починали будувати Радянський Союз (...) Ця хибна ідеологія знайшла ґрунт і в Україні. Річ у тім, що Україна на той час на 80% була селянською. І ця Україна ще пам'ятала козацькі вільні часи, вільні степові простори. Тут можна порівняти з Північною Америкою, коли вони брали прерії і вважали себе вільними. Всі думають, що козаки були войовничими людьми, а вони були й господарями. Коли козак ставав старшим, він мусив заволодіти певним простором землі, але він сам її здобував. Українські селяни пам'ятали ті часи. Вони хотіли вільності і вони хотіли землі. А більшовики їм цю землю пообіцяли. (...) Суттєвою помилкою Маркса є те, що додана вартість створюється працюючими людьми, а не так, справді, але це не універсальна правда. Додана вартість універсально на Землі створюється засвоєнням енергії Сонця. Це виглядає натуралістично, але багатьом людям не відомо, що енергія має якість, а якість енергії характеризується кількістю інформації, яку вона несе. Енергія, яка йде від Сонця, і енергія, яку випромінюється Землею в Космос, мають однакову величину, інакше Земля би розігрілася або замерзла. Але якість, яка йде від Сонця на Землю, є значно вищою за якість, яку Земля випромінює. Земля випромінює інфрачервоне теплове проміння, воно має мало інформації. Тоді від засвоєння енергії Сонця величезна кількість інформації залишається на Землі, вона засвоюється через реакцію фотосинтезу. Фотосинтез – це реакція, в якій бере участь шість молекул вуглекислого газу, шість молекул води й два кванти сонячного випромінювання. Завдяки засвоєнню в цій реакції двох квантів сонячного випромінювання на кожну таку реакцію утворюється одна молекула глюкози. Й ця молекула глюкози є початковим енергетичним джерелом усього живого на Землі. Далі ця глюкоза має мільйони різноманітних хімічних перетворень у різні речовини, які по-різному живлять різні живі організми – тваринні чи рослинні. Ви можете посадити дерево на північному або південному схилі й побачите різні результати, тобто різну додану вартість, хоча земля і там, і там однакова. І коли ми кажемо, що додана вартість створюється із засвоєння інформації, що надходить із сонячним випромінюванням, це має різні наслідки порівняно з тим, коли ми говоримо, що додану вартість створює праця людини. Якщо вона створюється за рахунок енергії Сонця, ми повинні берегти зелений лист, природу і т. ін. – різні гуманітарні наслідки цього. Якщо ми йдемо за Марксом, то виникає потреба в диктатурі робітничого класу як головного носія цієї доданої вартості (...) Не можна сказати, що ця теорія Маркса не має права на існування, але вона не може бути абсолютизована. Друга помилка Леніна в «Квітневих тезах» – що нібито можна побудувати комунізм в одній окремій країні. Це призвело до ізоляції Радянського Союзу, бо створювалася комуністична система зі своїми порядками і була відмінна від всієї зовнішньої світової системи. Вона була навмисне ізольована, інакше ззовні її б похоронили. З точки зору фізики в усякій ізольованій системі – це є другий закон термодинаміки – спонтанно зростає ентропія, безлад, і цей безлад є універсальним. З ним треба боротися, треба боротися з зовнішнім впливом. Для цього запроваджують терор, але терор означає і терор всередині системи, яка здійснює терор. (...) А третя помилка Леніна – це думка про те, що можна оптимізувати управління великою системою, націоналізувавши засоби виробництва в цій державі. Вона суперечить принципу глобалізації...

української нації. Можемо ми говорити про народження нації, починаючи з 1991 року?

– Я вважаю, що обидві позиції правильні. Щодо культури Трипілля, рештки якої є не тільки в Україні, а й Румунії, Польщі: якщо поглянути на ці візерунки череп'яного посуду й порівняти їх із виробами сучасних сільських майстрів, побачимо аналогічність зорів – це і є певна спадковість культури. Коли ми подивимося на княжі часи, побачимо певну спадковість в одязі. Коли ви подивитеся на календарі, які випускали в Почаївському монастирі в XVI ст. для простого

люду, а тоді все писали церковнослов'янською, то ви там побачите звичайну українську мову. Оце і є та тяглість української народної культури.

«ХТО Є УКРАЇНЦЕМ В УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ? УКРАЇНЦЕМ Є ТОЙ, ХТО САМ ВВАЖАЄ СЕБЕ УКРАЇНЦЕМ»

Але Україна відрізняється від Польщі, Франції, Німеччини. Польща має Краків і Вавель. Ви йдете на Вавель і бачите гробівці польських королів. Ви йдете в Росію, в Санкт-Петербург, і бачите царські уси-

пальниці. Ви йдете в Німеччину, й хоча вона довше була розрізнена, там теж є гробниці правителів. Ви йдете у Францію й бачите королівські поховання. В Англії, де фактично з 1000 року, з приходу норманів, не було іноземних завойовників, ви бачите в королівських похованнях усю історію держави. В Україні цього не було після татарської навали. Всі племена, всі народи на схід від Київської Русі зникли, розчинилися. Не стало половців, це стало печенігів, не стало хозар... Русь – перша, якщо йти від заходу на схід, хто втрималася етнографічно, культурно після завоювання. Але вона тривалий час перебувала під окупацією та практично не мала історії – а саме, історії українських князів. Бо вони або полонізувалися, або русифікувалися. Ви не побачите поховань наших гетьманів, бо кожний гетьман наприкінці свого життя, як не дивно, ставав людиною, яку не любив його ж народ. Це стосується і Богдана Хмельницького, і Виговського, і Мазепи, і будь-кого з гетьманів, які все ж намагалися відстоювати свою незалежність і самостійність. Чи поляки, чи росіяни (точніше, москалі, бо тільки після Петра I вони стали називатися росіянами) намагалися його поховати за допомогою церкви, тому в нас немає залишків, знаків української влади, як це є в інших державах. Із цього випливає, що Україна після 1991 року посправжньому виникає як незалежна держава. І це – Україна молода, країна молодого покоління, яке має побудувати нову Україну. І коли ви мене запитуете, чи можна її вести від Трипілля, а над цим дуже сміється Табачник, то я вам скажу, що це є правильно, як є правильним і її початок із 1991 року.

У. Т.: Історія нашої держави пов'язана зі значною кількістю втрат і поразок. Є спокуса користу-

ватися цими втратами й поразками як певними символічними точками опори. Чи не є в цьому величезна небезпека виховати молодому поколінню віктимність, комплекс жертви?

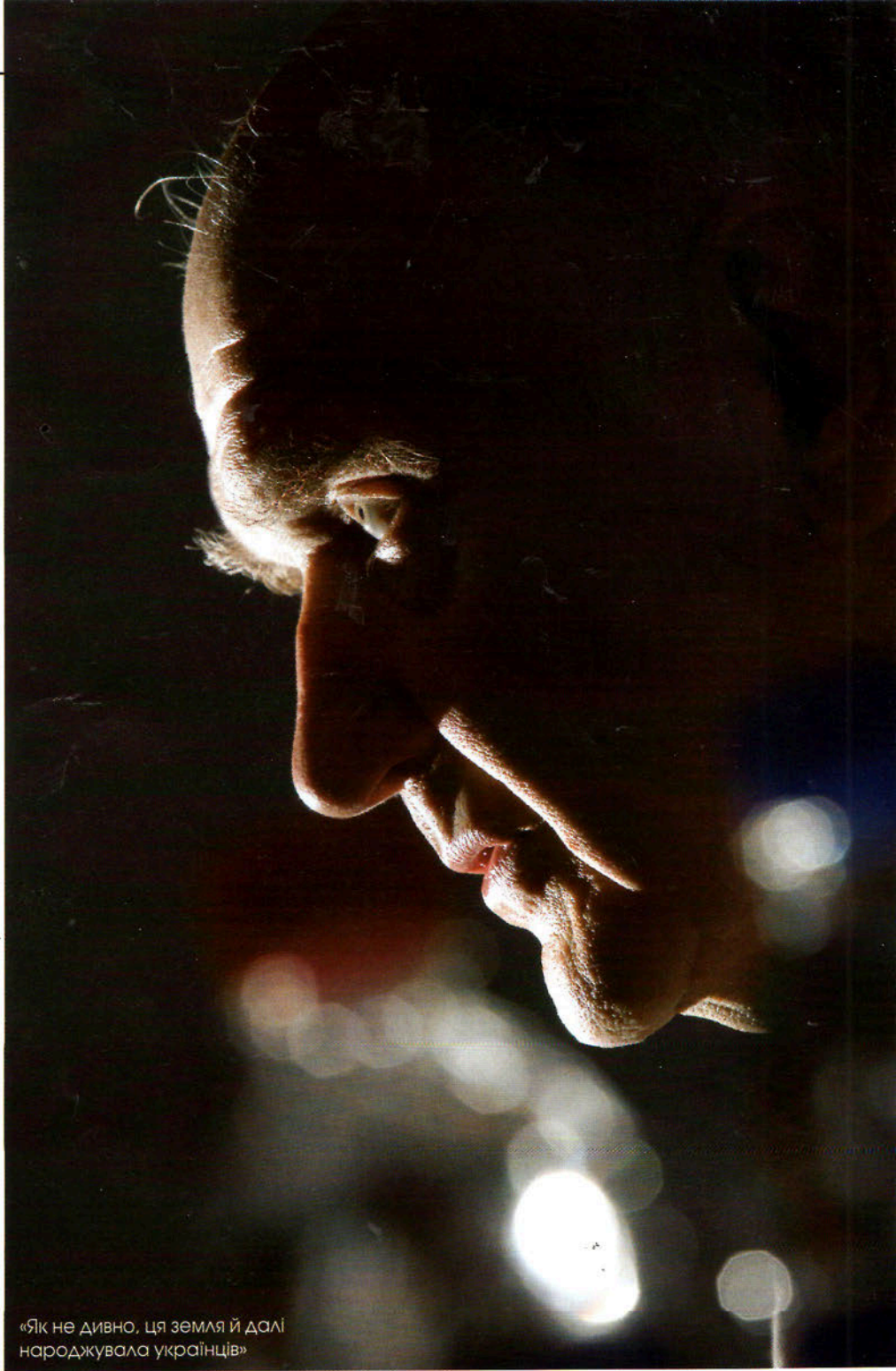
— Коли ви починаєте читати першу частину «Майн кампф» Гітлера...

У.Т.: ... Не пробував...

— ...А він дає дуже цікаве визначення сили нації. Тоді Німеччина була після поразки у Першій світовій війні, після всіх тих страшних безпорядків у 1920-х роках, після 70% безробіття у 1930-х роках... Він тоді сказав таке речення, яке варто пам'ятати: кожна нація може виграти, а може програти війну, але сильна нація після поразки обов'язково відроджується, і чим вона сильніша, тим сильнішим є відродження. І він стверджує, що німецька нація відродиться. Звісно, це було *гітлерівське* відродження, це вже таке... Але цей абзац можна прийняти як цікавий.

Стосовно українців. Справді, ми були окуповані, справді, було неймовірно винищення за часів Сталіна, але істиною є те, що кожна земна територія родить певну націю. Це аналогічно тому, як у тваринному світі вовки заселяють такий ареал і там народжуються, олені — отакий північний ареал і там народжуються... Українська земля неперервно народжує українців. Фактично була винищена вся українська верхівка, вся українська інтелігенція. Після Голодомору 1932—1933 років Україна лежала розпластана, без будь-якого паростка національної ідеї та державності, без будь-якого шматочка золота чи срібла сімейного, який кожна родина тримає на чорний день, з вимерлими чоловіками, з цілковито подавленою національною ідеологією, зі знищеним сільським господарством, із колективними зобов'язаннями на колгоспному полі. Як не дивно, ця земля й далі народжувала українців.

Не забудьте, що в Сталінградській битві, і в битві на Волзі, і під Москвою у військах було 10% українців. А пізніше, коли фронт рухався зі сходу на захід, в кожному селі мобілізували всіх чоловіків від 18 до 60 років. Виникали села, де залишилися самі жінки. Коли створили 1-й, 2-й, 3-й, 4-й Українські фронти, 1-й Білоруський фронт, то там було від 60% до 80% українців. Спочатку до тих українців ставилися як до тварин, яких треба гнати на убій: вранці мобілізували, ввечері вже вбитий,

«Як не дивно, ця земля й далі народжувала українців»

так похоронки говорять. Але достатньо після Другої світової війни було в 1950-х роках беріївщини (бо Берія як найближчий помічник Сталіна намагався надати в республіках більше влади корінним жителям). Після смерті Сталіна обсяги включення національних кадрів в адміністративну систему дуже сильно зростали, і вже в 1950—1980-ті роки наукова, технічна українська інтелігенція з'явилася. Ми зустріли 1991 рік не просто з ідеологією українства, ми зустріли 1991 рік із певною

базою українськості. Ми мали свою передову українську інтелігенцію, якої не було в 1918 році. Ми мали базу, на якій могла вирости українська держава. Земля українська неперервно родить українців. І післявоєнні, післясталінські часи розвитку в «Українській Радянській Соціалістичній Республіці» є підтвердженням цього. І тому — силою факту — Україна відродилася.

У.Т.: Щодо Інституту національної пам'яті: ми пам'ятаємо, що в

БІОГРАФІЧНА НОТА

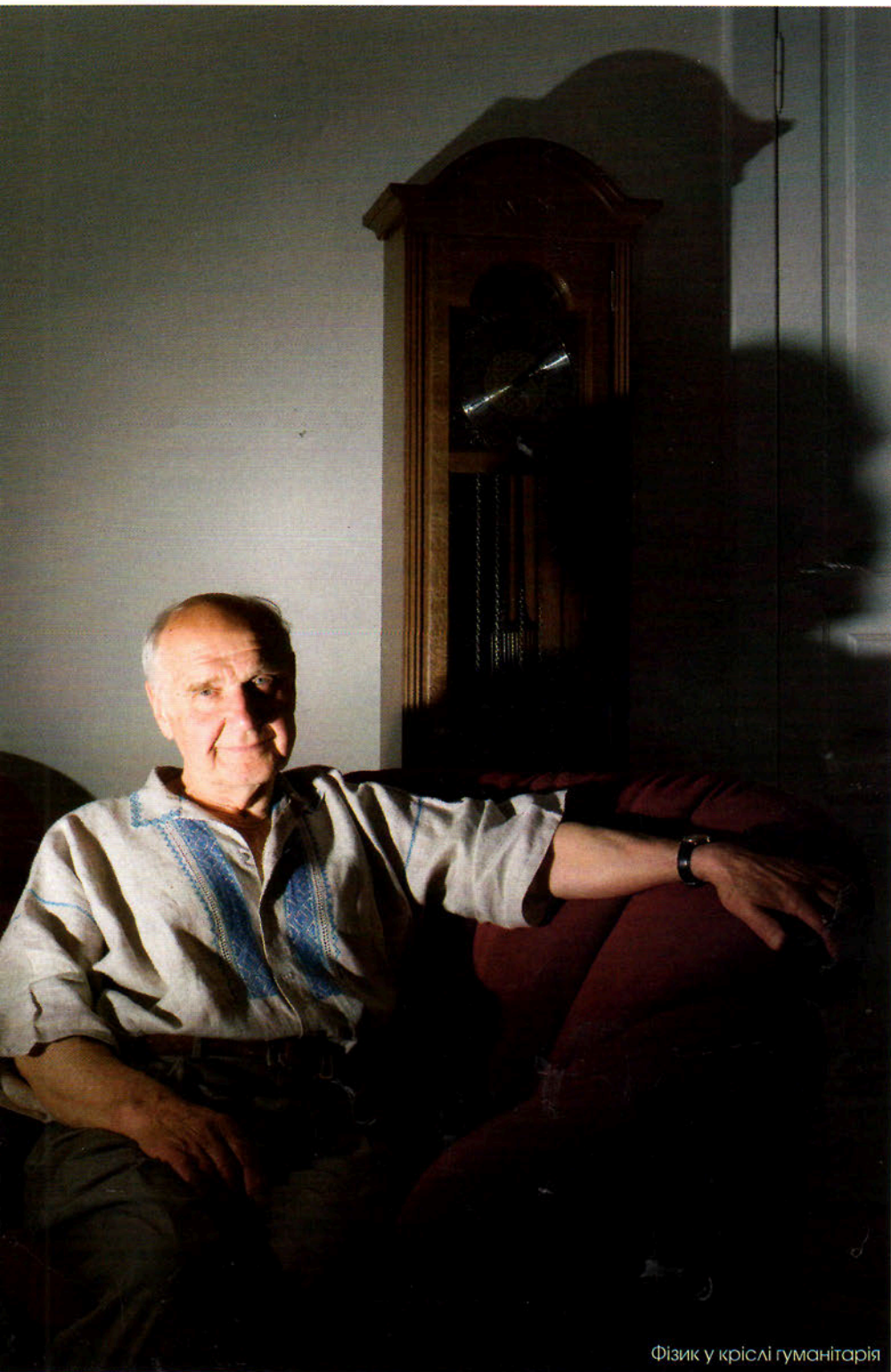
Ігор Рафаїлович ЮХНОВСЬКИЙ (нар. 1925) – фізик-теоретик, народний депутат України кількох скликань; з 2006 року – голова Українського Інституту національної пам'яті. Доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАНУ. Засновник і почесний директор Інституту фізики конденсованих систем НАНУ. Автор близько 500 наукових праць, зокрема: «Статистическая теория классических равновесных систем» (1980, зі співавторами); «Фазовые переходы второго рода в методе коллективных переменных» (1985); «Квантово-статистическая теория неупорядоченных систем» (1991, зі співавторами); «Основи квантової механіки» (1995, 2002) та ін.

Польщі є такий інститут, є досвід Ізраїлю, який значною мірою на усвідомленні єврейської Катастрофи вибудував спільну ідентичність не менше, ніж на Біблії, та створив сучасну націю...

– Так. Для мене особисто найближчим є приклад Ізраїлю. Хочу зауважити, що євреї повсюди дуже солідарні між собою, а причиною цього є Біблія. Тобто Второзаконня єврейського Старого Заповіту є настільки досконалим правилом поведінки, що євреєві вигідно – й економічно, й психологічно, і з погляду вірування – бути євреєм. Я не стану переповідати вам основні положення Второзаконня.

В Інституті національної пам'яті ми маємо зробити кілька фундаментальних речей. Але головне завдання нашого відрізняється від головного завдання Польського інституту. Якщо ви думаєте, що ми будемо йти за Польським інститутом з люстрації, то ми не зможемо цього зробити. Якщо ви думаєте, що ми будемо наслідувати дії Яд-Вашему... ну, може, трошечки. Але ми є інші.

Ось Голодомор – нащо ми взагалі піднімаємо на щит це питання? По-перше, кожна нація, яка себе поважає, має згадати тих людей, які загинули як її діти, як жертви злочину. Якщо є жертви, їх треба достойно поховати – це честь кожної нації. Ми маємо дати юридичне означення тих злочинів, які над нацією робилися, маємо визначити злочинців і жертви. Якщо ми означаємо юридичні процеси стосовно злочинців,

Фізик у кріслі гуманітарія

«МИ МАЄМО ДАТИ ЮРИДИЧНЕ ОЗНАЧЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, АЛЕ МАЄМО ДУМАТИ І ПРО СУТЬ ПОКАРАННЯ – НАЩО ВОНО НАМ ПОТРІБНО. МИ ПОВИННІ ОЧИСТИТИ НАЦІЮ»

ми маємо думати про покарання. Але ми маємо думати і про суть покарання — для чого воно нам потрібно. Майте на увазі: покарання й відбуття кари звільняє злочинця від злочину, бо він уже покараний. Воно звільняє від почуття злочину його прадіда, його нащадків. Бо прадід уже відбув покарання (наскільки це покарання реальне, наскільки його можна відбутися). Але він засуджений, і від того звільняються наступні покоління цього чоловіка, вони вільні люди. Не забудьте, що Голодомор мав внутрішній і зовнішній боки. Внутрішній — українці нищили українців, і ми мусимо це визначити. І теж мусимо назвати тих, хто рятували українцями поміж українців, як те зробили євреї. Ми мусимо визначити тих неукраїнців, які рятували українців. Але ми повинні сказати і про тих неукраїнців, які знищували українців. Сказати, що вони були злочинцями. Сказати, що їх примусила це робити відповідна система. Ми повинні очистити націю.

Інша величезна проблема — це Друга світова війна. Основний склад

фронтів, коли вони вийшли з території України і ввійшли в Європу, були українці. Отже, Україна є суб'єктом антигітлерівської коаліції. Може, ще більше, ніж Росія, Англія, Франція і США. Ми зазнали найбільших втрат у цій війні. Нам завдали найбільшої шкоди в цій війні. В цих найголовніших фронтах ми були основними дійовими особами. Ми мали сімох командувачів фронтів, ми мали 300 українців-генералів, ми мали маршалів різних армій. Ми є суб'єктом антигітлерівської коаліції, і ця теза має бути проведена Інститутом національної пам'яті, і ця теза консолідує весь український народ від Сходу до Заходу.

Але в цьому процесі було й УПА, й ОУН, були так звані дивізійники — СС «Галичина». В цьому

процесі була й Закарпатська Україна, й Закарпатська Січ, і всі вони воювали за Україну. І ми все це повинні перетравити. Чуєте, ми всі повинні з цим погодитися й усвідомити...

Але головним, безумовно, є Україна як активний учасник антигітлерівської коаліції. Тому що в цих боях були мільйони. В тих боях були тисячі. І ці тисячі, і ці мільйони — вони герої. І з цим Україна має усвідомити себе. І, нарешті, останнє завдання: всі, хто боролися за Україну під час російської чи польської окупацій, мадярської чи румунської — вони є в архівних джерелах, але там вони фігурують як розбійники, як злочинці, як засуджені. Ми маємо цим людям повернути добре ім'я, бо ми повертаємо добре ім'я і їхнім нащадкам. ■

ЕТНОФЕСТИВАЛЬ ПЛАКАМІНЬ

25 ЛИПНЯ П'ЯТНИЦЯ :

АТМОСФЕРА
ТАРУТА
КОРАЛІ
РУСИЧІ
ГАЙДАМАКИ

26 ЛИПНЯ СУБОТА :

ЧОБОТИ З БУГАЯ
БУРДОН
СОНЦЕКЛЬОШ
ГУЦУЛ КАЛІПСО
ПЕРКАЛАБА

27 ЛИПНЯ НЕДІЛЯ :

ГМА ВЕРТЕП
ДИВНІ
САМІ СВОІ
ДРИМБАДАДЗИГА
ВІЙ

Телегіна і РОСІЯ

ЮЛІЯ ТИМОШЕНКО ЗАВЖДИ ЗНАЛА, ЯК ПОБУДУВАТИ СТОСУНКИ З МОСКВОЮ. ВМІЛА, ЩОПРАВДА, Й ГОРЩИКИ БИТИ

АВТОР: АНТОН ЗІКОРА

Останній візит українського прем'єра до російської столиці приніс відлигу у відносинах України з північно-східним сусідом. Юлія Володимирівна дві години спілкувалася з прем'єром РФ Владіміром Путіним тет-а-тет. Після цього прем'єр наголосила, що за останні місяці чиновникам України й Росії вдалося досягти «абсолютно нової динаміки партнерства». Путін, у свою чергу, сказав, що Тимошенко — ефективний і популярний політик в Україні. Український прем'єр також відзначила, що ставлення до неї змінилося з негативного на позитивне, при-

рації «Український бензин» (КУБ), яка займається торгівлею паливно-мастильними матеріалами. В 1995-му вона стає президентом корпорації «Єдині енергетичні системи України» (ЄЕСУ), створеної на базі КУБу. Компанія заробляє гроші на бартерних операціях — збуває продукцію українських підприємств, отриману в обмін на енергоресурси. Вгадайте, яка країна є основним партнером ЄЕСУ?

Головний офіс ЄЕСУ був у Дніпропетровську, проте корпорація відкрила свої філії в Лондоні, Києві і, певна річ, Москві. З 1996 року ЄЕСУ стала найбільшим оптовим імпортером російського при-

родного газу. В 1996—1997 роки компанія відповідала за взаєморозрахунки з РАО «Газпром» і АТ «Укргазпром» у частині транспортування газу через територію України. Можливо, саме за ці заслуги в 1998 році проросійська Українська православна церква (Московського патріархату) вручила їй високий церковний орден — Святої Варвари Великомучениці. А блаженніший митрополит УПЦ (МП) Володимир обидва рази вітав Юлію Тимошенко з призначенням на посаду прем'єр-міністра України. Зауважимо, що в митрополита не дуже складаються стосунки з «помаранчевими» діячами.

Увага, зворушливий момент. У 1997 році Юлія Тимошенко відправила до російської столиці подарунок — шість мармурових панно, які нині прикрашають входи до станцій метро «Пушкінська», «Тверська», «Чеховська» з написами «До 850-річчя Москви від ЄЕС України».

Політику, яку проводила партія Тимошенко в 1999—2000 роках, можна схарактеризувати як цілком проросійську. В цей час засоби масової інформації, що належали Юлії Володимирівні, активно створювали з Росії образ друга. Один із цих засобів — газету «Вечірні вісті», очолював відомий русофіл Дмитро Джангіров. У цей же період фракція партії «Батьківщина» в парламенті досить часто вступає в ситуативні союзи з промосковськими фракціями комуністів і соціалістів. Відзначимо, що тоді Юлія Тимошенко виступала з трибуни Верховної Ради виключно російською. Після сорока років вона українізувалася, слідом за ЮВТ рідною мовою заговорив і її найближчий побратим Олександр Турчинов.

«СТАЛІНСЬКІ МЕТОДИ РОСІЇ»

Поворот на 180 градусів у політичній орієнтації стався 2001 року. Тимошенко почала різку антикучмівську кампанію, і її посадили за ґрати. Заарештували також її чоловіка Олександра Тимошенка й друга дитинства Валерія Фальковича. Перед цим прокуратура порушила дві кримінальні справи проти Тимошенко, а президент Кучма підписав указ про її відставку з посади

«МОЯ РІДНА МОВА – РОСІЙСЬКА, Я ЗНАЮ ЦЮ КРАЇНУ»

чому не тільки з боку керівництва Росії, але й ЗМІ. «Багато років проти мене в Україні працювала «чорна пропаганда», зокрема, вона дійшла і до Росії. З мене намагалися створити образ ворога, і це вдалося», — підкреслила вона в одному з інтерв'ю.

Все, що відбулося, Юлія Володимирівна подала як прорив у своїх відносинах з Росією. Проте якщо звернутися до історії, можна побачити, що вони далеко не завжди були прохолодними. Більше того, майже з початку своєї комерційної діяльності Тимошенко була пов'язана з Москвою, й вмiла домовлятися з представниками російського бізнесу і влади.

ПОДАРУНОК МОСКВІ

У 1990—1991 роках, майже на світанку своєї кар'єри, Тимошенко, по матері Телегіна, продавала російські нафтопродукти. Вона працювала з Російською товарно-сировинною біржею, яку очолював ліберал Костянтин Боровий. з 1991 року ЮВТ — гендиректор корпо-

«Симпатичний ворог» – саме таким є образ Тимошенко в Росії

ФОТО: РНЛ

віце-прем'єра. В лютому 2001-го «Батьківщина» вступає до анти-кучмівського Форуму національного порятунку (ФНП). Тепер серед її соратників Хмара, Лук'яненко та інші націоналісти.

Одночасно в Юлії Володимирівни почалися проблеми з Росією. Перед Помаранчевою революцією Головна військова прокуратура РФ звинуватила ЮВТ в тому, що вона давала хабарі посадовцям російського Міноборони, ще коли очолювала ЄЕСУ. Справу передали до України, й Росія вимагала видати Тимошенко. Зрозуміло, справа була замовленою, позаяк уже в 2005 році прокуратура закриває її у зв'язку із закінченням терміну давності.

У період Помаранчевої революції Тимошенко загострює стосунки з Москвою. Вона, зокрема, обіцяє експорт революції до Білорусі та

Росії. «Деякі російські політики до тепер користуються сталінськими методами. Але вони не усвідомлюють, що часи справді змінилися», – заявляла Юлія Володимирівна. До того ж вона знову намагається змінити схему постачання газу в Україну, що неабияк занепокоїло кремлівську еліту. З того часу в ЮВТ у Росії склався стійкий імідж русофоба, чому безпосередньо сприяла кремлівська пропаганда. Але лідерка БЮТу не надто переймалася тим, що кажуть про неї за північним кордоном, і робила цілком патріотичні заяви. Так, у 2007 році в інтерв'ю німецькому виданню Die Welt вона говорила: «Я хочу переконати людей, що вони одержать від прозахідно орієнтованої України більше, ніж від проросійського вибору, – він на користь тільки кланам, за якими стоїть Росія. В енергетичному постачанні Росія має грати за

ринковими правилами й припинити використовувати цей важливий інструмент як засіб політичного тиску на сусідів, що прагнуть самостійності... Я не дозволю, аби Росія блокувала прямий доступ України до джерел газопостачання на території Середньої Азії...» Цікава деталь – протягом свого другого прем'єрства Тимошенко не робила таких радикально прозахідних заяв.

Зустріч Тимошенко з Путіним засвідчила, що її стосунки з Москвою можуть так само несподівано налагодитися, як і зіпсуватися. Але якщо між леді Ю і містером В знову пробіжить чорний кіт, Юлія Володимирівна знає, що робити, аби відновити взаєморозуміння. Недарма в своєму першому інтерв'ю все тій же Die Welt у 2005 році вона заявляла: «Моя рідна мова – російська, я знаю цю країну». ■

СКАФАНДР ВІД Луї Вюїттона

«БЮТ – ЦЕ Я», – ТАКОЇ ФРАЗИ ЮЛІЯ
ТИМОШЕНКО НЕ ГОВОРИЛА НІКОЛИ, ХОЧА
ЦІЛКОМ МОГЛА БИ

АВТОР: Анна БАБІНЕЦЬ

Після публікації про психологічні особливості президента Віктора Ющенка (*№23 від 06.06.2008*) **Тижень** на численні прохання читачів, дослідив психотип прем'єра Тимошенко.

«Насамперед варто зауважити, що Юлія Тимошенко перебуває в так званому психологічному скафандрі, – каже член Європейської професійної психотерапевтичної ліги Наталія Кухтіна. – Вона постійно

контролює себе й дуже рідко робить дії чи рухи, які можуть видати її справжні наміри». Це стосується і зовнішнього вигляду, і манери говорити, і реальних дій та вчинків. Психологи стверджують: якщо людина весь час контролює себе, вона хронічно перебуває у напруженому стані.

ІНФАРКТНИЙ СТИЛЬ

Виплата боргів Ощадбанку – це перша справа, за яку взялася Юлія

Тимошенко, тільки-но стала прем'єром. Доктор психологічних наук Вадим Васютинський пояснює **Тижню**: психологічний ефект від розданих грошей був набагато більшим, ніж економічний. «Адже тисяча гривень – це копійки порівняно з грошима, які люди мали на рахунках. А потім у них зафіксувалося у свідомості, що їх обікрали та просто проігнорували їхні переживання. І раптом з'являється людина, яка нібито визнає провину влади пе-

ред народом», — каже фахівець. Людям потрібна віра в те, що про них хтось подбає, — ця тисяча гривень і стала «психологічним вітаням» для українців від Юлії Тимошенко.

Спеціалісти, з якими спілкувався **Тиждень**, схиляються до думки, що український прем'єр завжди визначає свою поведінку самостійно. «Думаю, їй важко щось порадити, — каже Наталія Кухтіна. — Люди такого рівня просто не чують поради, навіть від дуже близьких людей».

У виборі колег та підлеглих Юлія Тимошенко також довіряє тільки собі. В неї є велике прагнення до контролю, вона боїться, мовляв, якщо сама не перевірить, зроблять не так, як треба. Такий стиль керівництва називають «інфарктним» — коли керівник надто все замикає на собі. Один із прикладів — за інформацією наших джерел, прем'єрка вимагала від підлеглих, щоб із нею погоджували... карикатури, які БЮТ замовляв на «зрадника коаліції» пана Рибаківа. До речі, диверсію цього депутата з блоку Тимошенко також легко пояснити. «В неї є буквально кілька осіб, яким вона довіряє. Вона боїться пускати в це вузьке коло нових людей. Але водночас вона не здатна контролювати те, що трохи подали від неї, — наприклад, списки кандидатів», — прокоментував пан Васютинський.

Швидкості та рішучості Юлії Тимошенко може позаздрити багато хто з політиків. Психологи пояснюють: є такий тип людей — гіпертимний. Вони дуже активні, найцікавіше для них — «заварювати кашу», а тим, як і хто її розсорбуватиме, надто не переймаються. Одним із наслідків цієї риси Тимошенко Вадим Васютинський називає дострокові вибори мера в Києві: «Мені достеменно відомо, що Тимошенко мала дані всіх опитувань, але й далі просувала свого кандидата. Самовпевненість і емоційна нестриманість часом заважають їй подумати і прийняти зважене рішення». Психолог припускає, що Тимошенко могла ухвалити рішення про вибори під впливом ситуативного настрою, а далі вже просто дотримувалася обраної лінії поведінки. Програш виборів мера Києва — це проблема виключно БЮТу, гірше, коли до вирішення справ, від яких залежить майбутнє країни, прем'єрка

підходить так само емоційно й неважливо.

«ХІ-ХІ-ХІ»

Вбрання Юлії Тимошенко — улюблена тема і її прихильників, і опонентів. **Тиждень** вирішив запитати у психологів, чому, попри численні скандали, вона вдягається в демонстративно дорогі речі. Наталія Кухтіна каже, що якщо Тимошенко вдягне діловий костюм, то не зможе керувати чоловіками: «По-перше, вона сфокусована не на нас із вами, а на собі. Для неї це норма — вдягати дорогі речі. По-друге, Тимошенко обирає підкреслено жіночний одяг, бо в іншому її яскраво виражене чоловіче начало може далеко її завести. Своім світлим,

рять повільніше за них. Їм хочеться одразу все прояснити, не дослуховуючи іншу людину. А от пані Кухтіна вважає, що така манера свідчить про те, що Тимошенко ніде, а особливо в розмові, не поступиться своїм місцем. Вона впевнена у своїй правоті й хоче якнайшвидше про це повідомити: «Навіть якщо вона мовчить, це не означає, що вона погодилася, — просто думає про наступний крок».

P. S.

Під час розмови з психологами ми тричі почули від них пряме чи непряме порівняння Юлії Тимошенко з Владіміром Леніним. Прикметно, що паралелей з жодним іншим політиком не було... Напевне, це під-

«ЛЮДИ ТАКОГО РІВНЯ ПРОСТО НЕ ЧУЮТЬ ПОРАДИ, НАВІТЬ ВІД ДУЖЕ БЛИЗЬКИХ ЛЮДЕЙ»

ніжним вбранням вона постійно нагадує, що вона жінка, і це діє на чоловіків. До речі, коли їй треба про щось домовитися, й аргументів бракує, вона вдягається особливо витончено».

У Юлії Тимошенко досить дивна манера сміятися: серед серйозної розмови вона може різко та недоречно видати тоненьким голоском: «хі-хі-хі», що дисонує з усім образом прем'єра. Наталія Кухтіна пояснює: «Цьому сміхові не можна довіряти — їй зовсім не весело. Швидше за все, Тимошенко демонструє свою іронію та вищість над тими людьми та ситуаціями, про які вона говорить», — вважає пані Наталія.

Вадим Васютинський іншої думки: «Хихотіння — це ознака певної інфантильності, особистісної незрілості, навіть дитинності. Є способи поведінки, які ми виробили ще в дитинстві. Через «хі-хі» чи інший спосіб ми намагаємося щось приховати — невпевненість, нещирість чи ще щось».

Ще в Тимошенко цікава манера говорити. Якщо це монолог, вона промовляє дуже тихо. Якщо ж це діалог, прем'єрка швидко запалюється, раз у раз перебиває респондента, говорить дуже чітко та навіть агресивно. Це відбувається внаслідок швидкого темпу мислення, запевняє пан Васютинський. Таких людей навіть трохи дратують ті, хто думають та гово-

свідоме. Як уже неодноразово писав **Тиждень**, кожен політик, як і кожна людина, має свої недоліки, але в розвинених країнах руйнівну дію цих недоліків стримує державний апарат, процедури ухвалення рішень і прискіпливе ставлення суспільства до перших осіб. Таким чином енергія політичних лідерів спрямовується в позитивне русло. В Україні ж, на жаль, інститути контролю над першими особами не надто розвинені, тому певні «риси» характеру політика на відповідальній посаді можуть нести загрозу всім нам. ■

ПІДСВІДОМІ ЖЕСТИ

ЗЛОВИЛИ НА ТІЛІ

Психолог Наталія Кухтіна розповідає про психологічний прокол у поведінці Тимошенко: «Під час попереднього візиту до Москви, коли президентом був Путін, Тимошенко вдяглася в дуже жіночне вбрання: сукня-корсет і біла блузка. І коли вона йшла поряд із Путіним, двома руками поправила цей корсет на рівні грудей. У неї там нічого не з'їхало... Це був підсвідомий рух. Коли жінка торкається грудей, вона підкреслює, що з нею слід поводитися як із жінкою. Тоді Тимошенко домовлялася про газ і вирішила, що тут має спрацювати жінка, а не політик. Цим жестом виділа свій зодум».

Письменницька банда

Як і будь-яка спроба класифікації, запропонований поділ доробку п'ятдесяти сучасних українських авторів – суцільна умовність. У прозі Василя Слпачука, Тараса Прохаська або Галини Пагутяк, наприклад, можна віднайти постмодерністські ознаки. А Любоко Дереш не менш «химерний», ніж Юрій Винничук. У цьому випадку ключове слово – умовність: воно водночас відображає нетотожність названих персоналій нашим про них уявленням (се ля ві) та означає одну з питомих рис письменства, в якому реальність художнього тексту не має нічого спільного з дійсністю. Як стверджував незабутній Альберт Айнштайн, все на світі відносно, і «ми ніколи не вирішимо проблему, коли думатимемо так само, як ті, хто її створив».

Літератори класифікуються не тільки по жанрах, а й по містах проживання

Київ

Харків

Львів

Станіслав
(Івано-Франківськ)

Житомир

Буковина

Луцьк

Автори, які змінили
місце проживання

● Імена авторів наведено у віковому порядку: від найстаршого до наймолодшого, знизу вгору

Альтернативна історія

Химерна проза

Фантастика, фентезі

«Мідний король»
«Прихисток героя»
«Приречений жити»
«Чужий світ»
«Сузір'я Пса»

Молодіжна проза

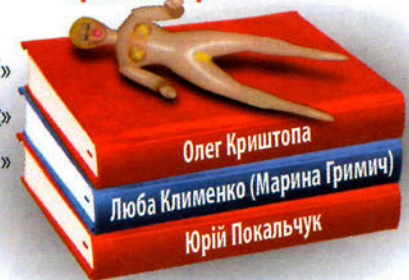
«Цього ви не знайдете в Яндексі»
«БЖД»
«Фройд би плакав»
«Зелена Маргарита»
«Синдром стерильності»

Історична проза

«Охоронець»
«Манускрипт з вулиці Руської»
«Роксолана»

Еротична проза

«Кохання, секс і смерть – гарантовані»
«Великий секс у Малих Підгуляївцях»
«Заборонені ігри»

Індепендент

«Інфекція»
«Щоденний жезл»
«Кров по соломі»
«Срібне молоко»

Детектив

«Темна вода»
«Імітація»
«Я – зомбі»
«Елементал»
«Вилон бандюг по-науковому»

Постмодерна проза

«Архе»
«Замість крові»
«НепрОсті»
«Воццек»
«Дванадцять обручів»

ПРЕТЕНДЕНТИ НА

ТИЖДЕНЬ І ДАЛІ ДОСЛІДЖУЄ СКАНДАЛЬНІ БУДІВНИЦТВА В КИЄВІ

АВТОР: АНДРІЙ ЛАВРИК

Уже кілька місяців триває конфлікт між громадськістю й приватними забудовниками навколо Аскольдової могили, історичної місцевості в центрі столиці. В травні на будмайданчик напали альпіністи. Вони видерлися на підйомний кран і провисіли на ньому кілька годин на знак протесту проти *позаконного, на їхню думку, будівництва*. Три тижні тому, коли забудовник спробував поновити роботи, його атакували кількадесят людей, серед яких — і ряджені в давньоруські шоломи й кольчуги, вони вщент розстрошили будівельний паркан. То була акція «Аскольд постає із могили», ініційована громадським рухом «Збережи старий Київ». Та, попри громадську думку й публічні заяви міської влади про неприпустимість будівництва в цьому місці, забудовник не поспішає забиратися геть. Імовірно, він вичікує слушну мить, коли можна буде

ного блоку. Підтвердженням таких заяв може бути те, що сам чемпіон і його поплічники, котрі зазвичай послідовно критикують забудову центру Києва, уникають різких коментарів стосовно Аскольдової могили. Водночас **Тиждень** відстежив бізнес-зв'язки компаній, що претендують на історичну місцину, й з'ясував: брати Клички та їхні партнери повною мірою таки причетні до скандалу. І не тільки вони.

Зв'язки найкращих українських боксерів із будівельним бізнесом «засвітилися» ще на столичних виборах у 2006 році. Тоді, як і на недавніх позачергових виборах міського голови, цю інформацію використовували опоненти як контрпропаганду проти Блоку Кличка. Також не таємниця, що брати-боксери зароблене на ринзі вкладають, крім іншого, в столичну нерухомість. Зокрема, їм приписують частку в офісно-розважальному центрі «Арена», хоча вони це й спростовують.

ВАЖКО ПОВІРИТИ, ЩО ЛЕОНІД ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ, ПОПРИ ЙОГО НЕАБИЯКУ НАБОЖНІСТЬ, МІГ БИ ПОДІЛИТИСЯ ЗЕМЛЕЮ ЗІ СВОЇМ ЗАТЯТИМ ПОЛІТИЧНИМ ВОРОГОМ

перейти до рішучіших дій. Адже орієнтовний прибуток від продажу квартир і офісів у запланованому будинку може сягнути \$100 млн, вважають експерти.

ТАЄМНИЦІ МЕРСЬКОГО ДВОРУ

Неодноразово висловлювалася думка, що за комерційною компанією, котра намагається звести на вул. Мазепи, 11а багатоповерховий елітний будинок, стоїть чемпіон світу з боксу Віталій Кличко і його соратники з однойменного політич-

Та й сам факт присутності в переліку спонсорів боксерського блоку і серед членів його фракції в Київграді такого видатного будівельника, як Лев Парцхаладзе (компанія ЗАТ «ІК «XXI сторіччя»), свідчить, що будівельний бізнес Віталію Кличку і Ко не зовсім байдужий.

Натомість виникає запитання: чому новий-старий мер Леонід Черновецький не чинить перешкод у збагаченні на київській землі своїм політичним супротивникам, до яких сміливо можна віднести Віталія

Мазепи, 11а: активіст влаштує будівельникам додаткову вентиляцію

Кличка? Речники міського голови посилаються на те, що землю на Аскольдовій могилі виділяли ще в 2004 році за часів мерства Олександра Омельченка, з яким у братів Кличків давні дружні стосунки. Та слід зауважити, що право власності на 0,89 га на Аскольдовій могилі ТОВ «Вант», компанія-збудовник, отримала лише в березні минулого року, коли влада над Києвом перейшла до Леоніда Михайловича, а в залі Київської міської ради вже давно тривало протистояння між блоками Кличка й Черновецького. Автор цих рядків, перебуваючи в стінах КМДА, особисто був свідком конфліктних ситуацій з елементами рукопашного

| ВПРИТУЛ |

МОГИЛУ АСКОЛЬДА

ФОТО: АНДРІЙ ПОМАХИ

бою, від участі в яких чемпіон світу з боксу утримувався, напевне, щоб нікого ненароком на скалічити. І якось важко повірити, що Леонід Черновецький, попри його неабияку набожність, міг би поділитися коштовною столичною землею зі своїм зятятим політичним ворогом. Тож можна припустити, що або Кличко до Аскольдової могили жодним чином не причетний, або... Але про все по черзі.

КЛИЧКО, КІНО І КАЗИНО

Аби з'ясувати, хто насправді стоїть за тим чи іншим будівництвом, треба знати точну назву замовника й генпідрядника та мати деякі

зв'язки у Державній податковій адміністрації. Втім, маючи все необхідне, відділ розслідувань **Тижня** ледь не зірвав редакційний графік, досліджуючи хитросплетіння комерційних інтересів довкола Аскольдової могили.

На інформаційному стенді біля будмайданчика на Мазепи, 11а вказано, що замовником будівництва є ТОВ «К.А.Н. Девелопмент», засноване у травні 2006 року невідомими широкому загалові громадянами Сандлером і Ковбасенком. Генпідрядником вони обрали будівельну корпорацію «Алтіс-Холдинг». Ця структура неодноразово брала участь у втіленні в жит-

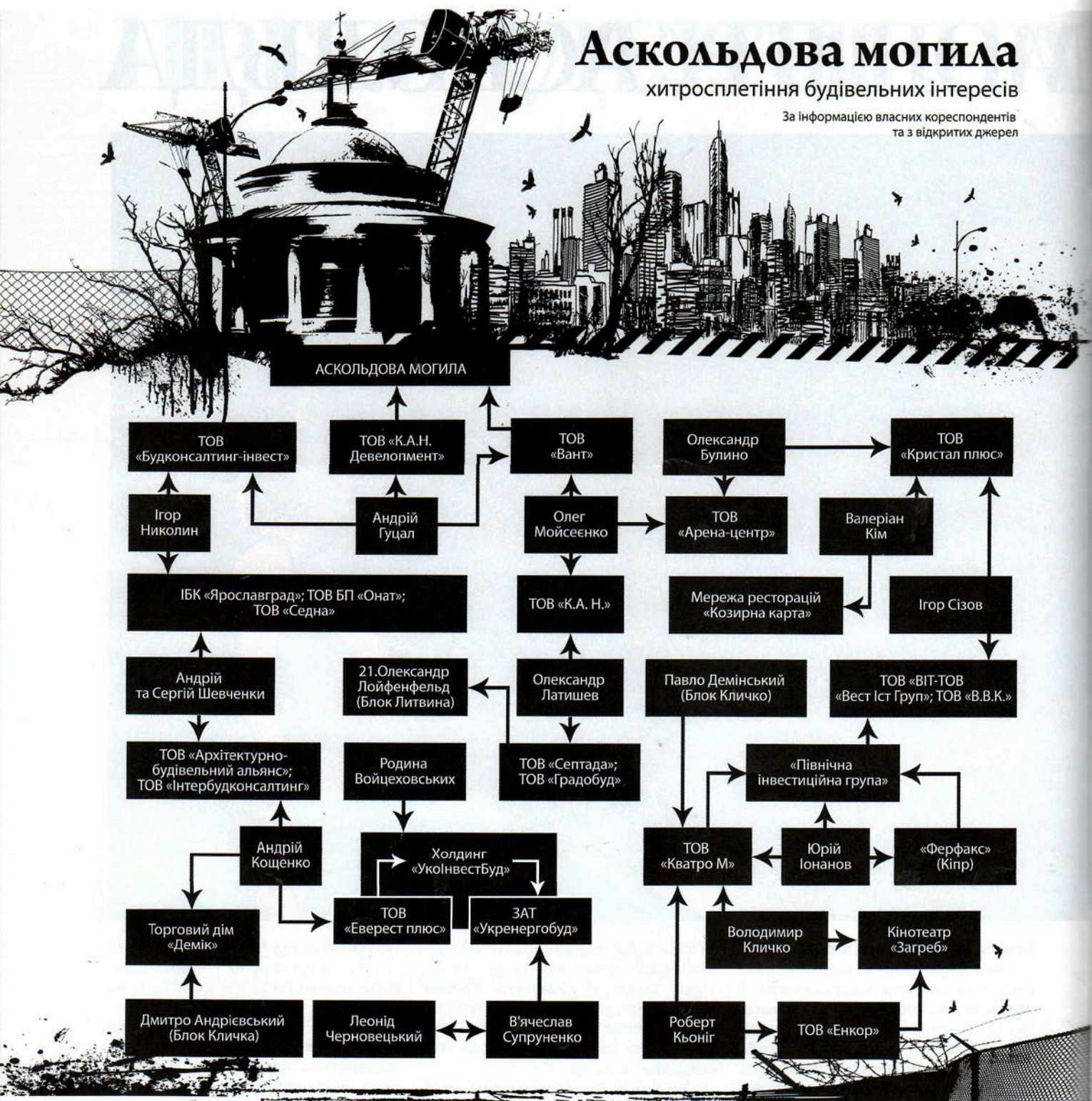
тя грандіозних проектів компанії «XXI сторіччя» Лева Парцхаладзе. Втім, погодьтеся, це ще нічого не доводить.

Логічно було б припустити, що засновники «К.А.Н. Девелопмент» збираються фінансувати будівництво фешенебельного хмарочоса не з власної кишені. Не виключено також, що ця фірма є просто ширмою, за якою ховаються справжні дійові особи. Вийти на них нам допоможе генеральний директор «К.А.Н. Девелопмент» Андрій Гуцал. Саме він від імені забудовника переконував обурену громадськість, що будівництво на Аскольдовій могилі цілком законне. У 2004 році, ▶

Аскольдова могила

хитросплетіння будівельних інтересів

За інформацією власних кореспондентів та з відкритих джерел

коли цей майданчик віддавали під забудову, Гуцал Андрій Олександрович заснував уже згадане ТОВ «Вант». Забігаючи наперед, зазначу, що переважна більшість причетних до цієї справи будівельних компаній створювалися чомусь саме 2004 року. І, готовий закладатися гонораром, що майже в жодній з них немає

ані необхідної техніки, ані кваліфікованих робітників, ані власних оборотних коштів, щоб зводити хмарочоси. Тобто їхнє призначення, швидше за все, — отримати земельні ділянки під будівництво, не викриваючи справжніх власників.

Другим співзасновником ТОВ «Вант» є Олег Мойсеенко. Він, у

свою чергу, має частку в фірмі «К.А.Н.», серед співзасновників якої є такий собі Олександр Латишев. Останній пов'язаний з двома будівельними компаніями: «Септада» і ВБК «Градобуд». Обидві певним чином перебувають під впливом київського банкіра Олександра Лойфенфельда, який встиг трошки

«засвітитись» у скандалі на Пейзажній алеї (див. **Тиждень** №6 /2008).

Олег Мойсеєнко також є співвласником ТОВ «Арена-центр», профіль якого — ресторани. Його партнер у цій справі — Олександр Буліно. У 2006 році його згадували в якійсь спортивній газеті в замітці про юнацький боксерський чемпіонат у Бердичіві, який Буліно відвідав як представник братів Кличків. Крім цього, панові Буліно належать частки в трьох комерційних структурах, зокрема в «Кристал плюс», що контролює столичне казино «Арена», і ЗАТ «Театральне», серед акціонерів якого — невідомий гро-

справі, одна — оператор грального бізнесу й три — сінематики: ТОВ «Батерфляй», ТОВ «Кроу» та ТОВ «Енкор». Останнє в 2005-му стало партнером братів Кличків у придбанні столичного кінотеатру «Загреб».

КУДИ ВЕДУТЬ РОДИННІ ЗВ'ЯЗКИ

Згаданий раніше Андрій Гуцал, представник замовника будівництва на Аскольдові могилах, 2004-го заснував ще й ТОВ «Будконсалтинг-інвест», якому 24 грудня минулого року мер Леонід Черновецький дозволив будувати багатоповерхівку на проспекті Науки, 42а. Від засну-

Натомість «Еверест плюс» входить до холдингу «УкоІнвестБуд», який контролюють київський бізнесмен Анатолій Войцеховський та його сини Віктор і Олександр. Холдинг складається з майже 40 підприємств — девелоперських, будівельних, підрядних. Цікаво, що головний інженер холдингу Григорій Ліберман — батько відомої поп-співачки Тетяни Ліберман, більш відомої як Тіна Кароль.

У 2006 році в «УкоІнвестБуду» сталася неприємна історія з приватними інвесторами будівництва житлового будинку, які з ним судилися й звинувачували в шахрайстві. А в 2007 році ЗАТ «Укренергобуд», що входить до холдингу, фігурувало в черговому скандалі довкола незаконного виділення київської землі під забудову. Тоді ж «випливла» інформація, що головними акціонерами ЗАТ є зять мера В'ячеслав Супруненко та Денис Комарницький, депутат Київради від блоку Черновецького.

«Так хто ж насправді стоїть за будівельним скандалом на Аскольдовій могилах?» — запитас, напевне, допитливий читач. Аби дати відповідь, треба знати про циркуляцію фінансових коштів через банківські рахунки фігурантів, які є комерційною таємницею, що охороняється законом. Адже сумнівно, що ТОВ «К.А.Н. Девелопмент», замовник будівництва, чи замовник на земельну ділянку ТОВ «Вант» (статутний фонд 35 тис. грн і 20,5 тис. грн відповідно станом на 2006 рік) розраховують самотужки профінансувати проект, собівартість якого оцінюють у кількадесят мільйонів доларів. Можна припустити, що кошти виділяє дехто з причетних до описаної вище мережі комерційних структур, пов'язаних менеджментом чи номінальними засновниками. І це можуть бути як брати Клички з політичними партнерами, так і Черновецький та Ко. Можливо, причетні й одні, й інші одночасно. Хоча не виключено, що хтось (або жоден) з іменитих інвесторів цього бізнесового «лабіринту» від початку не дуже цікавився, в які проекти вкладають його гроші партнери і наймані управлінці. Адже капітал має, перш за все, примножуватися, інакше він з часом неодмінно зникне, і вам знову доведеться жити від зарплати до зарплати. ■

ХТОСЬ (АБО ЖОДЕН) З ІНВЕСТОРІВ ЦЬОГО БІЗНЕСОВОГО «ЛАБІРИНТУ» НЕ ДУЖЕ ЦІКАВИВСЯ, В ЯКІ ПРОЕКТИ ВКЛАДАЮТЬ ЙОГО ГРОШІ ПАРТНЕРИ І НАЙМАНІ УПРАВЛІНЦІ

мадськості бізнесмен Валеріан Кім. Комерційні інтереси й родинні зв'язки пана Кіма ведуть до потужної мережі ресторацій «Козирна карта» й низки операторів грального бізнесу. До речі, **Тиждень** уже писав, що будівельникам теж не байдужі азартні ігри (див. № 20,2008). Серед співвласників уже згаданого «Кристал плюс» є такий собі Ігор Костянтинівич Сізов. За моїми даними, він співвласник і керівник щонайменше п'яти фірм, три з яких — будівельні. Одна з них, ТОВ «ВІТ-плюс», торік отримала від столичної мерії дозвіл на будівництво готелю на Подолі, інша, ТОВ «Вест Іст Груп», 2006-го фігурувала в скандалі навколо забудови Мілютинського парку в Алушці (Крим).

Ці фірми пов'язані з компанією «Північна будівельна група», яку в 2004 році заснувала в Києві кіпріотська «Ферфакс». Серед керівників цього офшору й будівельної групи згадувався Юрій Іонанов, однокласник і друг Віталія Кличка. Іонанов, між іншим, також керував ТОВ «Кватро М», яке у 2003 році заснували американський громадянин Роберт Кьоніг, Кличко-старший та Павло Димінський — віднедавна член «боксерської» фракції в Київраді. Пан Кьоніг, до речі є співвласником ще дев'яти комерційних структур в Україні, серед яких дві спеціалізуються на рестораторській

вання «Будконсалтингом» керував 28-річний Ігор Николин. Він пов'язаний з ще п'ятьма будівельними фірмами. Одна з них, ТОВ «Мелвікс», наприкінці 2006-го отримала ділянку біля центрального столичного РАГСу під будівництво 52-поверхового торговельно-офісного комплексу 250 м заввишки й вартістю \$600 млн. Хоча цей проект поки що залишається на папері.

Партнерами Николина в трьох інших фірмах — «Ярославград», «БП «Онат» і «Седна» — виступають молоді підприємці Сергій та Андрій Шевченки (останньому, до речі, 22 роки). Сергій Шевченко входить до складу власників ще двох будівельних фірм — «Архітектурно-будівельний альянс» та «Інтербудкомплекс», інший співвласник яких — Андрій Кощенко. Він, у свою чергу, причетний до низки комерційних структур, з яких мене зацікавили дві — Торговельний дім «Демік» та будівельна компанія «Еверест Плюс».

За інформацією **Тижня**, «Демік» контролюють промисловець із Чернівців Микола Дембіцький та депутат Київської міської ради від Блоку Кличка Дмитро Андрієвський. У сфері впливу останнього — потужний виробник будматеріалів «Інтеко-холдинг» та один із найбільших будівельників комунікацій — трест «Київпідземшляхбуд».

Українці працюють багато, але непродуктивно

ФОТО: АНДРЕЙ БОСОВ

ІНША ПРАЦЯ

ВИСОКА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ – ЦЕ НАУКОМІСТКЕ ВИРОБНИЦТВО, А НЕ РЕКОРДНІ ОБСЯГИ СТАЛІ ТА ВУГІЛЛЯ НА ДУШУ НАСЕЛЕННЯ

АВТОР: СЕРГІЙ ГУЗЬ

Навряд чи хтось із українців відмовиться від зарплати на рівні провідних країн Заходу. Та поки що наша продуктивність праці менша за європейську у 5-10 разів. Найпростіший шлях – піти в трудові емігранти, складніший – працювати вдома не гірше, ніж у Європі. Проте це «не гірше» зовсім не означає, що треба частіше махати кайлом.

УКРАЇНА НЕ ЛЮКСЕМБУРГ

У маленькому Люксембурзі найвищі у світі продуктивність праці та валовий дохід на душу населення. Крихітна країна експортує сталь, хімічну продукцію, машини та обладнання. Майже всю сировину для виробництва цих товарів доводиться імпортувати. Однак головний продукт Люксембургу – банківські та фінансові послуги. У сфері послуг працює 60% зайнятого населення.

Німеччина – економічний лідер Європи, продуктивність праці там у рази вища, ніж в Україні. Кілька креативних дизайнерів маленького підприємства без великих витрат на виробництво, а лише за допомогою комп'ютерної графічної програми, можуть створити продукт, який коштуватиме мільйони. Наприклад, розробити дизайн нового Mercedes'a.

Китай після невдалих спроб платити чавун у кожному дворі змінив

тактику: уряд цілеспрямовано залучав іноземні й власні інвестиції в ті галузі, які виробляли продукцію з великою часткою доданої вартості [див. словничок]. Почавши з копіювання товарів широкого вжитку відомих японських та світових брендів, Китай нині завалив світ своїми виробами різного гатунку. Так, можна закинути, що успіх Китаю базується на використанні дешевої робочої сили. Але сусідня Південна Корея пройшла цей самий шлях – і сьогодні в ній зарплати не менші, ніж в Європі, а товари дешевші.

А тепер подивимося на Україну. На полицях крамниць наші товари займають досить скромне місце порівняно з європейськими, китайськими чи південнокорейськими виробами. Зате в українському експорті домінують метали, хімічна та сільськогосподарська продукція, переважно на рівні сировини. З таким асортиментом досягти високих показників продуктивності праці, таких, як у Європі, просто неможливо.

В НАШОМУ ЕКСПОРТІ ДОМІНУЮТЬ МЕТАЛИ, ХІМІЧНА ТА АГРАРНА ПРОДУКЦІЯ. З ТАКИМ АСОРТИМЕНТОМ ДОСЯГТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НЕМОЖЛИВО

Власне, в цьому й полягає суть структурної перебудови економіки, про яку багато розмовляють теоретично, але мало що роблять на практиці.

МЕНШЕ НЕ ПЛАТИТИМУТЬ

Тиждень неодноразово писав про взаємозв'язок між величиною зарплат, інфляцією та продуктивністю праці (див. **Тиждень** №16/2008). Якщо зарплати зростають швидше, ніж продуктивність праці, це призводить і до зростання інфляції. Власне, про це й заявив Володимир Стельмах, голова НБУ, натякаючи урядові Юлії Тимошенко, що треба обмежити подальше збільшення зарплат та соціальних виплат.

Поки що уряд ніяк не відреагував на вимоги НБУ. Можливо, корекція дій Кабміну стане відома після оприлюднення змін до державного бюджету, які мають затвердити Верховна Рада та президент. Але про деякі ідеї, що ширяться серед депутатів, більшість яких є одночасно власни-

ками та роботодавцями, можна говорити вже зараз.

Одна з них стосується загального перегляду трудового законодавства, що розв'яже роботодавцям руки в маневруванні робочою силою (див. **Тиждень** №25/2008). Пропонують збільшити робочий день до 10-ти годин, замість теперішніх 8-ми, та перейти на погодинну оплату праці. Втім, в останньому випадку продуктивність праці в перерахунку на відпрацьований час навряд чи зросте, швидше навпаки. До того ж, за деякими дослідженнями, німці працюють найменше в Європі, а погодинна продуктивність праці в них чи не найвища.

Інший підхід пропонує Петро Порошенко, голова ради НБУ. Він вважає, що потрібна суспільна згода, аби обмежити зростання зарплат рівнем продуктивності праці та індексувати раз на квартал прожитковий мінімум відповідно до збільшення інфляції.

недооціненими. Тому кілька наступних років вони зростатимуть швидше, ніж продуктивність праці. А цього запропоновані Порошенком заходи якраз і не враховують.

ВИРОБІТОК «НА ОКО»

Очевидно, аби стримувати інфляцію, потрібно вживати радикальні заходи щодо зростання продуктивності праці в національному масштабі. Однак із часу розвалу СРСР офіційні показники продуктивності праці в Україні не розраховують. Не затверджена навіть методика проведення таких розрахунків.

За радянських часів для рядових будівельників спеціалізованого управління №104 тресту «Дніпростальконструкція» (та, зокрема, для автора цієї статті) таємниця визначення продуктивності праці виглядала так: на майданчик приходила тітонька з відділу нормування праці й увесь тиждень фіксувала, скільки й чого збудувала бригада. За тодішніми нормами, один працівник мав змонтувати за день 500 кг метало-конструкцій. Зібрані статистичні дані надсилали до планово-економічного відділу.

Там, де переважала ручна робота, зростання продуктивності праці залежало лише від моторних рук. Аби не напружуватись у майбутньому, бригада весь тиждень удавала, що ретельно працює, при

ДЛЯ ПОРІВНЯННЯ

ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ

Під час розрахунку продуктивності праці використовують показник внутрішнього валового продукту, поділений на кількість працівників. Таких офіційних даних в Україні немає. Опосередковано її можна визначити через показник ВВП на душу населення.

\$/особа	1999 р.	2005 р.
Люксембург	42 711	70 014
Норвегія	28 805	47 551
США	33 470	41 674
Польща	8939	13 573
Румунія	6021	9374
Україна	3665	5583
Росія	6021	11 861

Дані Програми міжнародних зіставлень ООН

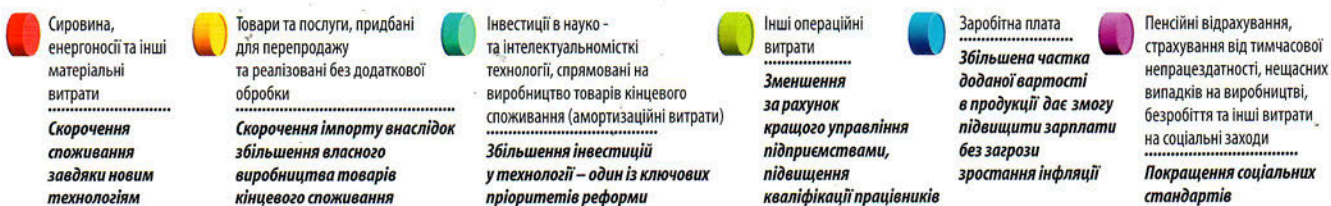
Якщо уявити, що Україна виробляє один-єдиний національний продукт, то собівартість його виробництва складалася б із таких витрат:

Дані: Державний комітет статистики України

Оцінка Тижня

Запровадження структурних реформ української економіки має призвести до зміни собівартості національного продукту в таких пропорціях:

ГРАФІК: ПАВЛО ІЩ

цьому норму намагалися не перевищувати, аби її не підірвали.

Як розповіла головний бухгалтер однієї з київських будівельних фірм, сьогодні ситуація ще кумедніша. Коли бухгалтерія готує кошторис робіт, вона справді враховує нормативи, розроблені відповідними державними органами. Однак термін виконання підрядних робіт та навантаження на працівників встановлюють інакше: на будівельний майданчик запрошують досвідченого бригадира, який, прикинувши «на око», каже, скільки часу потрібно на виконання певної роботи. Якщо бригада в цей час не вкладається, то на день-два наймають робітників на залізничному вокзалі.

БІЛЬШЕ ЧИ КРАЩЕ?

За даними Держкомстату, складова зарплати у валовому внутрішньому продукті не перевищує 14%, тоді як

СЛОВНИЧОК

Додана вартість – частина ринкової ціни товару, яку представляє вартість вкладеної в цей товар праці та прибуток від його продажу. Якщо ця частина більша, ніж вартість матеріалів та енергії, затраченої на виробництво товару, то це товар із високою доданою вартістю.

у Європі та інших розвинутих країнах цей показник у 3-4 рази вищий. А це означає, що зараз в імпортованих товарах доданої вартості значно більше, ніж у нас. І коли на світовому ринку ми обмінюємося з цими країнами товарами, то маємо віддавати більше своїх товарів із низькою частиною доданої вартості. Умовно кажучи, міняти чавун на комп'ютери.

На початку перебудови та в перші роки незалежності великі сподівання покладали на закордонних інвесторів, які, мовляв, прийдуть і модернізують нашу економіку. За офіційною статистикою, за останні сім років іноземні інвестиції в основний капітал не перевищували 3-5%. І вітчизняні, й продані іноземцям підприємства так і не налагодили масового випуску товарів широкого вжитку. Як наслідок, ринкові механізми зумовили стрімке зростання імпорту таких товарів.

У національних масштабах це призводить до того, що нам потрібно все більше й більше виробляти на експорт металу, хімії чи вирощувати пшениці та соняшнику. Навіть якщо наша економіка зростатиме, але ми рухатимемося у цьому напрямі, то досить швидко досягнемо максимальних показників і знову опинимося у кризовій ситуації.

Вихід полягає в перепрофілюванні економіки на випуск товарів та послуг, у собівартості яких буде більша частка доданої вартості (яку

ми бачимо у вигляді заробітної плати), ніж тепер.

Україна – величезний ринок збуту, але без потужностей для власного виробництва кінцевого продукту. І завдання уряду – створити сприятливі податкові та інші умови, щоб іноземним і українським інвесторам було вигідно випускати в Україні товари масового вжитку, а не скуповувати чорну металургію, нафтохімію чи порти.

У резерві залишається науково-технічна революція – термін ще з радянських часів, який означає перехід на ефективні та наукомісткі технології виробництва товарів. Розвиток вітчизняної науки нікому в світі не потрібен, окрім нас самих. Тож уряд повинен у разі збільшити фінансування наукових та освітніх закладів. Але при цьому організувати їх діяльність так, щоб ці кошти не пішли в кишені керівників установ. Власне, таку політику й можна буде назвати «український прорив».

Світовий досвід показує, що це завдання не таке складне, як здається на перший погляд. Кілька десятиріч тому Бразилія та Індія теж виглядали економічними аутсайдерами, а тепер вони перші претенденти на місце найвпливовіших країн світу. Україні, щоб досягти аналогічних результатів, треба пройти значно коротший шлях. Однак, як кажуть китайці, дорога в тисячу лі починається з одного кроку. Залишилося дочекатися уряду, який цей крок зробить. ■

Фестиваль

СЛАВСЬКЕ ROCK

я люблю карпати

**селище Славське,
Сколівського району
Львівської області**

25-27 ЛИПНЯ

The Ukrainians (Велика Британія), **La Skarnemurta** (Італія), **GIRI** (Швеція), **100 C** (Чехія), **Mamasweed** (Німеччина), **Direc-T** (Туреччина), **Farben Lehre** (Польща) **Koniec Swiata** (Польща) **Віктор Морозов та гурт Мертвий Півень** (Львів), **Файно** (Львів) **Chilibombers** (Київ), **Пропала грамота** (Кам'янець-Подільський), **Green Silence** (Львів)

КОНТРАБАС (Полтава), ВІРАНДА (Київ), ЯСОН (Вінниця), МАРТОВІ (Вінниця),
КОРАЛЛІ (Івано-Франківськ), ДЖАІРА (Рівне), ЧЕЧЕ (Червоноград-Черкаси),
ГАПОЧКА (Київ), ОЧЕРЕТЯНИЙ КІТ (Вінниця), РОЛІКАРП (Київ), FAKE ELEGANCE (Київ),
СЮР (Київ), EVIDENCE (Київ), ІНКУНАБУЛА (Львів),
МИКОЛАРАТОВ (Київ), OUTSTARS (Одеса), ANIMALSSESSION (Київ-Миколаїв).

WWW.SLAVSKEROCK.IN.UA

ПЕРЕДПЛАТНА КАМПАНІЯ 2008 РОКУ

Оформити передплату ви можете:

Тиждень

український www.ut.net.ua

1. У редакції:

- заповніть квитанцію у відділенні будь-якого банку (отримувач: ТОВ «Український тиждень» р/р 26007026823721 в Печерському відділенні КМФ АКБ «УКРСОЦБАНК» МФО 322012, Код ЄДРПОУ 35392656. За передплату на журнал «Український тиждень»);
- розбірливо зазначте адресу доставки та контактний телефон;
- оплатіть її у будь-якому найближчому відділенні банку;
- відправте заповнений бланк замовлення (квитанцію про оплату):
 - факсом: (044) 503-37-41, 258-88-48
 - поштою: ТОВ «Український тиждень», вул. Васильківська, 2а, м. Київ, 03040

Вартість редакційної передплати журналу «Український тиждень»:

- 1 місяць — 14 грн;**
- 3 місяці — 42 грн;**
- 5 місяців — 70 грн**

2. У будь-якому відділенні зв'язку «Укрпошта».

Передплатний індекс — 99319

3. У передплатних агенціях:

- АТЗТ «САММІТ» (м. Київ) (044) 254-50-50 (багатоканальний)
- ДП «САММІТ-Крим» (м. Сімферополь) (0652) 51-63-55, 51-63-56
- Філія ДП «САММІТ-Крим» (м. Ялта) (0654) 32-41-35
- «САММІТ-Харків» (0572) 14-22-60, 14-22-61
- «САММІТ-Кременчук» (0536(6) 3-21-88, 79-61-89
- ДП «САММІТ-Дніпропетровськ» (056) 370-44-23, 370-45-12
- ТОВ «ПресЦентр»: (м. Київ) (044) 536-11-75, 536-11-80 (м. Запоріжжя) (0612) 62-45-39
- ТОВ «Фірма Періодика» (м.Київ) (044) 278-00-24
- ТОВ «ВПА» (м. Київ) (044) 502-02-22
- ТОВ Агенція передплати «Меркурій»: (м. Київ) (044) 248-88-08, 249-98-88 (м. Кременчук) (0536) 70-03-84
- ТОВ фірма «Меркурій»: (м. Дніпропетровськ) (056) 721-93-93, 721-93-94

(м. Новомосковськ) (05693) 6-00-93
(м. Павлоград) (05632) 6-00-93

ТОВ «Донбасс-Інформ» (м. Донецьк) (062) 345-15-92, 345-15-94

ТОВ «Медіа-Прінт» (м. Черкаси) (0472) 45-31-13, 45-25-10

ПП «Медна-Новости» (м. Полтава) (0532) 50-90-75

ЗАТ «Передплатна агенція «KSS» (м. Київ) (044) 585-80-80

Агентство передплати та доставки «Бліц - Преса» (м. Київ) (044) 205-51-16, 205-51-50

ДП «Фактор-Преса» (м. Харків) (057) 738-75-33

ТОВ Передплатна агенція «Статус» (044) 391-74-51

За детальною інформацією
звертайтеся за тел. (044) 503-37-41
менеджер з передплати
Кашук Тетяна
kta@ut.net.ua

ЄВРОСКЕПТИЦИЗМ

ЧЕХІЯ ТА ПОЛЬЩА МОЖУТЬ ДОЛУЧИТИСЯ ДО ІРЛАНДСЬКОГО «НІ»
ЛІСАБОНСЬКОМУ ДОГОВОРУ

АВТОР: ЛЮБОШ ПАЛАТА, РЕДАКТОР ГАЗЕТИ LIDOVE NOVINY (ПРАГА) СПЕЦІАЛЬНО ДЛЯ ТИЖНЯ

Ірландське «ні» поставило хрест на кількарічній праці європейських політиків

Коли з Ірландії 13 червня почали надходити результати референдуму про Лісабонську угоду, державні мужи Європи закликали, їхні риси обличчя завертали — на них був розпач. Радів лише один європейський державець — чеський президент Вацлав Клаус. «Я б хотів подякувати ірландським громадянам», — проголосив

він і відіслав свої привітання організаторам кампанії ірландського «ні». Водночас, коли французький президент Ніколя Саркозі та німецький канцлер Ангела Меркель звернулися до решти восьми країн ЄС, які ще не завершили ратифікацію угоди, щоб вони все ж довели до кінця цю справу, Клаус заявив, що «Лісабонський договір мертвий і ратифікація має бути негайно припинена».

Клауса процитували всі світові агентства, про нього написали численні європейські тижневики, його «ні» Лісабону заповнило перші шпальти чеських газет.

Однак у Чеській Республіці править не президент, а уряд. Президент має обмежені повноваження. Уряд же складається головним чином із Громадянської демократичної партії (ГДП). І хоч цю партію свого

часу створив саме Клаус, теперішній її очільник та прем'єр Мірек Тополанек має брати до уваги позиції ще двох великих партій — народної та зелених, які, навпаки, підтримують подальше посилення наднаціональної ролі ЄС. Тому на саміті Європейської Ради, який за кілька днів після ірландського референдуму намагався вирішити, що робити далі, Тополанек виступив за подальшу ратифікацію угоди. Однак звернув увагу політиків на те, що Чеська Республіка, на відміну від інших держав, не може швидко ухвалити договір, оскільки він перебуває в конституційному суді. Туди документ надіслали сенатори від ГДП, які становлять більшість у сенаті, другій палаті чеського парламенту. Якщо суд визнає, що Лісабонський договір не суперечить чеській конституції, можна припустити, що й сенатори від ГДП врешті схвалять документ, і президент, зі скреготом зубів, його підпише.

ЄС ЯК ОБМЕЖЕННЯ ВІЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Парадокс, на який триваліший час звертали увагу чеські соціологи, полягає в тому, що й серед виборців ГДП є значна частина прихильників ЄС і їх, врешті, більше, ніж у інших чеських політичних партіях, які вважаються «єврооптимістами». «Можна

чуза Ле Пена або австрійця Йорга Гайдера.

Коли описувати причини чеського «антиєвропейства», яке зараз усе ж не є переважаючим трендом у суспільстві, то нашттовхуємося на суміші раціональних причин та психологічних упереджень, що мають свій зв'язок із чеською історією. Вацлав Клаус позиціонує себе як «принципового ліберала» (за прем'єрства, однак, був «соціалістичним популістом») і визначає Євросоюз як «соціалістичний проект». Клаус і коло його прихильників вказують на множинність директив, якими, на їхню думку, Брюссель обмежує «вільний простір» у національних державах. Як і більшість аргументів «євроскептиків», ці твердження можна порівняно легко спростувати. Наприклад, значна частина брюссельських циркулярів охороняє права європейських споживачів або ж спрямовані на покращення довкілля. Окрім того, найважливіші рішення в ЄС ухвалюють голови європейських держав і урядів.

Іншим напрямом нападів євроскептиків є уявна «недемократичність» Євросоюзу. Вони вважають, що демократія можлива лише на рівні національних держав, а з перенесенням влади до Брюсселя вона втрачається. Частково це є правдою. В ЄС сьогодні панують насамперед сильні держави, такі як Франція та

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР

«Лісабонська угода про внесення змін до Договору про Європейський Союз і Договору про запровадження Європейської Спільноти» була підписана на саміті ЄС 13 грудня 2007 року з метою реформувати систему управління ЄС. Документ має закласти основи функціонування ЄС на найближчі 15-20 років і замінити собою Конституцію ЄС, яку було провалено на референдумах у низці країн, зокрема у Франції, яка виступила ініціатором прийняття Основного Закону, і так і не вступила в дію. До Лісабонського договору ввійшли лише 70 із 448 статей попереднього проекту Конституції. Згідно з новим документом, значно спрощується структура колективних органів, принципи й порядок їх роботи, яка, в свою чергу, стає більш прозорою і зрозумілою. Він передбачає скасування системи піврічної ротації головування в ЄС і запроваджує пост президента ЄС, який буде обиратися главами держав на 2,5 роки. Також договір розширює повноваження Єврокомісії, Європарламенту і Євросуду. Планувалося, що він набуде чинності 1 січня 2009 року, але для цього потрібне схвалення всіх 27-ми країн — членів ЄС.

Причина такої пропозиції криється у психологічному упередженні чехів. Частина з них вважає, що Євросоюз є лише способом, яким Німеччина хоче, цього разу мирним шляхом, оволодіти Європою. По-перше, 10 млн чехів протягом сторіч оточені переважно німецьким середовищем (якби не повоєнне виселення 3 млн судетських німців, то Чеська Республіка була б чесько-німецькою державою). Вже кілька разів упродовж своєї історії чехи частково «понімечувалися». По-друге, під час Другої світової війни німці відверто планували, щоб тогочасний Протекторат Чехії та Моравії було перетворено на суто німецькі землі після війни. Той військовий досвід чехи поділяють із поляками, які так само вигнали після війни майже всіх німців.

І на такий аргумент можна знайти відповідь. Власне, Євросоюз є тим інструментом, що сприяє обмеженню впливу Німеччини, яка б за інших обставин безумовно домінувала в Центральній Європі. Такий стан речей більшість чехів і поляків, на відміну від Клауса або Качинського, розуміють. ■

ГОЛОВНИЙ АРГУМЕНТ ЄВРОСКЕПТИКІВ: БРЮССЕЛЬ ОБМЕЖУЄ СВОБОДИ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ

сказати, що виборці ГДП крізь пальці дивляться на їхнє негативне ставлення до європейської інтеграції. Проблеми Євросоюзу для них не є аж такими важливими, а громадянських демократів вони обирають з огляду на зовсім інші чинники, ніж ставлення до ЄС. Наприклад, завдяки ліберальним поглядам на питання податків», — стверджує Петр Друлак, директор чеського Інституту міжнародних відносин. Наступний парадокс полягає в тому, що власне Клаус, коли був прем'єром у 1990-х роках, підписував перші договори, які вивели Чеську Республіку на шлях до ЄС. Але потім, очолюючи опозицію, він згуртував навколо себе політиків, котрі критикували Євросоюз у спосіб, як це роблять у Західній Європі лише екстремальні націоналістичні партії та політики на кшталт фран-

Німеччина. Але власне Лісабонський договір мав надати більше повноважень демократично обраному Європарламенту.

ПРИВИД НІМЕЧЧИНИ

Головною причиною євроскептицизму, яка є спільною для Клауса, Гайдера, Ле Пена та навіть польського президента Леха Качинського, є страх перед втратою «національної держави» як такої. Йдеться про боротьбу за збереження «національної держави», яка б у майбутньому Євросоюзі мала перевагу перед наднаціональними бюрократичними утвореннями. Клаус у цьому поєдинку часом заходить аж надто далеко. Так, в інтерв'ю Financial Times він запропонував розпустити Європейський Союз, а натомість створити Організацію європейських держав (ОЕД).

Дитина і МОРЕ

СТАН ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ЗА ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ ПОГІРШИВСЯ ТАКОЖ НА ЧВЕРТЬ

АВТОР: МАРІЯ СТАРОЖИЦЬКА
ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІН

Заступник головного лікаря Міжнародного дитячого центру «Артека» з лікувальної діяльності, заслужений лікар України, педіатр вищої категорії Генріх Рат прийняв працювати до міжнародного дитячого табору в 1960 році. З того часу він узагальнює досвід — якщо спочатку «через табір» проходили приблизно 28 тис. дітей віком від 9 до 16 років, а в останні роки — близько 16 тис., то його висновки щодо стану здоров'я вже трьох юних поколінь мешканців пострадянського простору — це унікальне та ексклюзивне дослідження. Тому **Тиждень** насамперед і поцікавився у Генріха Едуардовича, як змінився стан здоров'я дітей із часом:

— Ще 25 років тому більшість дітей були відносно здоровими, зараз таких — менше половини. Сьогодні майже 87% дітей мають певні відхилення ау стані здоров'я — це й наші спостереження, й дані медичних карт. Звичайно, тут позначився чорнобильський фактор і відповідне зниження імунітету, яке, на жаль, з роками лише посилюється. Скажімо, в останній зміні 35% дітей — це для нас дуже багато — госпіталізували із застудними захворюваннями. Причина проста — в дітей, які багато часу проводять за комп'ютерами, мало рухаються та недостатньо перебувають на свіжому повітрі, слабка носоглотка — ось вони й безпорадні перед вірусом. А якщо додати порушення постави, вади зору, що є у кожного другого — отримуємо картину досить сумну. Це вже державна проблема, бо країна, яка не має здорових дітей, не має перспективи. А захворювання шлунково-кишкового тракту! Досить часто ми вперше діагностуємо в дітей гастрити і дискінезію

«Нинішні діти менш самостійні»

шлунку. Та й що ви хотіли — чіпси, горішки, солодкі напої, їжа з фарбниками, стабілізаторами, розпушувачами — це абсолютно не дитяча їжа. Ми заборонили на території табору продавати чіпси. Повністю витримуємо харчування відповідно до розробок дитячої дієтології. **Обов'язково:** овочевий салат, суп чи борщ, м'ясо чи риба з гарніром, наприклад, курка з рисом, компот, свіжі фрукти. Так діти відмовляються їсти! Їх просто не привчили їсти суп. Хіба що попкорн із молоком — американський стандарт харчування, а він зовсім не оптимальний для організму, який росте. Тому сьогодні й б'ють на сполох американські лікарі. Ще одна проблема харчування — діти не прожовують їжу, а хапають її шматками — не працюють зуби, тож на шлунок йде надмірне навантаження.

Натомість жуйку вони можуть жувати годинами. Ті ж, хто із великих міст, просто страждають без гамбургерів із «МақДональдсу», і це, на жаль, реальне страждання, якому ми зарадити не можемо.

НА МОРІ — НЕ МЕНШЕ МІСЯЦЯ

У.Т.: У якому віці варто відправляти дітей до табору, куди саме та як надовго?

— Діти до десяти років мають улітку оздоровлюватися в своїй кліматичній зоні. Це загальна вимога з огляду на стан імунної системи. Відправляти до табору дітей 8–10-ти років зарано — вони, відірвані від родини, ще досить безпорадні, ось і виникають психологічні проблеми. Нинішні діти менш самостійні, ніж 20–30 років тому — вони не привчені вмиватися, мити ноги перед сном, прати свою білизну, не одного у вбиральню супроводжували мати чи бабусю. А то навіть домробітниця — зважаючи на те, що вартість путівки сягає 11 тис. грн, вони є у багатьох «нових піонерів». Що ж до оптимального віку для відпочинку в таборі — це 13–15 років. Доросліших уже дратує наша традиційна дисципліна, і це роздратування не йде на користь оздоровленню підлітка. Стосовно ж оптимального терміну перебування дитини біля моря — наукові розробки радянських часів і досі раціональні. Я не маю особливих ілюзій щодо минулого — сам народився в Гулазі, в зоні спецпоселень. Але ті медичні стандарти об'єктивні, й ними не варто нехтувати. Це 30 днів улітку та 45 — узимку. З них від тижня до десяти днів відбувається адаптація — повинні бути подолані 12 стресогенних факторів, зокрема, відірваність від звичайного оточення, харчування, одягу, режиму дня тощо — навіть інший зі-

На пляжі дітям корисно
бути лише з 6-ї до 10-ї ранку

мічний склад питної води відіграє свою роль. Далі 20 днів триває процес оздоровлення. Якщо дитині затриматися на морі понад місяць, починається акліматизація, й тоді, повернувшись додому, легко захворіти.

У.Т.: А малюків коли краще вивозити на море?

— Дітей до двох років узагалі небажано нікуди вивозити. Решті корисно бути на сонці лише з 6-ї до 10-ї ранку. Об 11-й уже нікого на пляжі не повинно бути. Потім можна приходити після 16-ї години. Й навіть дітям треба знати про тип своєї шкіри, бо в білошкірих щодо сонця ще більш жорсткі обмеження.

ВОШІ ЄЛІТИ

У.Т.: Яка головна проблема дитячого здоров'я саме літа-2008?

— Як це не дивно і прикро — воші. З 1700 щойно перевірених дітей, котрі прибули в табір, у 79 виявлено педикульоз. Звичайно, воші тисячоліттями живуть поміж людей, але цей факт — яскравий показник санітарної культури суспільства. Для наших елітних дітей у нас є спеціальний кабінет санітарної обробки волосся, гребінці з голок для вичісування. Одна дівчинка після

діагностування педикульозу страшенно образилася, зателефонувала матері, та була недалеко, в Сімферополі, у Верховній Раді Криму, за годину приїхала на Mercedes'і, одразу почала кричати на лікарів. А один наш стажер побачив, як у матері на лобі воша повзе — і показав. Та замовкла на півслові й зникла. Донька

що світ із радянських часів змінився, та впевнений, що саме такий педагогічний підхід не застарів.

У.Т.: А чи будуть наші діти все ж здоровішими? Які перспективи?

— Дитина має перебувати на свіжому повітрі принаймні три години щодня, вона має бігати, пробігаючи

ДИТИНА МАЄ ПЕРЕБУВАТИ НА СВІЖОМУ ПОВІТРІ ПРИНАЙМНІ ТРИ ГОДИНИ ЩОДНЯ

ж спокійно пішла на санобробку. Все це насправді не смішно — проблема в тому, що діти забезпечених батьків і заклопотаних посадовців часто отримують гроші та подарунки замість уваги й піклування, зокрема, про здоров'я. Колись чергував у басейні, підходить хлопчик 12-ти років: «Лікарю, тут же немає сейфа, можна я вам залишу свої речі?» «Можна», — кажу, і він знімає з шиї золотий ланцюг завтовшки з олівець, а з руки — швейцарський годинник. Навіщо це дитині?! Тому в «Артеці» й одягають усіх в однакову форму й стверджують — виділятися треба інтелектом. Розумію,

за день кілометрів десять — тоді ростиме здоровою. Скажу лише про іншу перспективу, ту, що матимемо якщо залишимо своїх дітей майже постійно прикутими до екранів комп'ютерів. Так ось. Приїхали у табір японські діти — всі зуби заліковані, жодного карієсу, мигдалини в кого треба видалено — чудово. Пішли в похід на Ведмідь-гору. І тут з'ясовується, що вони не вміють ходити, де немає асфальту. На сто метрів угору піднялися і довелося повертатися — послаблена функція серця, до чого призвела нестача руху. Наші діти, на щастя, ще долають такий похід. ■

Військова д

облесть

Похід дружини князя
олега на царгород. Мініатюра
Радзивілівського літопису

Приводом до цієї теми стала річниця Конотопської битви, в якій козацьке військо 27–29 червня 1659 року за старим стилем перемогло армію російського царя і ювілей якої Україна збирається відзначити за рік. Наше військо очолював гетьман Іван Виговський, який тільки-но домовився з поляками про перетворення Речі Посполитої на конфедерацію трьох народів із включенням, крім Великого князівства Литовського, ще й Князівства Руського – України. Але гетьман не закріпив перемогу над росіянами й буквально за рік зійшов з історичної арени. Хоч міг використати ситуацію. Російський історик Соловйов так описує цю подію: «Цвіт московської кінноти, який відбув щасливі походи 1654 і 1655 років, загинув за один день, і вже ніколи після того цар московський не був у змозі вивести в поле такого блискучого війська». Конотоп не був нашою єдиною перемогою, оскільки, на кордоні християнської та мусульманської цивілізації українці звикали до війни і постійно були готові взятися за зброю. ■

ЗМІСТ:

«ВОЄННІ ЛЮДЕ»

В усі часи наші права найкраще гарантувала зброя
СТОР. 40–41

ПЕРЕВІРКА БОЕМ

Свідчення контрактника про українців у Іраку
СТОР. 40–43

ШВИДКІ ДО ДІЛА

Тиждень побував в гостях у українських десантників
СТОР. 42–43

ГУЧНІ ПЕРЕМОГИ

Історична ретроспектива звитяги
СТОР. 44–45

ПЕРЕМОЖНІ МІФИ

Ігор Гирич про перетікання історичної пам'яті
СТОР. 46–47 ■

«Воєнніє люде»

КАЗАТИ, ЩО УКРАЇНЦІ – НАЦІЯ ВОЇНІВ, БУЛО Б ПЕРЕБІЛЬШЕННЯМ. АЛЕ ТЕ, ЩО ВОНИ ВМІЮТЬ ВОЮВАТИ І ПЕРЕМАГАТИ – ІСТОРИЧНИЙ ФАКТ

ГЕТЬМАН

Батько мого кума – бойовий афганський офіцер Михайло Крапивенко – зі служби в Радянській армії виніс кілька оцінювальних суджень щодо військових якостей різних народів СРСР. «Найкращі воїни – чеченці й осетини, – казав Михайло Петрович. – Потім ідуть українці, вірмени і вихідці з Кубані й Дону».

Подібної думки повинні були дотримуватися всі радянські офіцери, яким доводилося командувати мішаниною «народностей Радянського Союзу». Викладач військової кафедри МІФІ, де вчився редактор нашого відділу політики Анатолій Бондаренко, теж прослужив у Афганістані кілька років (командир роти спецназу, комісований у зв'язку з пораненням). У його рейтингу українці так само посідали чільні місця – поруч із чеченцями, вірменами й узбеками. «Перевага російського солдата – хитрість і навіть підступність, перевага українця – ретельність, – казав воєнрук. – Українці вважають себе нащадками козаків, тому вони не дозволять ворогові перемогти. Єдиний недолік – в українців ніколи нічого не допросишся, і це при тому, що в кожного обов'язково буде «заначено» як не кілька гранат, то позастатутні патрони, приціл чи

консерва. В бою, мовляв, придасться».

Так історично склалося, що до військової справи в Україні мав стосунок чи не кожен. У часи Хмельниччини найупослідженіший гречкосій переклепував косу в бойове положення і записувався до військової верстви.

Внаслідок Першої світової більшість українців знову оволоділи навичками тактики та стрілецької майстерності. Ці навички вповні використано у кривавій громадянській війні, коли в кожного вдома був «заначений» обріз чи наган. Радянська

жено козака з мушкетом. Герб Київського магістрату в 1500-х роках – не християнський святий і не світський цеховий ремісничий знак. На тій печатці намальована рука з арбалетом. Арбалет – зброя саме міщан, яким доводилося постійно жити поряд із небезпекою. Готовність до повсякчасної війни – це була життєва необхідність і навіть конституція тогочасних українців. Ось як декларує їхні права тодішній гарант свобод Речі Посполитої – польський король (дослівна цитата з тексту козацького літописця Самійла Величка): «А если

У НАС ВИСТАЧАЄ ГАРНИХ ВОЇНІВ І ПОЛКОВОДЦІВ, АЛЕ МАЛО ДЕРЖАВНИХ ДІЯЧІВ

влада тоді змогла здолати опір звичайних озброєних громадян із величезними труднощами. Тому наступне покоління українців, повертаючись у 1945-му до мирної праці, мало обов'язково здавати державі зброю, до якої так звикли їхні руки.

САМОПАЛ – ГАРАНТ КОНСТИТУЦІЇ

Українець без зброї – в козацькі часи це був нонсенс. Військовим ставав чи не кожен у тому своєрідному «Дикому Сході», у прикордонні. На гербі Війська Запорозького зобра-

би поляки не слухали нашого королівського наказу і не повсталися от чинення малоросіянам кривд і прикростей, то яко воєнніє єсьте люде, так, маючи шаблю при боку своєму і в руках самопал, можете своїх древніх вольностей тим оружєм у поляков доходити». Тобто – захищайте свої права самі власною зброєю.

Можливо, саме в цьому праві на повсякчасну самооборону і криється нехиті українців до розбудови власної держави з чиновницьким апаратом.

ПОГЛЯД

«Придурок комбат»

ВІЙНА В ІРАКУ ОЧИМА УКРАЇНСЬКОГО КОНТРАКТНИКА

Хлопець із ніком Phantom695, який служив у нашому миротворчому контингенті в Іраку, на форумі Іноземного легіону розповідає цікаві деталі про сучасних українських військових. Він описує перший бій українських миротворців за міст через річку Тигр в Іраку, який відбувся 6 квітня 2006 року.

«Частина солдатів і офіцерів категорично відмовлялися визнавати, що їдуть на війну. Через те заняття періодично херили. Були також і «фанати», серйозно налаштовані на майбутню місію. Як я пізніше пересвідчився, лише на таких людей і можна розраховувати під час виконання бойових завдань.

...Судячи з інтенсивності стрільби й радіопереговорів, бій у місті Аль-Кут вступав у найзапеклішу фазу. Духівські гранатометники обстрілювали наших, які стояли між греблями через Тигр. Самих стрільців не було видно, проте їхні позиції демаскували білий дим і хмара пилюки, що піднімалася від пострілів. Ми запро-

том. Навіщо держава з її інструментами насильства, якщо ти сам себе захищаєш? Це наше чи то прокляття, чи то унікальна місія — у нас вистачає гарних воїнів і полководців, але мало державних діячів. І знову ж таки — окремі вдалі спроби створити свою державу пов'язані саме з військовими: гетьманат Хмельницького, підпільний державний лад бандерівців, ЗУНР тощо.

«ВОЮЮТЬ, НАЧЕ ЗЕМЛЮ ОРЮТЬ»

Вражає те, наскільки швидко вживаються у війну наші співвітчизники, які до цього жили цілком мирним життям. «Кадрові військові якраз не

воюють — вони ішли в училища, щоб пільги отримувати, — каже колишній лідер УНСО Дмитро Корчинський. — А наш звичайний бухгалтер чи вчитель втрапить в окопи, і раптом зрозуміє, що його покликання — воювати. Його вже не витягнеш. Я спостерігав за такими українцями у кількох конфліктах — спокійні й упевнені, воюють, наче землю орють».

«Найкращим моїм призовом був дніпропетровський, — згадував Михайло Крапивенко. — Колишні студенти воювали добре й дисципліновано, до того ж вони єдині з усіх «земляцтв» підтримували один одного, встановивши своєрідне самовряду-

вання. Приміром, вони збирали гроші у товариську касу (про яку не знав замполіт) на випадок смерті чи важкого поранення когось із товаришів».

Власне, нічого дивного в такій готовності нащадків козаків воювати немає. Так історично склалося. Дивує тільки, що за народницьким пафосом і жертвністю можна забути й перемоги.

Війна — річ огидна. Але воювати за свої права (і тим більше перемагати) — річ цілком звична для всіх народів і людей земної кулі. Наша військова історія — нічим не трагічніша за інші, хоча її і прийнято подавати як низку поразок. ■

понували обстріляти їх із РПГ і ГП-25 (ручний і підствольний гранатомети — **Тиждень**), адже стрілецькою зброєю їх не дістати. Й у цю мить він (командир!) загорланів те, від чого в мене волосся стало дибки: «Куди ти зібрався стріляти?! Ти до в'язниці захотів?» На секунду зависла пауза. Між рядків це сприймалося як «Ти хочеш, щоб я через тебе сів до в'язниці? Чи не спитають із мене потім за це?» — ця думка читалася в усіх вчинках командира. Я зрозумів, що ні в яке місто ми далі не поїдемо, й ані наказ командування, ані почуття відповідальності, ані навіть те, що в місті вів бій його друг Дольф, не примусять нашого командира йти далі.

Більше того — побоюючись, аби хтось не почув у ефірі його позивний, він перестав виходити на зв'язок із другою машиною, не кажучи вже про зв'язок із командуванням. Даремно намагався докритися до нього Сашко, командир другого відділення, щоб отримати хоч якусь команду. Ніби приклеївшись до приладу спостереження в БТРі, він робив вигляд, що не чує ні рації, ні наших глузвань. Як Саня потім розповідав: «Я просто плюнув, і зрозумів, що розраховувати доведеться на себе». На тлі цього бардака мене вразило, як грамотно й спокійно працював командир другого відділення. 20-річний пацан, який підписав

контракт одразу зі строчки (строкової служби — **Тиждень**), міг би дати фору багатьом офіцерам. Принаймні було видно, що голова в нього варить у п'ять разів швидше й командувати він не боїться.

Від вогню нашого кулемета загорівся бензовоз, припаркований на початку вулиці. В небо здійнявся стовп чорного диму. Видимість значно погіршилася, чим миттєво скористалися дуки. Вогонь їхніх гранатометів посилювався. В нашому БТРі назрів бунт. Макс виліз нагору й, сховавшись за відчиненим люком, почав вести спостереження. Скоро Макс побачив свою ціль і доповів про це, та поки командир «думав», ціль зникла. Макс ■

ШВИДКІ ДО ДІЛА

СОЛДАТИ СИЛ ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ ГОТОВІ ДО БИТВИ ЗА УКРАЇНУ, ТА Є БАГАТО «АЛЕ». **ТИЖДЕНЬ** ВИЗНАЧАВ БОЄЗДАТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ

Наймобільніші хлопці України тренуються у Житомирі

ФОТО: АНДРІЙ ГОМАКІН

АВТОР: Анна БАБІНЕЦЬ

Коли восени 2003 року спалахнув українсько-російський конфлікт навколо острова Тузла, 95-та окрема аеромо-

зробив висновки й наступного разу одразу закричав: «Вогонь!!!» – і почав стріляти. Уражений ним бойовик упав, але по вказаній цілі відкрили вогонь й інші. Додали жару й американці. Проте командир команди так і не дав...

...Години до четвертої ночі обстріл припинився. Перший бій в історії Збройних сил України закінчився. Його фінал: у нас один убитий, п'ятеро поранених. Втрати противника точно

більша бригада (Житомир) перебувала в стані підвищеної бойової готовності. Інакше кажучи, це означає, що у військові частини привезли зброю, а особовий склад у будь-який

встановити не вдалося. Цифри коливаються від 40 до 1000 осіб убитими. Я думаю, перше число набагато ближче до істини, ніж друге. Ось ще що цікаво. Коли американське військо гримло регулярну армію Хусейна, всі пошкодження в Аль-Куті звелися до кількох кульових відмітин. Проте вже коли ми «помиротворили» в місті 6-го числа, то вулиці прикрасив десяток спалених автомобілів, а стіни деяких

момент готовий був вирушити на місце подій – воювати за Україну. Тоді, на щастя, не довелося. Проте всі зрозуміли: загроза може виникнути коли завгодно. Особливо це

будівель стали нагадувати швейцарський сир.

Мене вразило тоді відчуття братерства й тепла, яке виникло між солдатами, котрі побували в одному бою, а до того ж вони зовсім не знали один одного... Навіть американці почали ставитися до нас інакше: розмовляють з повагою, по плечах лякають, дрібниці, а приємно.

...Дивлюся, до мене на вишку лізе Кент Доласкі – теж коректувальник. Я

пам'ятають в Об'єднаних силах швидкого реагування, до яких належить і 13-й окремий батальйон 95-ї окремої аеромобільної бригади. **Тиждень** завітав до найшвидших в Україні вояків.

ЗВІДКИ ПОЧИНАЄТЬСЯ БАТЬКІВЩИНА

«Ви готові захищати Україну в разі небезпеки?» — запитуємо старшого лейтенанта Руслана Анікіна. Він упевнено відповідає: «Так». Цьогоріч як миротворець він був у Косові, тому знає, що таке війна без прикрас. У собі він впевнений, а от у молодших колегах — не дуже. Каже, молодий солдат навряд чи розпізнає зброю ворога або зорієнтується в екстремальній ситуації. Пан Руслан також запевняє, що коли виникне така потреба, українська армія воюватиме гідно. «Хоча все залежить від супротивника. Якщо він рівний з нами, у нас є всі шанси перемогти. Якщо ж сильніший — буде важко», — каже Руслан Анікін. Далі уточнює, що під рівним супротивником він має на увазі армії країн СНД, сильніші — армії розвинених країн, зокрема, блоку НАТО.

Старший лейтенант Анікін допускає, що в разі бойових дій із Росією чи іншими державами СНД дехто з українських солдатів може навіть відмовитися воювати, адже в багатьох батьки, друзі чи просто знайомі живуть у колись братніх республіках. Дехто каже, що їм все одно, з ким воювати, головним мотивом служби для них є гроші.

Складно атакувати чи втікати від ворога в плащі-наметі зразка радянської доби, розповідають інші вояки, які брали участь у миротворчих операціях. «У солдатів інших держав на випадок дощу є гарні водонепроникні костюми, які складаються з курток і штанив. Ми бігаємо у цих плащах, які серед кущів перетворюються на лахміття», — кажуть миротворці. Вони взагалі не задоволені

уніформою, яку надає Україна своїм воїнам — вона дуже ненадійна, швидко псується. Ще один витвір радянського військпрому супроводжує наших солдатів уже понад півсторіччя — РД-54. «Рюкзак десантника» моделі 1954 року. В ньому багато речей, які, певна річ, не потрібні в 2008 році. Найвправніші просто викидають зайві речі та докладають те, що їм справді може знадобитися.

Коли ми говоримо з військовими про захист української державності, діалог сам собою переходить до найбільшого питання — квартирного. З 200 тис. українських військовиків на черзі за житлом стоять майже 50 тис. «Якщо в родини солдата не буде свого дому, він не стане воювати, щоб захистити майно багатих», — написав у книзі про становлення незалежного Сінгапура його перший прем'єр-міністр Лі Куан Ю.

ДУХ, ЩО ТІЛО РВЕ ДО БОЮ?

«Командира вбито» — це назва однієї з навчальних операцій, яку відпрацьовують солдати просто на території частини, в містечку, яке імітує місце бойових дій. «У разі, якщо командира вб'ють, командування

бере на себе старший за званням», — знають всі солдати. Та насправді все виглядає трохи інакше. Дехто не може перебороти стрес у такій ситуації.

Старший сержант, фельдшер Інна Борисова, яка вже вісім років служить за контрактом, розповіла, як під час навчань їй доводилося кидати бойову гранату: «Було справді страшно — від усвідомлення того, що я випадково можу знищити все навколо себе. Цей страх може призвести до заціпеніння й жахливих наслідків». Щоб цього не сталося, в кожній роті є психолог.

Психолог однієї з рот, старший лейтенант Ігор Лещук, який брав участь у миротворчих операціях, каже, що регулярно показує солдатам зі своєї роти фотознімки та відео з місць бойових дій. Ці страшні кадри мають психологічно підготувати солдатів. Та багато хто сприймає це як кіно. Бійці, яким довелося воювати, переповідають молодшим товаришам історії. Це теж має підготувати їх до ймовірних непередбачених ситуацій. Самі ж миротворці кажуть, що впевненіше почувуються, коли воюють. З розмови відчувається, що їх тягне назад, у гарячі точки, де життя виглядає повніше і яскравіше. До того ж, відрядження на війну завжди оплачується краще, ніж «сидіння» у військовій частині.

Чимало наших співрозмовників звертали увагу, що саме стрес може дезорієнтувати солдата. В цьому разі необхідно тренувати швидкість та адекватність реакції. «За реакцією та вправністю наші хлопці — чи не найкращі серед військовиків інших країн, — каже старшина Віктор Саламаха. — Я спостерігав це й під час воєнних дій, і в багатьох міжнародних навчаннях. Та й солдати-іноземці самі мені казали. У цьому ми справді одні з перших». ■

ДОВІДКА

Шеврон 95 окремої аеромобільної бригади. Гасло — «ВОЛЯ АБО СМЕРТЬ». Використовувалося Українською Повстанською Армією.

розповів йому, що до чого і попередив про гранатометників за першою греблею. Він одразу доповів про це своїм. Двічі вистрілюв американський снайпер... Почалося!!!

Одержавши якийсь наказ від своїх, Кент прощається і залишає вишку. Журно проводжаю його поглядом. Відчуваю, що американці зароз поїдуть у місто. Так і є. Оце воїни!!! Хочеться застрибнути до них у джип. Бачу, як вони

проїжджають перший міст, наближаються до другого... Бабах!!! Реактивна граната проноситься в розрив між машинами й падає в Тигр. Тут же шквальний вогонь у відповідь! Ще одна, знову мимо! Американського загону уже не видно, все закривають будинки... Чути сильний вибух, ще один!!! Комбат говорить по рації: «Американці підірвалися на фугасі, зараз поїдемо допоможемо». Оце справді, невже поїдемо? Фіг. Відбій. Злість...

Хвилини із десяти усе тихо, й раптом праворуч чую — стрілянина. Саня доповідає: «Я Яструб-2, потрапив під обстріл, дозвольте відкрити вогонь?» — І відповідь комбата: «Спостерігати!!!» — Тут я вже не витримаю і, натиснувши тангенту, бовкнув на адресу комбата: — «Ну ти й придурок!!!» — Секунда на п'ять ефір замовк. Потім нарешті почувся голос комбата: «Яструб, ти це, розберися, хто там шорхається!»

ПЕРЕМОЖНІ БИТВИ УКРАЇНЦІВ

Битва під Доростолом, 971 р.

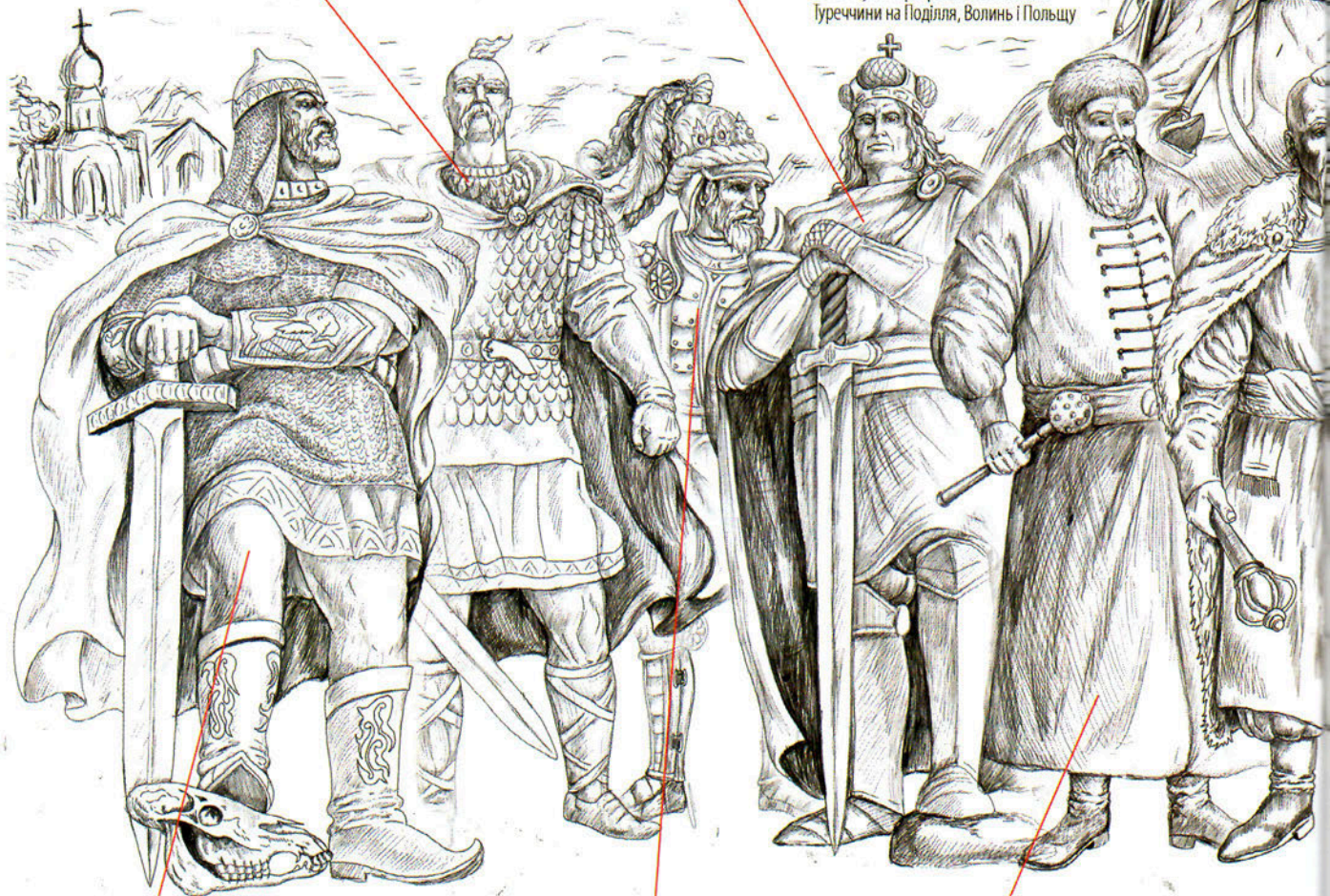
Війська князя Святослава витримали облогу переважаючих сил Болгарії. Відомим з тієї битви є вислів князя: «Не посрамимо ж землі руської, але ляжем кістьми, мерті бо сламу не іміють»

Грюнвальдська битва, 1410 р. Тепер – територія Польщі

Перемога війська з литовських, польських та руських (українських і білоруських) земель над Тевтонським орденом, що припинило експансію німців на Схід

Хотинська війна, 1621 р. Буковина

Перемога козацько-польського (пропорція 40 до 30 тис.) війська на чолі з Петром Сагайдачним та Яном Ходкевичем над султаном Османом II. Втрати турків – 80 тис. чол. В результаті битви було перекреслено експансію Туреччини на Поділля, Волинь і Польщу

Тактична перемога у битві під Царгородом, 907 р. Тепер – Туреччина

Похід князя Олега на Константинополь, увінчаний прибитим до воріт столиці Візантії щитом. Русь отримала велику контрибуцію

Битва при Синіх Водах, 1362 р. Тепер – Кіровоградщина

Перемога українсько-литовського війська на чолі з Ольгердом Гедиміновичем над монголо-татарами, що звільнило Південно-Західну Русь від монгольського ярма завдогу до Куликовської битви

Битва під Оршею, 1514 р. Тепер – Білорусь

Перемога 30-тисячного русько-литовського війська Костянтина Острозького над московським 80-тисячним військом. Це на деякий час зупинило експансію Москви на Захід

**Перемоги Хмельницького:
Жовті Води, Корсунь, Пилявці.
Найзнаковіша – битва під
Батогом, 1652 р. –
названа «Каннами XVII ст»**

**Морські битви при Кінбурнській
косі, 1787–1788 рр.**

Тепер Миколаївщина

Чорноморська козацька флотилія на чолі з Сидором Білим спільно з Лиманською каперською флотилією Росії, котру очолював колишній пірат Пол Джонс, розгромили флот турецького адмірала Есскі-Гуссейна, що дало змогу штурмувати фортеці Очаків і Кінбурн

**Взяття Перекопу Махном,
осінь 1920 р**

Героїчний штурм врангелівських укріплень на Перекопі та перехід Сивашу – на боці Червоної армії. Махновці відіграли головну роль у знищенні кінноти білогвардійців. Потім ЧА вдарила Махнові в тил і розгромила його

Дюнкер, 1646 р

Взяття фортеці Дюнкер, захопленої іспанцями, найманими 2400 козаками під керівництвом Івана Сірка та Богдана Хмельницького, котрі перебували на французькій службі

**Взяття козаками Сірка Кафи,
1667 р**

Під час морського походу 5-ти тисячним козакам на чолі з Сірком та Іваном Рогом захопили Кафу та інші міста Криму. Звільнено 2 тис. невільників. У 1675 році 20 тис. козаків взяли Бахчисарай і Гезлев

**Конотопська битва, 1659 р.
Тепер – Сумщина**

Перемога військ гетьмана Івана Виговського та кримського хана над 150-тисячним військом росіян на чолі з воєводою Алексеем Трубецьким

**Битва на горі Маківка,
квітень–травень 1915 р**

Перемога Українських січових стрільців (семи сотень у складі 55-ї австрійської дивізії) над російськими силами, що мали перевагу

**Оборона Варшави або «диво над
Віслою», серпень 1920 р. Польща**
Петлюрівці та польські війська маршала Пілсудського розгромили Червону армію на чолі з Михайлом Тухачевським

Сила в інт

ІГОР ГИРИЧ, ЗАВІДУВАЧ ВІДДІЛУ ІНСТИТУТУ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ІМ. М. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ, КАНДИДАТ ІСТОРИЧНИХ НАУК, ВВАЖАЄ, ЩО ПИТАННЯ ПОРАЗОК І ПЕРЕМОГ У МИНУЛОМУ – ЦЕ ПИТАННЯ НИНІШНЬОГО ТРАКТУВАННЯ

РОЗМОВЛЯВ РОМАН КАБАЧІЙ

Більшість найвідоміших українських перемог виявилися спільними: українсько-татарськими, -польськими, -російськими. Чи можливо якимось чином викремити ці події як суто наші?

— Так, небагато перемог, на яких можна виховувати, будувати свідомість. Конотоп — це показова битва, де справді перемогли українці. Переважно українці брали участь у союзних війнах. Суть, можливо, не в тому, на яких саме перемогах акцентувати, а в тому, що радше не акцентувати на поразках. Питання поразки — це питання сьогоденнішніх трактувань, як ми на це дивимося. Поразка в битві не завжди означає поразку у війні. Іноді буває так, що подія мусується, «вариться» 20-30 років, а з'ясовується, була це перемога чи поразка, через

десятиріччя. Наприклад, якби вдався задум укапістів і боротьбистів з українізацією в 1920-ті роки, тоді б військову поразку в 1917–1921 роках від більшовицької Росії інтерпретували як перемогу українських сил. Українці мають вчитися в сусідів перетворювати поразки на свої перемоги.

ЗМІНА ОЦІНЮВАЛЬНИХ ВЕКТОРІВ

У. Т.: Як не згадати Берестечко — кардинальна поразка, і в той же час приклад безпрецедентного героїства. До того ж ми про свої перемоги не вміємо заявити — про Оршу, приміром, взагалі ніхто не чув.

— Під Оршею у 1514 році [див. інфографіку на стор. 44] переміг Костянтин Острозький, а білоруси записують цю битву на свій рахунок. У білоруській історії це перемога білору-

сів над росіянами. Тож не важливо, хто там як воював, а як це розцінюють наші сучасники. Маємо спочатку визначити критерії, з чого починати формування своєї оцінки сьогодні. Росіяни, фактично, тільки зазнавали поразок під Севастополем у 1856 і 1941 роках, і тим не менше, це місто російської слави. Коли читаєш історію, такого враження не складається.

З Берестечком наведу інший приклад: споруджував відомий пам'ятник і церкву на козацьких могилах у 1911 році «Союз русского народа» з осідком у Почаївській лаврі. Тобто не українці, а російські шовіністи. Будували, щоб протиставити тих «правильних» українців, які воювали з поляками, тим «неправильним», які з ними дружили. Міфи — плінні. Той же монумент Богданові Хмельницькому: його

ерпретації

звели російські централісти в Києві в 1869–1888 роках. «Правильному» українцю, який приєднав Україну до Росії. Були там відомі написи «Волимо під царя східного, православною» і «Богдану Хмельницькому единая неделимая Россия». Написи повитирали у 1917-му, і монумент сприймається зовсім інакше.

У. Т.: Багато хто зараз скажуть: історія – це повія...

– Людям треба пояснювати, що зміна оцінювальних векторів є нормою в усьому світі. У Будапешті в знаменитому монументі Героям до 1918 року було кілька скульптур імператорів з династії Габсбургів. Тепер на їхньому місці скульптури Ференца Ракоці та Лайоша Кошута, які проти Габсбургів воювали. Насправді переписують історію в кожній країні, відповідно до духу часу. Хоча я б називав це не переписуванням, а новим оцінюванням тодішніх подій. Воно об'єктивно не може бути стабільним. Оцінка змінюється, оскільки змінюється час. Візьmemo битву під Лейпцигом часів Наполеона: хіба лише німці перемогли французів? Це була Битва народів, а німці, фактично, собі поставили пам'ятник. І це нормально, немає єдиної істини для всіх, хоч як би ми цього не бажали.

У. Т.: Не секрет, що рішення відзначити річницю Конотопської битви спрямоване на те, щоб злати певні міфи й стереотипи про українців. Але в Європі не прийнято влаштовувати гучних святкувань з приводу давніх перемог над сусідами?

– Час цих святкувань мав би минути ще наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. Проте українці – досі недоформована нація, і процес її формування усе ще триває. Для Європи це не актуально. Думаю, ми не повинні з цього приводу комплексувати. У нас дехто вважає, що ми щось робимо не так, як це відбувається у світі. Не маємо підлашту-

ватися під світ. Але так чи інакше підкреслити, що ми не лише програвали Росії чи Польщі, треба. Якщо така ситуація була, значить, не завжди жили в мирі й дружбі з сусідами. Коли людина бере зброю і готова вмирати, то до цього її спонукали вагомні підстави. Не використовувати цієї правди в процесі виховання молоді ми не маємо права.

У. Т.: Наскільки ювілей Конотопа об'єднуватиме і наскільки роз'єднуватиме українців?

так чи інакше буде ще одним наріжним каменем української єдності.

У. Т.: Ще одна битва – Полтавська. Коли наш президент погодився спільно відзначити ювілей, у Росії це сприйняли так, як саме їм здається: а саме, святкувати перемогу Петра І над Мазепою.

– Якщо ви поїдете зараз у полтавський музей, там побачите експозицію ще зі сталінських часів. Музей і далі представляє Мазепу як зрадника й українців як зрадників росіян. Це транслюється в масову

ПЕРЕПИСУЮТЬ ІСТОРІЮ В КОЖНІЙ КРАЇНІ, ВІДПОВІДНО ДО ДУХУ ЧАСУ

– Він стане будівничим фактором, коли ми постійно роз'яснюватимемо, чим є УПА й ОУН. Це продовження тієї справи, яку свого часу робили гайдамаки й козаки. За великим рахунком, особливої різниці немає. Тому відзначення Конотопа

свідомість, бо в Україні діє російський музей. Цю дату можна відзначити, якщо змінити концепцію російського погляду, який досі домінує в Полтаві. Висить 50 портретів царя Петра й кілька портретів гетьмана, які сутності музею не змінюють. ■

Морський прапор
Війська Запорозького.
ХVІІІ ст.

Загублений у

ЗА 100 КІЛОМЕТРІВ
ВІД КИЄВА ЧАС
НЕНАЧЕ ЗУПИНИВСЯ,
ТА ЯГОТИНЦІВ
ЦЕ НЕ ТУРБУЄ.
ВОНИ ЖИВУТЬ
«ДЛЯ СЕБЕ»

АВТОР: ТЕТЯНА ОРОБЕЦЬ
ФОТО: АНДРІЙ ЛОМАКІН

Здається, час зупинився тут ще минулого тисячоліття. Дошка пошани з написом «Люди трудової слави», що стоїть біля райдержадміністрації. Місцеві молодята після розпису чи вінчання обов'язково фотографуються поруч із Невідомим солдатом. А древні ЛАЗи, які мали б давно вивести з експлуатації, возять приїжджих київською електричкою в місто.

На прилеглих до центральної дороги ґрунтових вуличках можна побачити й раритетні нині мопеди «Верховина».

Та що там радянське ретро! Майже п'ятсотлітній Яготин ще пам'ятає, як у Хмельниччину він був сотенним містечком Переяславського полку, згодом — володіннями гетьмана Кирила Розумовського, а як посаг його внучки Варвари став матком роду Репніних-Волконських.

ШЕВЧЕНКО, ТАНК, ПАРК

Яготинський «Хрещатик» — вулиця Незалежності. Вона найдовша, тягнеться через увесь Яготин аж 10 км. До неї тудиться не перейменована поки вулиця Леніна. В народі ж її називають старою дамбою, бо то й справді гребля, споруджена два з половиною сторіччя тому зовсім не Леніним, а Розумовським. Веде вона до Супою — чи не найбільшого рукотворного озера Київщини.

Автобусна зупинка неподалік центру називається Кашгани. Вона одна з небагатьох, яку яготинці не перекручують. Офіційна Озерна у народі — П'яний острів. Кажуть, на її місці колись був генделик. Площу ▶

часі

танкістів спростили до Танка. Бронемашини тут і справді стоять.

Танк цей, можливо, такий самий, як деінде. Та в Яготині він перетворився на своєрідний символ кохання – слугує дошкою знайомств. Читаю написане фарбою з балончика любовне послання не відомої

трета батька княжни Варвари Репніної. Тут, у цей період, він пише «Тризну», яку присвячує княжні, та малює автопортрет, за яким і створювали скульптуру.

Міський парк, завалений рудиментарними монументами епохи СРСР на кшталт Леніна й Жукова,

ЧАСТИНУ ПЛЕСА ДОБРЕ ВИДНО З ПАРКУ. «БЛІН, ВСЕ-ТАКИ В НАС КРАСИВО!» – ПІДСУМОВУЄ ВАЛЕРІЙ

мені, але, очевидно, романтичної Віки: «Коханий мій, де ти? Чекаю на тебе!» – з указаним номером мобільного.

Єдиний місцевий кінотеатр – безсумнівний зразок архітектури радянського одобрямсу. Мозаїка на стіні зображує юну колгоспницю в білій хустинці.

Натомість Кобзар у Яготині – пам'ятник не хворому мученикові, як майже скрізь, а привабливому юнакові. Він усміхається. Саме таким побачив Тараса Яготин у 1843 році. 29-річний Шевченко прибув сюди, щоб зробити дві копії пор-

виглядає занедбано, але вражає красою природи. Закладений він ще сином Кирила Розумовського Олексієм, який був аматором-ботаніком. Із майже 2-х тис. видів дерев, посаджених за його наказом, нині збереглися тільки три. Деякі екзоти повимирали, декотрі під час Великої Вітчизняної люди повирубували на дрова.

Бабуся в чорній хустині жене на випас кіз повз залишки мастки Розумовських-Репніних. Тут зараз міститься картинна галерея – відділення Яготинського історичного музею. В 2006 році галерею пограбу-

«На Трійцю в кожній хаті без подарунків наливають»

Супій – озеро правителів

МІСТУ ЯГОТИНУ СУДИЛОСЯ ДОЛЕЮ БУТИ ЗАМІСЬКОЮ РЕЗИДЕНЦІЄЮ ПРАВИТЕЛІВ УКРАЇНИ У ДВІ РІЗНІ ЕПОХИ. ТУТ, НА ОЗЕРІ СУПІЙ, СПІЛКУВАЛИСЯ З ПРИРОДОЮ ГЕТЬМАН КИРИЛО РОЗУМОВСЬКИЙ І ПЕРШИЙ СЕКРЕТАР ЦК КПУ МИКИТА ХРУЩОВ

АВТОР: МИКОЛА ОЗЕРНИЙ

Звідки ж узялося це величезне озеро на доволі-таки маленькій річці? 1755 року останній гетьман України Кирило Розумовський викупив розташоване на лівому березі Супою козацьке сотенне містечко Яготин, яке належало до Переяславського полку, та побудував палац для своєї резиденції. Тут він відпочивав від глухівської офіційної атмосфери. В цьому маєтку зберігалися бібліотека й цінний архів, якими пізніше користувалися українські історики М. Бантиш-Каменський, О. Лазаревський, М. Стороженко. А в 1765 році гетьман спорудив на річці греблю до-

вжиною майже 2 км. Річка піднялася на таку висоту, що затопила всю поїму Супою. Розташований на березі гетьманський палац прикрасило величезне озеро. Пізніше, коли ця місцина стала власністю князя Репніна, на озері гостювали й творили Тарас Шевченко, Микола Гоголь, Євген Гребінка. Воно донині лишається природною окрасою Яготина.

За роки Другої світової війни в заплавах розвелосся безліч дичини – качок, лисок, чирків. З ранку й до пізнього вечора на озері стояв невгамовний пташиний галас. У 1944-му затятий мисливець Микита Хрущов розпорядився розпочати будівни-

цтво в мальовничому куточку високого правого берега Супою, де вода врізається в суходіл, утворюючи вкритий лісом півострів. Тут спорудили двоповерховий будинок на шість кімнат для «передовиків виробництва», як було зазначено в офіційній документації. Місцеві жителі одразу ж перейменували цю будову на «Дачу Хрущова». Небезпідставно: наприкінці 1940-х років ця територія перетворилася на закрите господарство уряду Української РСР.

Мешканці села Засупоївки, що на правому березі Супою, свого часу були помічниками на полюванні Микити Сергійовича. Іван Галушка, тоді

вали — винесли 33 картини відомих художників: Тетяни Яблонської, Сергія Шишка, Василя Забашти, Івана Їжакевича. Після справжнього детективного розслідування картини знайшли аж у Хмельницькій області. Нині вони разом із 70 полотнами Катерини Білокур — гордість експозиції.

ВІДПОЧИНОК — ТУТ, РОБОТА — В СТОЛИЦІ

Алея Слави — місце відпочинку яготинців. Тут велелюдно. Молоді мами бавляться з дітками. Чоловіки п'ють пиво. Студенти місцевго ПТУ та Чорнобильського медучилища, евакуйованого в Яготин після аварії на ЧАЕС, прогулюють пари.

«У мене вихідний. Що ще робити?» — каже 24-річний Олександр. Працює на маслозаводі водієм, отримує трохи більше тисячі на місяць. Прокидається о четвертій ранку, додому ж повертається опівночі. «Гроші непогані, як для Яготина. Та й викладаєшся на повну. Масло не може чекати! А не подобається графік — звільняйся. На твоє місце — п'ятеро. Мені нічого не хочеться, тільки б виспа- ▶

штатний працівник «дачі передовиків», їздив у ліс біля Тетерева, відбрав деревину без єдиного сучка, виготовляв і фарбував човни для Хрущова. Потім сам таки й возив Микиту Сергійовича на «точку» — визначене місце на озері. Іван Данилович розповідає, як полював Хрущов: «Вивозили човном широку, спеціально виготовлену бочку, затоплювали її, а навколо забивали палі. Потім вичерпували з бочки воду, а Микита Сергійович залазив у бочку з двома рушницями. Успіх був забезпечений». Кажуть, у ті часи птахи були ще не лякані, тож їх навколо пурхало стільки, що за всю історію свого яготинського полювання Хрущов жодного разу не схибив. Траплялося, свіжу дичину прямо з озера відвозили «Волгою» в Бориспіль і далі — літаком у Москву.

З 1958 по 1983 роки тут полювали колишні перші секретарі ЦК Компартії України Микола Підгорний, Петро Шелест, Володимир Щербицький, гостювали Голова Ради Міністрів СРСР Олексій Косигін із сином, перший секретар ЦК Компартії Угорщини Янош Кадар. А в 1959-му на дачу при-

їздив навіть «друг» Микити Сергійовича — американський фермер-бізнесмен Рокуел Гарст. Той самий кон-

Щербицький, хоч яке б не було вдале полювання, та коли в той самий день був футбол, завжди

У 1959 РОЦІ НА ДАЧУ ПРИЇЗДИВ АМЕРИКАНСЬКИЙ ФЕРМЕР РОКУЕЛ ГАРСТ. ТОЙ САМИЙ, ЯКИЙ НАРАДИВ ХРУЩОВУ УСЮДИ САДЖАТИ КУКУРУДЗУ

сультант з Айови, який нарадив Хрущову всюди саджати кукурудзу.

Іван Галушка згадує, як ставилися високі посадовці до місцевих селян. Наприклад, Голова Президії Верховної Ради УРСР Дем'ян Коротченко «брав на полювання в човен «тормозок»: шматок сала, хліб, цибулину, горілку. Й завжди змушував обідати разом із собою, наливаючи мені чарку, — розповідає пан Іван. — А Микита Сергійович піклувався: «Чи не померзли, хлопці?»

«Шелест запитував у мене, чи знаю я пісню «Тече вода каламутна, чого дівка така смутна» та змушував співати разом із ним. А ось

вчасно вертався з озера на базу, де стояв телевізор».

Сьогодні приватні власники «Дачі Хрущова» переобладнують її на готель. А озеро Супій передали в орендне користування рибкомбінатові, який кожного року восени спускає з нього воду. Тому щосени та щозими озеро перетворюється на калюжу. Громада Яготина прагне припинити використання озера як господарського об'єкта, чи, принаймні, змусити рибарів відмовитися від спуску води через шлюзи. Все ж таки штучне озеро не просто водойма, то ж історична спадщина. ■

тися. Не знаю, як мене ще дружина терпить».

Валерій, його друг, на три роки молодший. Працює на цьому самому підприємстві. «Дівчину не можу собі знайти. Всі до Києва повіжджали! — скаржитися. — Хто

лереї. — В Яготині немає тих можливостей, що у Києві», — додає вона. Свою доньку пані Віра бачила на Зелені свята, на храм. Саме на Трійцю у 1757 році відбулося перше богослужіння в круглій церкві, збудованій гетьманом Розумовським.

блискуючи на сонці й переймаючи перехожих грайливими зайчиками...

Заглядаю на подвір'я охайних хатинок, майже всі вікна яких — із зеленими віконницями. Паркани такого самого кольору. Біля однієї брами, на тротуарі, вкритому скаertinoю, — імпровізований базарчик. Стоять домашні закрутки та лотки яєць, яєць насіння. Продавця ніде не видно. Тільки величезний собака бігає поруч, охороняє крам. Все продумано! Гукаю. За п'ять хвилин виходить молодичка. «Яйця, десяток — 6 грн, помідори консервовані, трілітрова банка — 12 грн, салати в меншому посуді — по 5 грн. Беріть, не пожалкуєте. Для себе ж роблене», — припрошує господиня, гладячи пса. Той на очах перетворюється на ручного цуцка.

Врешті-решт я за моральної підтримки добермана, який виявився Зетою, обираю гострі баклажани з помідорами та перцем. «З товченою картоплею — просто смакота», — переконує жінка. Й уже в електричці притискую до серця півлітровий слоїк зі смаком Яготина. ■

КОБЗАР У ЯГОТИНІ — ПАМ'ЯТНИК НЕ ХВОРОМУ МУЧЕНИКОВІ, ЯК МАЙЖЕ ВСЮДИ, А ПРИВАБЛИВОМУ ЮНАКОВІ. ВІН УСМІХАЄТЬСЯ

на роботу, хто на навчання. Я їх розумію: сам думаю до столиці перебратися. Платять більше. На проїзді можна економити. Контролерові дати в кишеню пару гривень, і квитка не треба», — розповідає хлопець, потягуючи хмільний напій. Дивиться в сторону Супою. Частину плеса лобре вилно з парку. «Блін, все-таки у нас красиво!» — підсумовує Валерій.

У Яготині кожна друга сім'я має свого «представника» в столиці. Хто навчається, хто працює. «У мене донька юристом на фірмі влаштувалася, — розповідає Віра Кольга, завідувачка Яготинської картинної га-

На храм до Яготина з'їжджають всі, хто би де не був. Відвідують родичів, друзів, вибираються на Супій, а ввечері — на танці просто неба. «Найбільше у житті люблю Новий рік і Трійцю. Без подарунка в кожній хаті наливають», — жартує Віктор Ганжа, будівельник із 40-літнім стажем.

ГОСТРІ БАКЛАЖАНИ

Яготин відвертий. Він не приховує ні поламаних кам'яних лавок у парку, ні позолочених маківок, які от-от мають витягнути на верхівку Троїцької церкви. Поки що вони лежать на землі біля дзвіниці, ви-

Озеро Супій, колишня окраса палацу Розумовських, тепер власність рибкомбінату

Говорити

НАСПРАВДІ РОЗУМНИХ ЛЮДЕЙ ДОВКОЛА ЧИМАЛО.
АЛЕ МИ ЇХ НЕ ПОМІЧАЄМО, БО ВОНИ ПЕРЕВАЖНО
МОВЧАТЬ

У світі все має бути врівноважено, зокрема снобізм. Мій снобізм врівноважується тим, що важливі життєві уроки я отримую в місцях, далеких від своїх звичних інтелектуальних маршрутів. Наприклад, у перукарні.

До того, як я знайшла перукарку свого життя, мені доводилося ходити по різних салонах, і це було справжнє ходіння по муках. Під муками маю на увазі необхідність слухати весь потік свідомості, який виливали інші клієнтки.

І в дорогах, і в дешевших перукарнях мене переслідували вони – жінки невизначеного віку з фольгою на голові й цигаркою в зубах, які немилосердно голосно, часто криком, через усю залу, стоячи у відчинених дверях на перекурі, розповідали своєму майстрові й, відповідно, всім присутнім про свекруху, чоловіка, начальство, коханців, подруг, родичів та сусідів.

Віртуозність їхніх промов полягала в тому, що вони були здатні висунути тезу про засадничу несправедливість світу, послугуючись лексичним запасом у дві сотні слів та не надто дбаючи про внутрішній логічний зв'язок своїх промов. Відкинувши політкоректність, скажу простіше: ці дурепа несли відверту ахінею.

У такі моменти, намагаючись зосередитися на журналі, я (також із фольгою на голові) навіть солідаризувалася з усім чоловічим шовінізмом світу й була готова виступити проти виборчого права для жінок. Тотальність цього явища мене лякала: якщо така кількість жінок, тобто половина населення, настільки примітивні не тільки інтелектуально, але й емоційно, примітивні в найсокровенніші миті свого життя, настільки сокровенні, що тільки перукарці про них і розкажеш, то куди ж котиться цей світ?

ОКСАНА ФОРОСТИНА
консультант із комунікацій,
компанія pro.tova, Львів

З іншого боку, знаю неймовірно багато розумних, дотепних, гострих на язик та ерудованих жінок, і я також точно знаю, що вони відвідують перукарні. Щось тут не те: невже ми ходимо в радикально інші перукарні й ніколи не перетинаємося?

Своїми сумнівами я одного дня таки поділилася з колегою по роботі – жінкою з

рила, попри те, що зазвичай працівники салонів вважають частиною своїх посадових обов'язків почати з клієнтом розмову «за життя». (Забігаючи наперед, мушу сказати, що моя теперішня перукарка цього не робить, чим не в останню чергу заслужила мою відданість). Мені ця їхня відчайдушність навіть імпонувала – люди добровільно роблять свою дуже важку роботу ще важчою, цілий день вислуховуючи чужі проблеми.

«От бачиш!» – резюмувала моя колега. Наше спілкування поза звичним професійним чи дружнім колом дуже часто нагадує перукарню: найтупіші квочки кричать найпронизливіше, люди з почуттям смаку й міри знічено мовчать. Так створюється враження, що дурнів багато й дурість непереможна, натомість розумних мало, й вони становлять не просто меншість, а пригнічену меншість.

Багатьом із нас доводиться майже весь час нести величезний інформаційний тягар, тому шкода втрачати можливість на годину «відключитися». І все ж таки, спробувавши трохи більше поговорити з дівчиною, яка робить манікюр, ви можете зі здивуванням дізнатися, що переваги України від вступу до СОТ цікавлять її не менше, ніж подробиці вашого особис-

**ВІДКИНУВШИ ПОЛІТКОРЕКТНІСТЬ,
СКАЖУ ПРОСТІШЕ: ЦІ ДУРЕПИ
НЕСЛИ ВІДВЕРТУ АХІНЕЮ**

живим розумом та стильно укладеним коротким волоссям.

«А ти сама говориш у перукарні?» – запитала вона, вислухавши мої скарги.

«Ні, звичайно!» Крім замовлення та кількох ввічливих фраз, я в перукарні не гово-

того життя. Не завжди інформаційні потреби людей визначаються тим, що вони вимушені споживати.

У нас є тільки один спосіб знайти одне одного – почати говорити. Й почути, попри навколишній вереск.

Поет танкової війни

ГЕНЕРАЛ МИКОЛА ПОПЕЛЬ НАЖИВ НЕНАВИСТЬ ЖУКОВА ТА ЗДОБУВ ЛЮБОВ БІЙЦІВ; ЙОГО КНИГИ ДОСІ ПЕРЕВИДАЮТЬ, АЛЕ ДАТА СМЕРТІ ЗАЛИШАЄТЬСЯ НЕВІДОМОЮ

АВТОР: СЕРГІЙ ГРАБОВСЬКИЙ

Український вимір історії Другої світової війни напрочуд багатий на нестандартні події та події. Надто вже особливим було місце самої України в історії війни. А відтак одні українці намагалися протистояти всім і вся, другі мовчки йшли в рабство, а треті, будучи вояками різних європейських потуг, все одно виявляли свій власний характер. Один із таких — танковий генерал Микола Попель. Людина, котра в червні 1941 року ледь не зірвала план «Барбароса», в травні 1945-го брала Берлін. У хрущовські часи Попеля «вичистили» з армії, й на пенсії він написав кілька книг спогадів.

ЯК ЛЕДЬ НЕ ЗІРВАЛИ «БАРБАРОСУ»

Народився Микола Попель 1901 року на Николаївщині. На початку радянсько-німецької війни — бригадний комісар. Учасник боїв на Халхін-Голі проти японців. Заступник командира з політчастини чи, як називали його неформально, комісар 8-го механізованого корпусу, розташованого на Галичині. Корпус мав близько дев'яти сотень танків (із них майже сотню Т-34 та КВ-1), був непогано підготовлений, і за планами операції «Гроза» повинен був діяти на вістрі головного удару Червоної армії — на Краків, Познань, а далі — на нижній Одер, до Балтійського моря.

Микола Попель пізніше згадував:

У квітні 1941 року в Рівному, в штабі армії ми, як кажуть штабники, «програвали» на картах початок війни. Висхідним пунктом гри була ймовірність, що ворог не перешкодить нам відомобілізуватися, зосередитися та розгорнутися для бойових дій... У штабних іграх і навчаннях ми — боронь, Боже! — аж ніяк не припускали переваги сил противника... Не передбачали ми оборонного варіанта прикордонних боїв, не говорючи вже про вігігі. Тільки вперед, тільки на чужій землі!

Цей фрагмент зі спогадів Попеля після 1968 року був вилучений. Адаже він був прямим свідченням підготовки в 1941 році Сталіним наступальної війни проти Німеччини. Але сталося інакше. Гітлер, як відомо, встиг ударити першим.

Після початку бойових дій корпус фактично без втрат вийшов до кордону й приготувався до стрибка. Але

свої, а командувач фронтом генерал Кирпонос — свої. Отож після 22 червня чотири дні 8-й мехкорпус «крутили» в трикутнику «Стрий — Перемишль — Львів». Майже півтисячі кілометрів було пройдено за ці дні. Тобто — понад 100 км за добу, тоді як статутна добова норма — 60. Тож половина техніки корпусу залишилася на дорогах, так і не вступивши в бій.

І все ж саме 8-й мехкорпус зумів поставити під загрозу весь план «Барбароса», здійснивши контрудар у напрямку Дубна. Цей удар був імпровізацією, на підготовку якої вище командування дало 20 хвилин. Але оперативна група в складі трьох сотень танків під командуванням Миколи Попеля, почавши наступ о 14-й годині 27 червня, спершу відрізала висунуті вперед підрозділи 16-ї танкової дивізії німців від її основних сил, потім вийшла в тил 11-й танко-

**ЦЕ БУВ ЄДИНИЙ УСПІШНИЙ
ТАНКОВИЙ УДАР ПЕРШОГО
ПЕРІОДУ ВІЙНИ, ЯКИЙ ПОСТАВИВ
НА МЕЖУ ЗРИВУ ВЕСЬ ПЛАН
«БАРБАРОСА»**

тут надійшов наказ — рухатися під Броди. Танки пройшли Львів і отримали новий наказ: повернутися на старе місце. Пішли назад — і знову наказ йти на Броди: Сталін з Москви давав свої команди, Жуков, який прилетів на Південно-Західний фронт —

вій дивізії. Як згадає генерал Попель:

Для гітлерівців наш удар — цілковита несподіванка. Вони й гадали не мали, що росіяни наважаться полізти на комунікацію, де і вдень, і вночі хурчуть німецькі колони. В самих трусах, якраз загорали на сонці,

Радянські танки в районі м. Ізюм,
зілам 1941–1942 років

ФОТО: АРХІВ КІНОФОТОБІОДОКУМЕНТІВ ІМ. ПШЕНИЧНОГО

метнулись німецькі солдати в окопи, до гармат і танків. Із ворожим заслоном Волков покінчив так швидко, що основним силам майже не довелося пригальмовувати. На всю широчінь шосе йшли наші мотоциклісти, а праворуч від них — танки з гарматами, оберненими вліво.

[...] З оточенням угрупованням противника покінчили ще до ночі. Піхота прочісувала поле: то витягли з життя начальника штабу 11-ї танкової дивізії, то начальника розвідки, то кого-небудь ще. Входили в Дубно, коли вже зовсім спочило.

Того самого дня до Дубна з північного сходу вийшли частини 19 механізованого та 36-го стрілецького корпусів. Але вони нічого не знали про удар групи Попеля, не знали, що ще ривок — і 1-ша танкова група вермахту буде оточена, тому «зависне» і весь план «Барбароса». Ривка не відбулося. Адже зв'язок у Червоній армії здійснювався тоді за взірцем громадянської війни: посылний із пакетом на пан-

церному автомобілі. Сталін боявся, що радіо підслухає ворог.

НЕТИПОВИЙ КОМІСАР

Опинившись під Дубном в оточенні, танкісти Попеля організовано вийшли, вивівши з нього озброєними 1778 чоловік.

І це тоді, коли, скажімо, маршал Кулик вийшов з оточення лише разом з ад'ютантом, перевдягнений селянином. Жодна людина не одержала нагороди — ані за контрудар під Дубном, ані за рейд ворожими тилами. Чому? Одна із загадок війни... Інша загадка, вже, правда, розгадана — це обсяги втрат танків. 8-й мехкорпус улітку 1941 року втратив половину своїх машин без бою — кинутими на дорозі, загрузлими в болоті чи то й узагалі — зниклими безвісти. Але це були найкращі позаканістри влітку 1941 року. В інших мехкорпусах від 70% до 90% танків припадало на небойові втрати.

Виглядає так, що панцерний кулак Червоної армії, основний ін- ▶

генерал
Микола
Попель

струмент планованого «визвольного походу» в Європу, не хотів воювати. Заслуга комісара Попеля в тому, що бодай половина його танкістів воювала. Може тому, що комісарський танк ішов попереду, й генерал Попель відкрив свій бойовий рахунок уже 25 червня 1941 року?

Я вискочив слідом за Бурдою, але вже не вгледів його. З гуркоту здогадався: командир повів свій танк. Я крикнув Коровкіну: «Заводь!» і вліз у «тридцятьчетвірку»... В запалі бою втрачається відчуття часу й місця. Не помітив, як ми, маневруючи, вийшли до околиці Цибуліва... Танк Бурди, не відповідаючи, мчав попереду. Раптом різко загальмував. Я наказав Коровкіну наблизитися, прикриваючи вогнем «тридцятьчетвірку» командира бригади. З переднього люка машини Бурди вивалився механік-водій. Розмахуючи руками, він біг нам назустріч. Я відкинув верхній люк і почув:

— Командира, командира вбили!..

А це вже лютий 1944 року, тоді Попель отримав поранення. Ніхто не силував генерала, тепер уже члена військової ради 1-ї гвардійської танкової армії, самого йти в атаку. Проте Попель був нестандартним комісаром. І це засвідчують його сучасники. Ось що про нього пише у спогадах Микита Хрущов:

Не пам'ятаю, з нашої ініціативи цього разу чи це була ініціатива Ставки, знову ми приїхали до Москви, зустрілися зі Сталіним. Для однієї з наших армій я попросив дати членом військової ради генерала Попеля. З ним я познайомився в перші дні війни, коли він був комісаром у корпусі, яким командував генерал Рябишев. Попель дуже сподобався мені своїми спокоєм, розважливістю та мужністю... Тепер я попросив Попеля знову до нас. Сталін погодився.

Дії мобільної групи Попеля під Дубном — єдиний успіх Червоної

армії червня 1941-го в Україні. У генерала армії Жукова, який тоді координував дії Південно-Західного та Південного фронтів, була абсолютна перевага в танках, авіації, живій силі... А Чорноморський флот! Однак Жуков у прикордонній битві зазнав катастрофічної поразки. Бої групи Попеля під Дубном, за які він так і не отримав жодної нагороди, «переможний маршал» Жуков відзначив коротенькою реплікою: «контрудар був не потрібен, а Попель... не вмів командувати».

«ОДИН ІЗ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ»

З партійних верхів — до солдатських низів. Ось думка Макарова, танкового радиста-кулеметника, учасника параду Перемоги:

Цю військову грамоту мені, як і моїм однополчанам, вручали в Берліні в День Перемоги. Піписали її наш командарм гвардії генерал-полковник Михайл Юхимович Катуків і член військради армії гвардії генерал-лейтенант Микола Кирилович Попель. Мій батько був трохи старшим за них віком. Узявши в руки грамоту, я наче в батьківські очі глянув.

І зовсім іншу думку про генерала мала Єкатеріна Катуківа, дружина командувача 1-ї гвардійської танкової армії:

Микола Попель — невисокий на зріст, кремезний із красивим обличчям, очі чорні з вогником. Не дурний. Попри зовнішню привабливість, він був дрібний себелюбець, полохлива

Свідчать німецькі документи

Абсолютно невідомий тип танків атакував наші позиції. Ми негайно відкрили вогонь, але наші снаряди не могли пробити панцер танків, і тільки з дистанції 100 метрів вогонь став ефективнішим.

Знову й знову наші танки розвалювалися від прямих влучень радянських снарядів... Наступальний порив погас, його замістило почуття власної неповноцінності, оскільки проти таких танків ми безсилі.

Із рапортів офіцерів вермахту, Україна, літо 1941 року

Евакуація майна і населення
з території України,
літо 1941 року

ФОТО: АРХІВ КІНОФОТОДОКУМЕНТІВ ІМ. ПІШВІННОГО

ПОПЕЛЮ ДОПОВІДАЮТЬ, ЩО МАЙЖЕ ВСІ ФАХІВЦІ У ВИЗВОЛЕНОМУ БЕРЛІНІ – НАЦИСТИ. РЕПЛІКА НА ВУСТАХ КОМІСАРА НЕСПОДІВАНА: «ЧОРТ З НИМИ, ЩО НАЦИСТИ. ГОЛОВНЕ, ЩОБ СПРАВУ РОБИЛИ»

гуша. Канцелярист без серця й совісті... В костюмі – модник, вихолений, виголений, чистий... Попри наказ не писати щоденників, не возити документів й архівів, він збирав такі документи, відсилав їх у Москву. Після війни він написав три книги...

Невдовзі після закінчення війни Попелю запропонували виїхати до Москви. [А] до нас приїхав новий член військової ради Семен Іванович Мельников. Це була зовсім інша людина, не схожа на Попеля, як день і ніч. Семен Іванович був справді політпрацівником ленінського типу. Він став справжнім помічником у новій, складній справі створення та

становлення соціалістичної держави на землі Німеччини.

І насправду, який там працівник ленінського типу з Попеля! Скажімо, треба було налагодити життя в зайнятих танкістами околицях Берліна, відтак почали шукати фахівців, але Попелю доповідають, що вони майже всі нацисти. Репліка на вустах комісара несподівана: «Чорт з ними, що нацисти. Головне, щоб справу робили». То чи так уже була товаришка Катюкова неправа, коли йшлося про казенні слова, якими комісар Попель агітував бійців? Ось фрагмент із його мемуарів, діалог зі старим священником на Буковині:

Старий вігмкнув скриньку з гуцульським різьбленим орнаментом.

– Гляньте, прошу вас.

І витрусив на полірований стіл кілька тонких книжечок у різнокольорових обкладинках.

– От паспорти й посвідки, які я одержував за своє сімдесятирічне життя. Австро-угорський, польський, російський, прошу пробачення, радянський, а це ось германа... Лише одного нема і нема.

Я запитливо подивився на старого.

– Українського...

– А український існує, – перебив я мого співбесідника. Радянський – це і є український. Правда, він свідчить не лише про національну приналежність, а й про те, що його власник є громадянином першої у світі держави робітників і селян, які добровільно об'єдналися у великому Радянському Союзі, незалежно від національності, і ось зараз своєю кров'ю спільно виборюють своє щастя, свою волю. Народи великого Радянського Союзу і обрали радянську форму суспільного лагу тому, що вона не принижує національної гідності, а навпаки, підносить її. Цю форму обрав і український народ, один із представників якого сидить перед вами.

Чи не здається вам, що генерал Попель сам не дуже вірив у свої слова?

ЧУЖИЙ СЕРЕД СВОЇХ

...У відставку Микола Попель виїшов із тим самим званням, із яким закінчив – генерал-лейтенант. Попри те, що його книги мали й мають значну популярність серед усіх, хто цікавиться історією Другої світової, в усіх довідниках замість дати його смерті стоїть знак питання. Вдалося дізнатися тільки, що дожив він до наших днів, до української незалежності й на його честь у Миколаєві названо вулицю.

Хто він був, Микола Попель – танкіст і політпрацівник, комуніст і українець? Людина, котру за наявність власного погляду на речі все життя ненавидів маршал Жуков і котра в червні 1941 року ледь не зірвала весь план «Барбароса»? Не знаю. Мовчати про нього й «Українська радянська енциклопедія», й діаспорна «Енциклопедія українознавства», хоча пишуть про набагато дрібніших за масштабом дій військовиків. Одне слово – чужий серед своїх... ■

СУОМІ – на

ФІНСЬКЕ МІСТО КУОПІО РОЗТАЦЬОВАНЕ СЕРЕД
ОЗЕР І ЛІСОВИХ УГІДЬ. ЦЕ НАЧЕБТО
ЄВРОПЕЙСЬКА ОКРАЇНА, ОДНАК – КРІМ
ПЕРФЕКТНОГО ПОЛЮВАННЯ Й РИБОЛОВЛІ – ТУТ
МОЖНА ЗНАЙТИ ЧУДОВУ МУЗИКУ Й
АРХІТЕКТУРУ, А ТАКОЖ ПОТРАПИТИ НА
ФЕСТИВАЛЬ ВИНА

АВТОР: Ігор Потоцький
ФОТО: KUOPIO TOURIST SERVICE LTD

Клавесині

Потяг зупинився на кордоні Росії з Фінляндією. Прикордонники й митники зацікавлено дивляться мені в очі: чи не везу я ікони? Зрозуміло, я прихопив півлітру горілки з перцем, баночку червоної ікри й пляшку шампанського — рідного одеського, не найкращого у світі, але й не найгіршого.

Жінка в уніформі митника питає з підозрою, навіщо я їду до Фінляндії. «Щоб зміцнювати культурні зв'язки між фінами й українцями», — щиро сповідаюся. Ікон у моїй валізі, однак, немає. Її брови

здивовано піднімаються вгору. Припиняючи подальші розпитування, дарую жінці свою книгу.

Презент таки справив враження: митна стражниця каже, що я міг би взяти ще якусь пляшку чи дві, адже алкоголь я, очевидно, везу дарувати, а не продавати цнотливим фінам. Промовляє вона це тихим і чемним голосом, мабуть, щоб її товариші по службі не почули.

СПРАВЖНІЙ ФІНСЬКИЙ БУДИНОЧОК

На вокзалі в Куопіо мене зустрічає Наталя Садовнича — піаністка, педагог, громадянка Фінляндії: тут

вона живе вже більше 12-ти років, до цього мешкала в Одесі, де й закінчила консерваторію (зараз це академія). Як вона опинилася в Куопіо — майже фантастика. В Одесі давав відкритий урок тодішній ректор Куопінської консерваторії Пекка Вапавуорі, відомий клавесиніст, лауреат численних музичних фестивалів і премій. Наталя досить нахабно підійшла до Вапавуорі й сказала: «Я хочу грати на клавесині, але у нас цьому не вчать. Що ж робити?» Небагатослівний Вапавуорі відповів: «Я надішлю вам виклик. Приїздіть у Куопіо. Гуртожитком ми вас забезпечимо». Наталя по- ▶

Вид на місто з району Роно.
На горизонті – вежа Пуйо
з оглядовим майданчиком

ЖІНОЧІ СУМОЧКИ НАЙКРАЩИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ БРЕНДІВ ЛЕЖАЛИ БЕЗ НАГЛЯДУ. ТАКОЇ КАРТИНИ В ОДЕСІ Я УЯВИТИ, НА ЖАЛЬ, НЕ МОЖУ

слухалася, й потім про це ніколи не шкодувала.

Зараз вона веде мене в просторий котедр Пеккі Вапавуорі, розташований за містом, у лісі. Будинок справді великий: блукаючи кімнатами, на стінах яких розвішані картини (малював їх брат музиканта), я нарахував три стародавні клавесини – гордість господаря. Фіни будують чудово – красиві й дуже зручні оселі. Й кожна чимось обов'язково відрізняється від сусідньої.

Колишній ректор Куопінської консерваторії й Гельсінської музичної академії частує нас чудовим обідом – він сам скомпонував його так, що відчувається рука музиканта, – й пивом власного приготування.

Наталя вже вивчила фінську мову й виявилася чудовою перекладачкою. Я нерозумно запитую: «До якого соціального прошарку пан Вапавуорі себе зараховує: до багатіїв або ж до середнього класу?» Музикант сміється: «Інтелігенція ніде багатою не буває». Свій чудо-

вий дім він зводив власноруч у бригаді з кількома професійними будівельниками.

ПРОВІНЦІЯ. СТОЛИЦЯ

Куопіо засноване 1775 року шведським королем Густавом III – у той час Фінляндія ще не була незалежною. Через сторіччя тут уже функціонувала залізниця.

Європейська провінція!.. Однак за кількістю культурних майданчиків невелике Куопіо, як мені здалося, не поступається Одесі. Втім, чи настільки воно мале? Сучасний центр науки, бізнесу й високих технологій, Куопіо – восьме за величиною місто Фінляндії.

Тут мешкає 88 тис. людей, є 8 музеїв, симфонічний оркестр, джаз-клуб, консерваторія, кілька театрів, 10 бібліотек і галерей. А також, на-

приклад, така чудасія, як «квартал Куопіо», де зібрано домашнє начиння 1700–1930 років, відтворені інтер'єри минулих сторіч, є шевська майстерня, кравецька лавка й старовинна аптека.

Але хіба ж рівень культури визначається кількістю театрів? У консерваторії я бачив розкішні пальта студенток, кинуті поспіхом на стільцях. І жіночі сумочки найкращих європейських брендів теж лежали без нагляду. Такої картини в Одесі я увявити, на жаль, не можу.

СОРАТНИК МАЗЕПИ

Куопіо — чудове, зелене й блакитне місто. Майже половину його території становлять лісові угіддя та парки, де миготить в очах від різноманітних лісових, лугових, лікарських і навіть отруйних рослин. Чималу площу міста й околиць займають водойми. Туристи люблять круїзи на пароплаві просторами озер. А можна просто стати й порибалити. Мені пощастило: я відбився в синіх водах озера Каллавесі й побував на кількох його острівцях.

Острови мені показувала піаністка Анна Хоффрен. Вона наполовину шведка й наполовину фінка, просто як мама Мумі-тролів Туве Янссон. Один із предків Хоффрен був офіцером в армії Карла XII. Він не покинув свого короля під Полтавою й був з ним у таборі під Бендерами, де помирав гетьман Мазепа. Анна запитує: «Напевно, незабаром в Україні з'явиться пам'ятник Карлові XII? Адже не тільки Мазепа бився під Полтавою з Петром I?» ▶

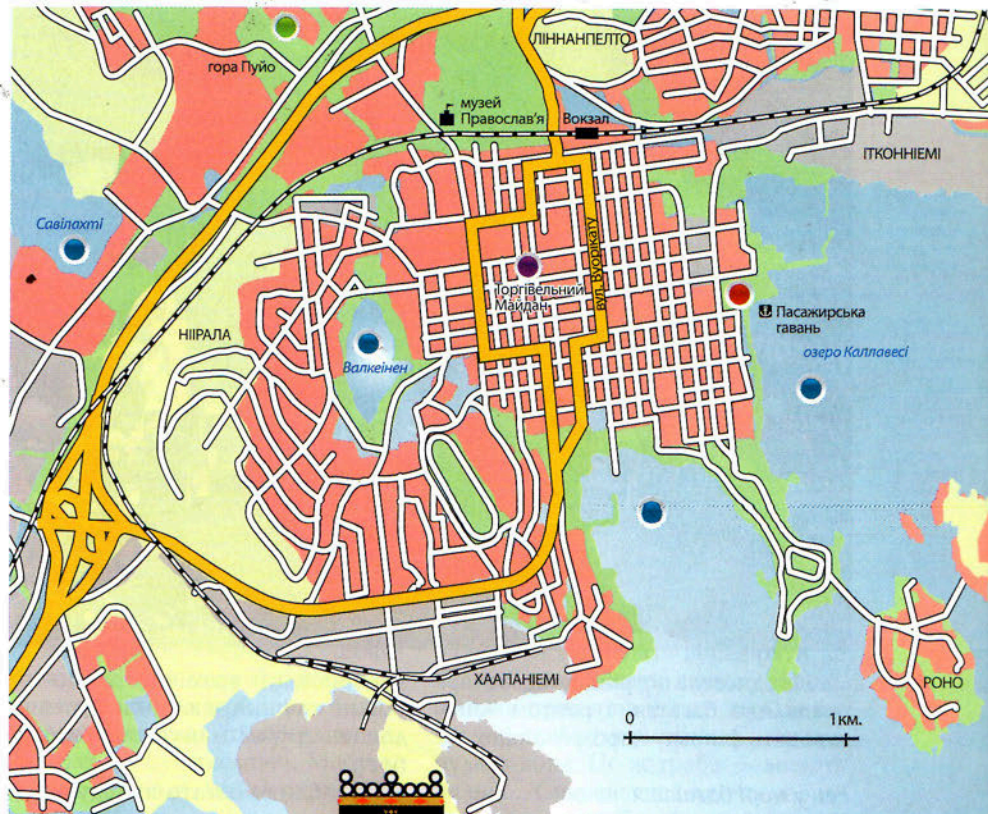
ЯК ДІСТАТИСЯ

**З Києва – літаком,
через Росію – пішки**

Є регулярний авіарейс «Київ – Куопіо» (через Відень або Гельсінкі), квиток коштує 5500–11 500 грн. Дешевше, однак, летіти рейсом «Київ – Гельсінкі»: це обійдеться в 1825–3050 грн. Від Гельсінкі до Куопіо відстань лише 400 км, потягом чи авто їхати не більше п'яти годин.

Є варіант для студентів і любителів економ-мандрів: добиратися потягом до Санкт-Петербурга (плацкарт – 301 грн), потім до Виборга (ще 102 грн). Перетнувши там російсько-фінський кордон, хоч би й пішки, далі пересідайте на електричку. Їх багато, квиток до Куопіо коштує недорого.

ВАРТО ОГЛЯНУТИ

Куопіо

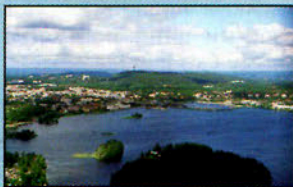
● ВЕЖА НА ГОРІ ПУІО

найвища точка міста та околиць. Є оглядовий майданчик, що обертається. Довкола – заповідник. Краєвид дасть якнайповніше враження про країну: ліси, озера, мальовничі котеджики

● АВТОПОТЯГИ

«Кукко-Пекка» й «Еллу-Кана» ходять у режимі нон-стоп по колу: Торговельний майдан - Пасажирська гавань - парк Вяйніоляніемі - Торговельний майдан. €4 за 30 хвилин. Можна взяти візника на старовинному візку - €3 за годину

● ОЗЕРА

їх в околицях Куопіо чимало, як і в усій Фінляндії. Озерами гарно мандрувати пароплавом або човном, зупиняючись на численних острівцях, щоб порибалити або просто розкласти багаття

● ФЕСТИВАЛЬ ВІНА

міжнародний, проводиться у червні-липні, епіцентр події - Торговельний майдан. Можна продегустувати вина з Латинської Америки, Європи, Кавказу й навіть Криму

Предки цих людей
відстояли незалежність
від СРСР

На одному з острівців ми ввечері розпалили багаття, і раптом Анна заводить фінську народну пісню:

*Ген у морі багаття палає.
Хто вогонь той приніс на острів?
Наречений розклав багаття.
А що ж робить його наречена?
Тче по небу золоту і срібну пряжу.*

Цю чи схожу на неї мелодію про наречених я потім почув у Палаці культури у виконанні хору фінських бабусь. До цього Палацу пенсіонерки під і за 80 років хоробро під'їжджали, кермуючи своїми автомобілями. Хтось був на ретроіномарках, мабуть, часів Штирліца, хтось — на зовсім новеньких саабах.

У перерві репетиції бабусі пили чай із булочками й жартували.

ФІНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

Молодь у Куопіо також не нудиться. В місті по-європейськи багато барів і кафе. У більшості зберігається інтер'єр середини минулого сторіччя. Старі шафи,

чудернацькі архаїчні давно порожні пляшки, склянки й келихи досить грубої мануфактурної роботи.

Особливо багато відвідувачів у цих закладах, коли над Куопіо дощить, а це буває часто. Весело передражняючи своїх викладачів, проводять каву-брейк молоденькі студентки, а за сусіднім столиком щось обговорюють два серйозні бізнесмени в модних краватках.

Куопіо ідеально придатне для життя. Це, крім іншого, і православний центр Фінляндії. Тут розташовані єпархіальний собор Святого Миколая, резиденція архієпископа, а також православний музей. У ньому виставлені ікони, текстиль і сакральні предмети часів Івана Грозного з монастирів на островах Валаам і Коновець.

Багато експонатів потрапили сюди під час Другої світової війни з Карельських парафій — із тих земель, якими фіни поступилися Радянському Союзові.

От тільки в місцеву картинну галерею я б нікому йти не радив — занадто там багато відверто слаб-

ких робіт. Натомість саме на часі щорічний фестиваль вина — його проводять у Куопіо в липні.

ГАРЯЧИЙ ФІНСЬКИЙ МАЧО

Якось я вирішив піти на екскурсію в найбільший супермаркет Куопіо — хотів роздивитися знамениті мисливські ножі. Вони у фінів чудові — відмінне лезо й ручка з карельської берези, чохол з міцної шкіри...

АННА ЗАПИТУЄ: «НАПЕВНО, НЕЗАБАРОМ В УКРАЇНІ З'ЯВИТЬСЯ ПАМ'ЯТНИК КАРЛОВІ XII? АДЖЕ НЕ ТІЛЬКИ МАЗЕПА БИВСЯ ПІД ПОЛТАВОЮ З ПЕТРОМ I?»

У цьому відділі нікого не було, крім продавця. Я примудрився порізати палець, і навколо мене відразу зібрався натовп, кожен із покупців-продавців сусідніх відділів намагалися першими надати мені допомогу. Така турбота чогось вартує, тож мені довелося розщедритися й викласти за ніж €30. Пекка Вапавуорі, коли я розповів йому про цей випадок, довго сміявся з моєї пригоди. Так я став гарячим фінським мачо.

Фіни — хочеться трохи про них — статечні, ґрунтовні, чуйні до чужих нещастя, готові радити чужим успіхам і всі без винятку пишаються власною країною. Напевно, фінам після 1917 року, коли вони відокремилися від Росії, дуже щастило з президентами й главами урядів. Хоча й досі сільські райони вони іменують «комунами».

Пощастило їм — чи, може, й Бог допоміг — і в 1939 році, коли маленька Фінляндія відбила армаду Сталіна. Піаністка Ганна Хоффрен, як класичну партитуру, промовляє ім'я тодішнього командувача фінської армії: «Барон Карл Густав Єміль Маннергейм».

Фіни полюбляють усе, зроблене власноруч. Пишаються створеними особисто кухнями, книжковими полицями, дитячими ліжками. Я дивувався, коли програміст і скрипаль Антті Меурман довго водив мене своєю квартирою, пояснюючи, скільки часу й натхнення він витратив на той або інший дерев'яний витвір, підкреслюючи: «Мій батько був теслею». Мабуть, недарма фінські меблі знамениті по всьому світі.

ХТО ДОПОМОЖЕ

Гіди від мерії

Якщо у вас виникнуть якісь запитання, мерія Куопіо підкаже — туристів постійно обслуговують муніципальні службовці, одягнені в помітну зелену уніформу. В них можна отримати будь-яку інформацію, попросити карти міста й околиць. Цих «друзів туриста» можна знайти щодня на Торговельній площі, залізничному вокзалі, в Пасажирській гавані й у туристичному центрі Раухалахті.

...На кордоні Фінляндії з Росією в купе зайшла та сама сувора жіночка з митниці. «Сподіваюся, що ви нічого недозволеного не везете? — поцікавилася вона з посмішкою давньої знайоми. Поруч зі мною лежала дерев'яна лялька зі зворушливим написом «Вертайся в Куопіо». — Я вас навіть перевіряти не буду». Тут я бовкнув, що везу зброю, бо таки прихопив фінку. «В Одесі у вас усі такі гумористи!» — відмахнулася вона. Це ж треба — знають наших... Сперечатися в мене забракло аргументів. ▮

«В ОДЕСІ У ВАС УСІ ТАКІ ГУМОРИСТИ!» — ВІДМАХНУЛАСЯ МИТНИК ВІД МОЄЇ ЗБРОЇ

Двоповерхова Фінляндія

Перетворення

ПРО ТЕ, ЩО КРАСА ВИМАГАЄ ЖЕРТВ, ВІДОМО ДАВНО.
АЛЕ ТІЛЬКИ ХХІ СТОЛІТТЯ ДАЛО ЖІНЦІ МОЖЛИВІСТЬ
ПОСТРАЖДАТИ ПО-СПРАВЖНЬОМУ

АВТОР: ОЛЕНА ЧЕКАН

Котрий день поспіль приятелька запрошувала в гості, принадажуючи збіркою поезій Едуарда Лимонова, щойно виданою в Парижі, та білим Pantelleria 2005-го року, який вона привезла з Італії. Я не знала, що Елічка віршувє італійські вина — це завжди цікаво, та найголовніше — я дуже скучила за нею. Отже, одного вечора я натиснула кнопку дзвінка її квартири. «Тільки не лякайся!» — встигла вона мене попередити щасливим голоском. Я не пам'ятаю, як дісталася гарненької кухні. Потроху приходячи до тям після другого келиха Pantelleria, я з жахом роздивлялася її обличчя. Страшні жовто-чорні синці біля очей, набряки, напухлі губи, що весь час кровили. «Це всього-на-всього татуаж, — весело щebetала вона. — Ти ж не забула, що я беру шлюб?.. А ще я буду вшивати вій! Підеш зі мною?»

ОЙ ВИ, ОЧІ ВОЛОШКОВІ...

Я пішла. Їй було легше — місцева анестезія. Стерильні, розфасовані за довжиною волосинки колонка

ЗІ ВШИТИМИ ВІЯМИ МОЖНА ПЛАВАТИ, ПРИЙМАТИ ДУШ, БА, НАВІТЬ ПЛАКАТИ, КАРТИННО КЛІПАЮЧИ ОЧИМА

спеціальною голкою майстер вшивав у верхні, потім у нижні повіки. Спокійно, не кваплячись, починаючи із зовнішнього кута ока, по одній, поруч з її власними віями. Процедура тривала п'ять годин, коштувала моїй подрузі \$1000, мені — пачки заспокійливого. Та через три тижні, коли ранки загоїлися, відірвати очей від її очей (даруйте за повтор) було неможливо. Два бездонні вири — величезні, сьйливі, обрамовані крильцями

метеликів-махаонів, вони зваблювали пустотливими бісентами й причаровували таїною вічної жіночності.

Вже два місяці, як в Україні, поки що тільки в Києві та Донецьку, можна зробити такі вій. Точно підібрані під колір власних, оброблені протиалергенами, вони слугують 6-10 місяців, після чого потрібна корекція (до \$500), аби замінити пошкоджені волосинки. Їх не треба фарбувати й підкручувати. З ними можна плавати, приймати душ, ба, навіть плакати, картинно кліпаючи очима. Вживлені за такою самою технологією вій з норки коштують трохи дешевше, але зношуються швидше.

Звісно, ніхто не відміняв і старий перевірений спосіб нарощування вій. Натуральні, з тієї самої норки або колонка, чи штучні з нейлону, вони кріпляться до повіки спеціальним клеєм на основі каучуку. Клей може бути прозорим або чорним, що створює ефект підводки. Наклеюють їх окремими пучками по 3-5 волосин. У будні достатньо 5-7 пучечків, на свята чи урочистості

можна ризикнути й приладнати і 15 на кожную повіку. Коштує ця краса до 400 грн. Якщо ж майстер буде приклеювати волосинки по одній, ціна зросте до 800 грн. Процедура зовсім безболісна, триває 40 хвилин (пучками) і три години (волосинками). Та, на жаль, такі вій нетривкі — лише до двох тижнів, до того ж, вони потребують великої обережності: їх краще поменше торкатися руками, а спати можна тільки горілиць.

ЯК ТРОЯНДИ ПЕЛЮСТКІВ УСТА

Страшні набряки й синці на обличчі моєї подруги, які так налякали мене, — це наслідки процедури, що зветься перманентний макіяж, мікропігментація або татуаж. По заздалегідь намальованому контуру за допомогою голки у верхні шари шкіри вводять спеціальний барвник на мінеральній чи органічній основі. Це дуже боляче, хоча перед татуажем застосовують анестезійний гель, а після закінчення — спеціальний бактерицидний крем, що знімає запалення й подразнення шкіри, вгамовує біль. Перманентний макіяж годиться, коли треба підкорегувати форму губів, брів, очей. За його допомогою можна досягти оптичного збільшення губів та «наповнити» їх кольором; маленькими тонкими штрихами змінити форму брів, які після цього виглядатимуть як цілком природні. Ціни: губи з розтушовкою — 500 грн, підводка й «стрілки» очей — 400, брови — 300. Процедура триває близько години по кожній позиції, остаточне загоєння настає через 3-4 тижні, тримається тату 3-5 років, бо з часом фарба блідне й зникає. Найголовніша принада мікропігментації — не треба щодня гайнувати час на макіяж. Щодо вуст: якщо не знати, що жінка зробила таку корекцію, нізащо не здогадаєшся — просто ефект гарної помади. Це вам не накачані силіконом губи, які змінюють обличчя, а інколи навіть заважають розмовляти.

Давно минули часи, коли зламаний ніготь міг зіпсувати життя, принаймні в ту хвилину саме так відчувалося. Нігтевий сервіс пропонує широченний вибір сучасних технологій нарощування та моделювання нігтів. Три години, й ви отримате міцні довгі пазурята з гелю чи акрилу. Коштує це задоволення до

ПОПЕЛЮШКИ

300 грн, і раз на три тижні треба його підправляти за 150 грн. Найцікавіше починається, коли нігті сформовані. Звісно, можна зробити банальний художній розпис, який більше пасує власним нігтям. А можна за допомогою спеціального пластичного акрилу, блискіток, сухоцвітів, скляного та металевого бісеру, фігурних стразів, кристалів Swarovski, силіконових і голографічних фігурок замовити об'ємні тематичні композиції. Вони перетворять ваші руки на райські пташки чи на тропічні рибки. В останньому випадку до ваших нігтів застосують так званий акваріумний ефект. Ціна такого моделювання — до \$200.

РОСТИ, КОСА, ДО ПОЯСА

Та все ж найкращий і найпомітніший спосіб змінитися — пофантазувати з волоссям. Спочатку з власним. Це різноманітні стрижки: від консервативного багатопарового бобу під Шанель 20-х років чи зачіски більш подовженої форми з рваною соєюю чілкою та вибриотою потилицею до панківських їжачків. До них слід додати останній писк цього літа — crazy colors. Різнокольорові пасма неоднакової довжини — червоні, сливові, зелені, всіх відтінків помаранчевого, — з ними можна сміливо експериментувати, бо всі ці пінки, гелі, муси через 7-8 разів повністю змиваються.

Якщо власного волосся буде замало для втілення всіх фантазій, його можна наростити. Пасма натурального чи штучного (що значно дешевше) волосся кріплять до голови спеціальною тонюсенькою клейкою стрічкою або так званими капсулами. Вони витримують два-три місяці фарбування, укладок і щоденних розчісувань. Африканські косички (до \$500), растаманські дреди (до \$400), градуйовані або неструктуровані пасма, пера, кіски, стрази, хитромудрі конструкції з невеличкими бу-

тоньерками для живих квітів — усе це може стати основою приголомшливої і неповторної зачіски, яку все ж варто хоча б раз для впевненості повторити перед святом. І наостанок. Уже не перший рік українські наречені перед весіллям роблять ще одну зачіску — інтимну, що інколи включає також татуаж і зветься бікіні-дизайн.

Моя 43-річна приятелька ніколи не була Попелюшкою, вона напрочуд гарна жінка й завжди виглядала молодшою, але те, що я побачила на весіллі! Хотіла б тільки знати, чи то їй справді допомогли всі ті тортури, яких вона зазнала впродовж місяця, чи вона просто страшенно закохана. ■

Стрижка
до \$100

Фарбування волосся
(мелірування, колорювання)
до \$100

Святкова зачіска
до \$500

Татуаж повік
Нарощування вій
до \$1000

Татуаж контуру губ
з розтушовкою
до 500 грн

Нарощування нігтів
до 300 грн
Манікюр з покриттям
до 100 грн
Художній розпис нігтів
до 250 грн
Ліплення акрилом
до 500 грн

Нарощування
волосся
до \$800

СОНЦЕ В Р

Сонячні батареї
все популярніші

**УЖЕ НАСТУПНОГО РОКУ МОЖУТЬ З'ЯВИТИСЯ
ДЕШЕВІ СОНЯЧНІ БАТАРЕЇ, ЯКІ БУДУТЬ
ВИКОРИСТОВУВАТИСЬ, ЯК ЖАЛЮЗІ НА ВІКНАХ**

АВТОР: Іван Мельник

Мешканці планети Земля споживають щороку близько 15-ти терават [див. словничок] енергії. Усвідомити зміст цієї цифри можна за допомогою простого порівняння: це все одно, що 200 млрд (!!!) побутових електролампочок потужністю 75 Вт, увімкнених одночасно. І приблизно стільки сонячної енергії падає на поверхню Землі протягом лише однієї хвилини.

КРЕМНІЄВА МЕЖА

Здавалося б, усе просто: технологія напівпровідникових елементів, що перетворюють світло на електричний струм, відома вже понад 50 років. Залишається тільки набувати якомога більше сонячних електростанцій, і про парниковий ефект від викидів в атмосферу чи радіоактивні відходи можна забути назавжди.

Втім, ще донедавна подібні рожеві мрії розбивалися вщент при першому ж зіткненні з дійсністю. Річ

СЛОВНИЧОК

Один терават – тисяча мільярдів ват. Щоб отримати один терават-рік від Сонця, стандартними сонячними батареями потрібно викласти 40 тис. км², з урахуванням денної роботи панелей. Для прикладу: квадрат зі стороною 200 км – 1/200 частина Сахари.

Оптоелектронний концентратор – встановлений з однієї або ж кількох сторін панелі концентратор, виконаний з двох відображувачів, розміщених таким чином, щоб потоки сонячного світла, відбиті обома відображувачами, рівномірно лягали на поверхню сонячної батареї. Як наслідок – збільшується ефективність роботи сонячної батареї.

ОЗЕТЦІ

у тім, що наразі найбільшу ефективність фотоелектричного перетворення (в теорії до 33%, у представлених на ринку системах — 14–18%) забезпечують панелі, виготовлені з кристалічного кремнію. Це другий за поширенням хімічний елемент на нашій планеті (звичайний річковий пісок — це окис кремнію). Однак елементарні розрахунки довели, що на виготовлення монокристалічного кремнієвого фотоелемента необхідно більше енергії, ніж він виробить протягом всього періоду свого використання.

Та за останні три десятиріччя людство зуміло значно здешевити сонячну енергію від \$100 за ват потужності генерації у 1971 році до \$7 у 1985-му. Наразі ця цифра ще зменшилася, і в середньому становить \$5,5.

Проте з економічного погляду чиста енергія залишається в рази до-

Технологічним підґрунтям для неї служать так звані тонкоплівкові фотоелементи. В них електричний струм генерує не кремній, а тонкий шар інших напівпровідників — наприклад, телурид кадмію або мідь-індій-диселенід галію (цю сполуку позначають аббревіатурою CIGS). Ефективність таких батарей менша, ніж у кремнієвих — наразі їх фактичний ККД наближається до 15%, а теоретична межа становить близько 20%. Однак вони значно дешевші у виробництві. Більше того, якщо «традиційна» сонячна батарея — це масивна конструкція завтовшки у кілька сантиметрів і вагою в десятки кілограмів, то основою для тонкоплівкових панелей служить тонка скляна пластина чи металева фольга. Така батарея може бути частково прозорою (ідеальний матеріал для жалюзі у вікнах) або гнучкою — за бажання такими па-

ЯКЩО «ТРАДИЦІЙНА» СОНЯЧНА БАТАРЕЯ — ЦЕ МАСИВНА ТОВСТА КОНСТРУКЦІЯ, ТО ОСНОВОЮ ДЛЯ ТОНКОПЛІВКОВИХ ПАНЕЛЕЙ СЛУЖИТЬ ТОНКА СКЛЯНА ПЛАСТИНА ЧИ МЕТАЛЕВА ФОЛЬГА

рожкою за традиційну енергію теплових чи атомних електростанцій. Так, є перспектива підвищити ККД кремнієвих фотоелементів до 40% за допомогою оптоелектронних концентраторів [див. словничок], які зосереджують максимальний потік світла на поверхні батареї. В червні комп'ютерний гігант Hewlett-Packard уклав із каліфорнійською геоенергетичною компанією Xtreme Energetics угоду про співпрацю саме в цьому напрямі. Та фундаментальної проблеми — високої ціни кристалічного кремнію — ця технологія також не вирішує.

«ТОВСТІ» ПЕРЕВАГИ ТОНКИХ ПЛІВОК

Зараз у сонячній енергетиці на перший план виходить ідея не максимально ефективних батарей, а максимально придатних до використання.

нелями можна вкривати не лише дахи, але й інші архітектурні елементи споруд. Та найголовніша перевага — ціна. Вже зараз вона менша, ніж \$3 за ват, а до 2010 року очікують її падіння до \$1,8. Для сучасної теплової електростанції, що працює на вугіллі (а це найдешевше паливо), цей показник становить близько \$2,1 за ват. Тобто якщо ці прогнози справдяться, сонячна енергетика вперше зможе конкурувати з традиційною.

СОНЯЧНА МАШИНА

Каліфорнійська компанія Nanosolar — флагман виробництва тонкоплівкових фотоелементів. Серед її акціонерів — Сергій Брін та Ларрі Пейдж, засновники Google та ініціатори створення сонячних батарей, що генеруватимуть енергію дешевше, ніж від спалювання вугілля. Схоже,

ДОВІДКА

У широтах України тонкоплівкова сонячна батарея з ККД 14%, спроможна генерувати 3-4 кВт (приблизно таким є енергоспоживання сучасної оселі), повинна мати площу приблизно 35 м². Наразі ціна «під ключ» кремнієвих батарей потужністю 1 кВт у Німеччині становить близько € 4 тис., тоді як тонкоплівковий аналог обіцяє бути в 3-4 рази дешевшим. Порівняно з вартістю спорудження типового котеджу це зовсім небагато, а за 25 років (середній термін експлуатації сонячних батарей) вона цілком себе окупить.

Nanosolar наблизилася до втілення цієї ідеї вритул: наприкінці червня вона оголосила про запуск обладнання для виробництва сонячних батарей, що має продуктивність у 1000 мегават на рік. Це фантастичний прорив: виробничі лінії компаній-конкурентів випускають щороку батареї загальною на 20–30 мегават.

Традиційно процес покриття скляної чи металевої основи тонким шаром напівпровідників відбувається шляхом вакуумного наповнення, і, відповідно, є тривалим у часі й затратним у коштах. Натомість Nanosolar розробила революційну технологію... друкування сонячних батарей спеціальним «чорнилом», що містить суміш напівпровідникових наночастинок.

Потреба в таких «виробничих рекордах» стоїть вкрай гостро: вже зараз продукція Nanosolar продана замовникам на рік уперед. Зрозуміло, що зростання обсягів виробництва приведе до здешевшення батарей. Очікують, що протягом десятиріччя собівартість виробленої ними енергії становитиме менше \$1 за ват потужності, що еквівалентно 3-5 центам за кіловат-годину. Приблизно стільки сьогодні платять за електрику український споживач [див. довідку].

Певна річ, що сонячна батарея не задовольнить всіх потреб — уночі, взимку, в похмуру погоду необхідне «зовнішнє» живлення від загальної енергосистеми. В Німеччині надлишок енергії, виробленої домашньою сонячною «електростанцією», можна продавати компаніям з енергопостачання. Лічильник, що обертається в протилежний бік, та рахунок за електрику з «мінусовими» цифрами — дуже приємне доповнення до персональної енергонезалежності. ■

ФІЄСТА З НИМИ

**ЗБІРНА ІСПАНІЇ
ПЕРЕМОГЛА НА
ЧЕМПІОНАТІ ЄВРОПИ
ЧЕРЕЗ 44 РОКИ ПІСЛЯ
СВОГО ПЕРШОГО
ТРІУМФУ**

АВТОР: Владислав Головахін

Офіційно іспанська фієста триває з 6 до 14 липня. Під час релігійних урочистостей на честь святого Ферміна кількість мешканців Памплони, яку прославив у своєму романі Ернст Гемінґвей, за рахунок гостей з усього світу тимчасово збільшується вшестеро — до 1,2 млн осіб. Чоловіки, поки при тямі, розгулюють у білих штаних і червоних хустинах, пов'язаних на шії, наче піонерські галстуки. Та головне — ранкові забіги з биками, після яких тварин відправляють на кориду, а люди самі йдуть розважатися, якщо витримають ці перегони. Тут на каліцтва зважати не прийнято.

УСЯ КОРОЛІВСЬКА РАТЬ

Після завершення турніру фієста поширилася всією територією країни. Особливо шаленіли вболівальники в Мадриді, де вшанування своїх футболістів плавно переросло в бійку зі своїми ж поліцейськими. Останні ніяк не погоджувалися на те, щоб молодь перекривала рух транспорту, палила сміттєві баки і трощила міське майно. В результаті Памплони повторилась, але наввипередки з фанами змагалися двоногі з гумовими кийками.

Повідомлення про 90 пораниених радість довгоочікуваної перемоги не притлумили. Іспанська команда на полях Австрії та Швейцарії була найліпшою майже за всіма показ-

ФОТО: AP

никами. Кращий бомбардир першості — нападник Давид Вілья. Підопічні Луїса Арагонеса — єдині, хто не зазнали на чемпіонаті жодної поразки. Серед півфіналістів ЧС-2008 вони забили більше всіх (12) і пропустили менше всіх (3) м'ячів. Найшвидшим гравцем фіналу став півзахисник збірної Іспанії Андерс Іньеста — правий крайній піренейців мчав до золотий медалі зі швидкістю 29 км/год. Нарешті до символічної збірної турніру,

таймі вичавив зі, здавалося б, безнадійного моменту максимум. Він відгукнувся на подовжню передачу Хаві Ернандеса, в блискучому стилі обійшов захисника Філіппа Лама й випередив воротаря Йенса Леманна. Одним доторком — м'яч у сітці.

«Прекрасне відчуття. Ми не можемо повірити, що добилися цього», — не приховував емоцій після завершення гри Торрес, маючи на увазі, як довго його команда чекала на свято.

рецьких гастарбайтерів у Німеччині чекали черговою звитяги від своїх співвітчизників у півфіналі проти німців, але ресурси чудес рано чи пізно вичерпуються.

Після розгрому від іспанців у першому ж турі групового турніру росіяни, наче легендарні волзькі бурлаки, ухнули «Дубинушку» і згадали, що вони працюють футболістами. Пташенята Гуса Хіддінка особливо ефектно всипали одноплемінникам свого тренера, наочно довівши, що у великому спорті немає місця церемоніям.

Перед героїчним ривком наших сусідів на ЧС-2008 багато говорили про те, що натхненний суворим протестантським духом голландець прищеплює своїм хлопцям європейські цінності. Варто додати, що робить він це, наче лагідний Дідаусь (прізвисько Гуса у збірній), не накручуючи хвостів та оповідаючи більше про переваги, які мають триумфатори чемпіонатів Європи та світу. Він, як ніхто інший, грамотно застосовує політику батога й пряника. Отримали на горіхи від іспанців — підйом не об 11.00, а о 9.45. Здолали греків — будь ласка, гуляйте, зустрічайтеся з друзинами, пийте пиво. Західна раціональність, пересаджена на ґрунт російського «авось» уже дає плоди. Принаймні троє з російської команди — Андрей Аршавін, Роман Павлюченко і Юрій Жирков — найближчим часом мають взятися за вивчення англійської. Їм реально загрожує переїзд до клубів, де відпочивати на полі не дозволятимуть. ■

ПІСЛЯ РОЗГРОМУ ВІД ІСПАНЦІВ У ПЕРШОМУ Ж ТУРІ ГРУПОВОГО ТУРНІРУ РОСІЯНИ, НАЧЕ ЛЕГЕНДАРНІ ВОЛЗЬКІ БУРЛАКИ, УХНУЛИ «ДУБІНУШКУ» І ЗГАДАЛИ, ЩО ВОНИ ПРАЦЮЮТЬ ФУТБОЛІСТАМИ

котру обирають відомі тренери, ввійшли одразу дев'ятеро іспанців.

Ще до початку фінального матчу гарячі іспанські вболівальники спробували допомогти, чим могли, своїй команді. Під відозвою до прем'єр-міністра країни Хосе Луїса Сапатеро зібрали понад тисячу підписів. Фани просили, щоб він не з'являвся на трибуні, бо це погана прикмета. Прем'єр зробив вигляд, що їх не почув, і прибув до Австрії разом з королем Іспанії Хуаном Карлосом і королевою Софією. Німеччина делегувала на футбольну зустріч президента Хьорста Келера і канцлера Ангелу Меркель. З-поміж інших знаменитостей на трибунах були присутні принц Монако Альберт II, співак Пласідо Домінго, а також автори офіційної музики чемпіонату Європи — Шеггі та Енріке Іглесіас. Уважно стежили за матчем і співчували своїм землякам 7-разовий переможець «Формули-1» Міхаель Шумахер, колишній тренер бундестіму Юрген Клінсманн і легенда німецького футболу Франц «Кайзер» Беккенбауер.

ПРОЩАННЯ З АРАГОНЕСОМ

Фінальний поєдинок став останнім для наставника іспанців Луїса Арагонеса. Його підопічні зробили все, щоб їх керманіч завершив свою тренерську кар'єру в збірній на мажорній ноті. Золоті медалі континентальної проби піренейцям приніс результативний удар нападника Фернандо Торреса, який у першому

Його колега Давид Вілья не втримався від реверансу на адресу тренера. «Луїс — живий феномен. Дуже шкода, що він залишає свій пост» — підсумував найкращий бомбардир турніру.

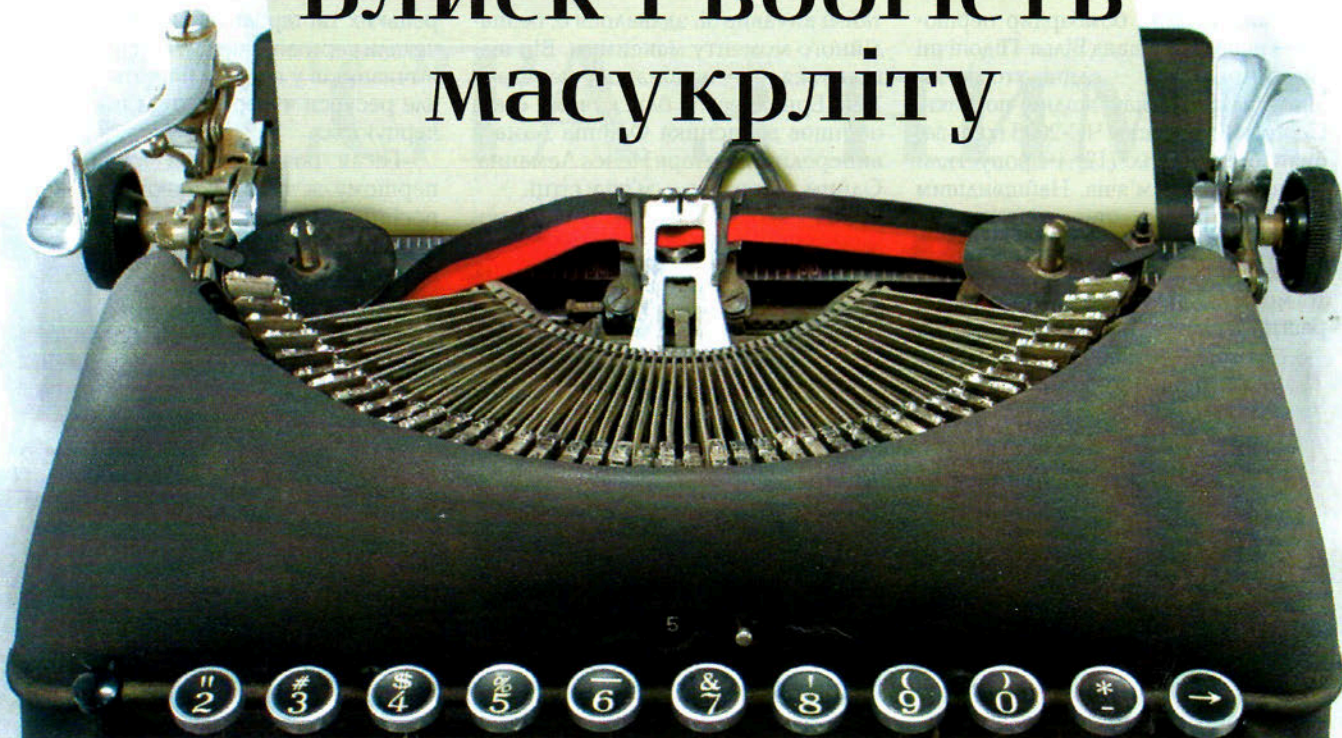
СХІДНІ КАЗКИ

Яскраве враження на цьому турнірі залишили турки й росіяни, котрі, попри невтішні щодо них прогнози, зуміли дійти до півфіналу. Команда Фатіха Теріма продемонструвала дива стійкості, перемігши в груповому турнірі Швейцарію та Чехію, а в плей-оф вибивши за серією пенальті сильних хорватів. П'ять мільйонів ту-

Лукаш Подольскі (ліворуч), Серхіо Рамос (праворуч): вчі уроки, синку

Блиск і вбогість масукрліту

МАСОВА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА ХВОРІЄ НА ЕЛІТАРНІСТЬ. І ЦЕ ЗАВАЖАЄ ПРОБИВАТИСЯ ЇЇ ДО НАРОДУ

АВТОР: *Вікторія Поліненко*

Захоплюватися Борисом Акуніним, не спати через Джоан Ролінг, оплакувати персонажів Данієли Стіл, кепкувати з Дена Брауна, пірнати у світі Артура Кларка. На які почуття й дії не провокували б нас представники «літмасовки», маємо подякувати їм, найперше, за вірність обраному шляхові. Бо ми беремо до рук їхні книги, точно знаючи, на що розраховувати. У цій безкомпромісній передбачуваності – сутність світової змови авторів і видавців, які працюють на широкі верстви населення. Змови, до якої українці ніяк не приєднаються, бо «літературні верхи» не хочуть виглядати дурнішими за «читацькі низи», які, у свою чергу, не можуть змиритися з цією несправедливістю. Тому останні вперто читають Акуніна, Ролінг, Стіл, Брауна і Кларка.

ДЕВ'ЯТЬ ВІДМІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОГО ТА СВІТОВОГО ЧИТВА

1. Багато зайвого і недоречного для жанру. Попри свою антиреалістич-

ність, масліт чітко тримається за зрозумілу всім дійсність. Тому який-небудь хропозябрик з планети Глюконія закохується в свою половинку так само, як і ваш сусід Микола у свою. Або, скажімо, Джеймс Бонд: бездоганно стріляє, стрибає, кохається, вбиває, обдурює, нишпорить, але годі чекати від нього монологів на тему британської зовнішньої політики. Неозора, мов степ, душа українських авторів у переважній більшості гордо нехтує правилами. І в непоганому сюжетно вітчизняному детективі можна нарватися на лекцію з культурології. Відкриваємо, наприклад, «Ескорт у смерть» Ірен Роздобудько: «... ноосфера ніби сама просякала в неї і давала нові знання. Вона й не пам'ятала, з якого часу знає поезію Мандельштама, імена фламандських художників та музику Гріга». Сакраментальне «вона й не пам'ятала» зустрічається лише один раз. Інші, ще «не просякнуті» герої роману, на амнезію не страждають, з будь-якого приводу цитуючи Бальзака, Сковороду, Гемінгвея.

2. Не «масові» тиражі. Свою успішність масова література вимірює кількістю й розмаїттям окупованих нею домівок – буде це юрта, хатка чи бунгало. Оскільки говорить вона мовою універсальних штампів, то й розуміють її на всіх континентах. Якщо наклад кожного наступного видання одного автора в його рідній країні не буде дотягувати принаймні до кількох сотень тисяч примірників, ми говоримо не про масову літературу. Коли ж українські масовики ледь перетинають 20-тисячну позначку, наші видавці вітають новонароджений «феномен», наче диво.

3. Справді популярних авторів у нас не вважають масовими. Зазвичай, середній наклад масукрлітної книги коливається в межах 5-7 тис. Не дивно, що якісна вітчизняна високочолова словесність здатна випередити ці кількісні показники, чого в світовій практиці не зустрічається. Варто було Оксані Забужко використати у назві роману слово «секс», і до її «Польових дослі-

джень...» і за десять років після першої публікації цікавість не згасла. Або Сергій Жадан, який пише «урбаністичну прозу підвищеної гумористичної міцності. Ось чому його читають не лише студенти-філологи. Але критики, менше з тим, зараховують його творчість водночас до постмодерністського річища.

4. Нинішній масукрліт – проект штучний. Звідси парадокс: якщо в країнах розвинутої масової літератури саме вона й дає змогу видавцям отримувати надприбутки та підживлювати ними елітарне мистецтво, в Україні все з точністю до навпаки. Навіть своєю появою масукрліт завдячує примусу: до заснування літературного конкурсу «Коронація слова» з її непоганими преміальними про таке явище не йшлося взагалі. Поодинокі вправи – не більше, які зникали, немов роса на сонці, коли їхні автори відволікалися на важливіше.

5. Масовість – сором для українського письменника? Засвітитися в масових жанрах для тих, хто наважилися стати українським письменником – однаково, що зізнатися в кримінальному злочині. Заважає тягар інтелігентності: до масукрліту «опускаються» переважно незадоволені зарплатою викладачі вишів, журналісти, юристи, вчителі, медики. За кордоном це теж нормальна практика. З маленькою поправкою: там після вдалого дебюту літератори спрямовують усі сили на те, аби обійти конкурентів і закріпитися в обраному сегменті. Єдиний виняток на наших теренах – харківський напрям фантастики й фентезі, представлений цілим букетом технарів, які свого часу начиталися гарних взірців і старанно торують уже прокладену стежку. Що «статутом» масової літератури не тільки не заборонено, а лише вітається.

6. Авторі кидаються із жанру в жанр. Навіть уявити страшно, якби

Стівен Кінг втомився від своїх трилерів і заходився вигадувати любовні історії. Або Александра Марініна взяла би й утнула щось на кшталт наукової фантастики. Масова література не терпить зрадників, за характером вона диктатор, а не вихователька дитячого садочка. Навіть коли українські автори про це й здогадуються, воліють цю аксіому ігнорувати. Звідси й розгубленість їхніх читачів. Щойно звикнули до детективів Роздобудько, як письменниця зрозуміла, що їй ближчі сентиментальні й соціально-психологічні твори. Заледве вийшов роман «Бранці мороку» – рідкісний дотепер в Україні зразок «жахів», – як його автори Наталка та Олександр Шевченки переорієнтувалися на дж'ялло [див. що почитати]. А про лауреатку Шевченківської премії Марію Матіос гусари взагалі повинні мовчати: «Солодка Даруся» й «Нація» сьогодні здаються чужорідними тілами в густому сиропі жіночої, еротичної, психо- ▶

ЩО ПОЧИТАТИ

ЮРІЙ ПОКАЛЬЧУК
«ТАКСІ-БЛЮЗ»

«Поки Славко стелив іншого рушника поверх свого, Костик обійняв Світлану за плечі і нахилився до неї в поцілунку. Вона не пручалась, як не пручалась і його рукам, що бігли прожогом по її тілу, як не пручалась і рукам Славка, що роздягали її знизу, водночас масуючи пальцями її між ногами, торкаючись едемної щілини». Юрко Покальчук – письменник, перекладач, лектор, музикант із власної волі. Пише не лише еротичну прозу, але як добирається до улюблених сюжетів, зупинитися вже не може. Їхнє тло – буденність наших сучасників, у якій яскравими світляками спалахують епізоди тілесного кохання, в інтерпретації автора підозріло схожого на німецьку порнографію.

КУЗЬМА СКРЯБІН
«Я, «ПОБЕДА» І БЕРЛІН»

«До нас підійшов, видно, фан Брюса Вільіса, бо виглядати він хотів так само, але над інтелектуальним виразом його табла треба було мамі з татом попрацювати більше. Він потрусив лисиною і гавкнув щось типу: – Документен ун машинен. Я, я, – відповів я і простягнув йому техпаспорт, заповнений цюцею Лесьою у МРЕВ від руки і по-українськи». Подорож хлопців на старій чортопхайці описана Кузьмою з невідробним рокерським драйвом. Мінімум редакторського втручання дозволило зберегти тут неповторні авторські інтонації. Наступну книгу «Я, Паштет і армія», в якій головний герой має трохи подорослішати, шоумен обіцяє, щойно звільниться від музично-продюсерських справ.

НАТАЛКА ТА ОЛЕКСАНДР ШЕВЧЕНКИ
«КРИВАВА ОСІНЬ У МІСТІ ЛЕВА»

«Всі вкрадені органи трьох жертв Окозбичача були тут, на полиці на протилежній стіні, у звичайнісіньких літрових банках, наповнених формаліном, – у кожній серце та по два ока. Банки були розставлені так, що очні яблука пильно дивилися на залиті каламутною рідиною рештки людського ембріона, поміщені до високої скляної колби, яка стояла посередині». Роман у жанрі «дж'ялло» (з італійської – жовтий) – це «коктейль Молотова», в якому змішано різноманітні елементи масової літератури. В цьому випадку детектив, трилер і казка про Попелюшку, яка таки дочекалася прекрасного принца. Карколомні події в декораціях Львова надають текстові легкого присмаку сюрреалістичності.

логічної прози (всі категорії називаються окремо), сімейних саг та кулінарних книжок.

7. Штучність діалогів. Українські адепти масової літератури мають вигляд розгублених на фуршеті гостей, котрі ніяк не доберуть, що ліпше — фіги чи солоні огірки. І якщо з основними жанрами «інженери людських душ» ще сяк-так раду дають, то з живими мовою й діалогами справи нерайдужні.

«— Чому мама купувала тільки такі картини, де зображено людей із суспільних низів?..»

— У твоєї мами був хороший смак до малярства.

— Так. Але чому всі картини в її вітальні мають настрої черевиків Ван-Гога?»

Євгенія Кононенко, «Імітація», діалог підлітка з колишнім коханцем його матусі. Ненька щойно загинула, і хлопець прийшов додому на похорон. Як кажуть, без коментарів.

8. Пафос і штучність замість сюжету і характерів. Тому й стогнуть українські кіношники — як працювати з цим матеріалом? Пафос, екзальтованість, штучність там, де мають бути стрімкий сюжетний розвиток, яскраві характеристики героїв і зрозумілі не академікам, а куховаркам, розмови. «Ми розчавимо вас, зітремо на порох і підемо далі! Спочатку переможемо духовно, примусимо робити такі речі, про які ви з вашими м'язками мізками давно вже забули. Але, оскільки все це ми вміємо робити значно краще від вас, знайте: от саме тоді ви й програєте...» Так пояснюють свої наміри щодо землян ворожі їм дарки у фантастичному романі Тимура Литовченка «Приречений жити». Я розумію розпач кінорежисерів: як публіка почує таку погрозу з екрана, фільм автоматично змінить жанр і перетвориться на комедію.

9. Багато якісних авторів обмежуються однією книгою. Виняток становлять поодинокі справді якісні тексти, чії автори не знайшли на момент їх написання кращого способу розважитися. Приклад — книга «Я, «Побєда» і Берлін» лідера гурту «Скрябін» і телеведучого Андрія Кузьменка, котру він сам іронічно радить читати в клозеті. Якщо автора іноді питають, коли ж бенкет буде продовжено, він тільки сумно посміхається. ■

ПЕРСОНАЛЬНЕ

Критична маса літератури

СЕРГІЙ ЖАДАН
письменник

Хто лише не пише про сучасну літературу! Всі пишуть. Пишуть аспіранти й доценти, школярі та петеушники, гакери і юзери, безпритульні та неписьменні. Незникий присмак істерії літає коридорами редакцій і поверхами Інституту літератури, осідаючи на сторінки поважних видань і жовтої преси. Чим керуються дописувачі у своєму неав'язливому культуртрегерстві? Зрозуміло, питаннями розвитку та перспективи. Ось, скажімо, масова література. Здавалося б, хто тільки не писав про її природність, необхідність і повну відсутність на вітчизняних культурних «полях. Усі писали. Й що маємо в результаті? Слід визнати, що не маємо нічого: українська масова література не прищеплюється на пружному вітті нашого красного письменства, так само, як не ростуть в Україні, скажімо, кактуси чи інша галюциногенна мексиканська флора. А будь-які спроби вирішити проблему штучним способом — чи то конкурсами, чи то видавничими програмами — завершуються печальним збиранням невтішного врожаю. Він швидко перетворюється на видавничий неліквід, поглиблюючи світоглядну кризу зга-

даних вище гакерів і аспірантів. І оскільки, на моє глибоке переконання, проблема ця в найближчій перспективі вирішенню не підлягає, хочу обмежитися тільки двома зауваженнями.

По-перше, дивним, хоча й шляхетним, видається бажання українських адептів масової літератури вийти на широкі ринкові плеса в обхід законів ринку. Навіть якщо переконати всіх свідомих українців, що масова література українською існує, лише потрібно її купити, то навряд чи суцільна активізація цієї цільової аудиторії забезпечить видавцям прорив та сатисфакцію, бо скільки їх є, тих свідомих українців? Ну, самі видавці, ну, їхні автори, ну, аспіранти з філологами, ну, я теж куплю. А де взяти решту 97 тис. потенційних читачів, котрі забезпечили би появу першого українського бестселера? І тут виникає логічне питання — можливо, проблема не в якості текстів і відсутності авторів? Можливо, справа у відсутності читачів? Адже доки середньостатистичний громадянин не бере книжку до рук, називати його читачем зонайменше некоректно.

По-друге, з усієї цієї непрухи у нас дивним чином сталася підміна понять. Не маючи перед очима справжніх бестселерів, вітчизняні фахівці ладні зараховувати до зразків літератури масової (читай — невисокої якості) все, що хоча б якось і десь з'явилося. Дивовижна невибагливість і легкість, із якою критика формує списки масліт, не лишає жодного шансу на нормальний психічний розвиток читацької аудиторії, роблячи тотальну ревізію в її мізках і наповнюючи їх (мізки себто) термоядерною кашею української філології. В цій країні не може бути масової літератури, оскільки тут немає літературознавців, які би розуміли, що це таке.

І що ж у такому разі робити? Нічого не робити, відповім я. Зрештою, не така вже й велика проблема — є в цій країні масова література чи немає. Головне, щоби не було масового безробіття. А про все інше можна прочитати й у газетях.

Тижнева читальня

ВІКТОРІЯ ПОЛІНЕНКО
редактор відділу культури

Зі щирою вірою в те, що наші читачі водночас є не менш палкими шанувальниками книги, ми відкриваємо нову рубрику – «Читальня». На цій сторінці – буде вона не постійною, а виникатиме ситуативно, за потреби, – найкращі пера **Тижня** знайомитимуть вас із літературою в форматі більш вільному, ніж передбачає відгук. На відміну від рецензії, котра створює видимість об'єктивності, тут вітається індивідуальний підхід – з елементами «реклами» улюбленого письменника, наприклад, або жорсткої критики автора, котрий категорично не сподобався.

Література пропонуватиметься якнайширшого змістового та жанрового спектру: художня, економічна, суспільно-політична, науково-популярна, довідкова. Не всі книги, що знайдуть своє місце в цій рубриці, будуть новинками – погодьтеся, деякі видання заслуговують, щоб їх пригадали після деякої перерви. В такому випадку ми значатимемо, де ще можна придбати ту чи іншу книжку. Сподіваємося, що тижнева «Читальня» стане клубом односторонніх, який заохочуватиме до спільних роздумів.

Відома невідома Україна

АВТОР: ВІКТОРІЯ ПОЛІНЕНКО

Кардинальна відмінність путівника «Вся Україна» – наявність автора. Отже, є кому за потреби висловити претензії. А перевірити подібне видання на слабкість просто: достатньо прочитати довідникову статтю про добре відомий вам пункт. Якщо ваші та авторські «свідчення» співпали, вірогідність, що інформація правдива, доволі висока. Я особисто першою відкрила сторінку з описом Сімеїза – кримського смт, де я сама вбувала не менше десятка разів. Щодо природи чи архітектури – все вірно, аж до історій про нічийні вілли початку ХХ ст. чи нещодавно зруйновану прибоєм скелю Монах. Бонусом для мене стало пояснення загадкового предмета, який відпочивальники здавна називають «тарілка». *Виявилось, це телескопічна антена – залишкова пам'ять про колишню обсерваторію.* Автор книги Андрій Івченко не втримався і назвав цей прозаїчний об'єкт таким, який має «виграшний вигляд на тлі гори Кішка та блакиті Чорного моря».

Авторський путівник тим і відрізняється, що суха й необхідна інформація може бути викладена в ліричній та задушевній стилістиці. Поруч з емоційними рефлексіями Івченка дрібнішають і вагомість першоджерел, і дивовижний обсяг зібраного матеріалу. Фантазія автора дозволила віднайти родинки у таких населених пунктах, про які з ніжністю може розповідати лише невиправний романтик.

Вразливий читач має бути готовий до того, що бажання побачити красу рідної Оклахоми схопить за горло й триматиме так само міцно, як Отелло Дездемону. Як не відчувти ентузіазму, коли в статті про чернівецьке село, де мешкають 169 осіб, повідомляється: «... ніде в Україні не зустрінеш стільки бородатих чоловіків»? А коли дізнаєшся про появу тут, у Білій Криничі, старообрядців, про їхній побут та звичаї, про унікальний Успенський собор, так і кортить бігти писати заяву на відпустку. Таких мікрострусів на одну книгу – понад 500, за кількістю згадуваних місцин. І в кожній знайдеться щось особливе: як не пам'ятка, то чудовий ландшафт, як не цікава історія, то хоча б одне старе дерево. Артефакти, люди та природа наділені тут рівними правами, бо з погляду укладача, все made in Ukraine заслуговує на увагу. ■

Де придбати

По Україні ще можна знайти в книгарнях і замовити через Інтернет. У Києві, крім того, є на Петрівці та на майдані Незалежності. Є російськомовний варіант книги, надрукований роком раніше.

Андрей Івченко. Вся Україна. – К.: Картография, 2005.

ГІДОРИНЕ ПОЛЕ

ДОСКОНАЛИМ ПОЛОТНО МОЖНА ЗРОБИТИ ОДНИМ ЖЕСТОМ – НАПРИКЛАД, ПОКЛАВШИ ОСТАННІЙ МАЗОК НЕ ПЕНЗЛЕМ, А РУКОЮ

АВТОР: МАР'ЯНА ПРУТ

Київський художник Ганна Гідора — мисткиня з екологічною самосвідомістю. Те, що ми грубо й буквально називаємо довкіллям, є матричним елементом її творчості. Вона пише пустинні й величні пастозні пейзажі, на яких не видно ні людей, ні міст, ні пасторальних хатинок. Натомість є ландшафт як першооснова й категорія вічності. Природа за визначенням архаїчна, і Гідора намагається це донести до кожного з нас.

На її полотнах не знайдеш стилістичних ускладнень, дрібних деталей, несуттєвих подробиць. У цьому про-

сторі, що є узагальненою картиною, немає сучасної людини-руйнівника, трудівника, господаря. Художниця вважає, що людина має бути частиною краєвиду. Як було колись. І напевно, це стало для неї поштовхом зайнятися ленд-артом.

Гідора — автор ідеї та куратор симпозіуму з ленд-арту «Мокриця», який проводиться з кінця 1990-х років і, звісно, учасницею інших подібних світових пленерів. Мисткиня не вигадує хитрих пейзажних конструкцій або заплутаних концепцій — будучи філософом, вона користується «частинками» світу як елементами пазлу та грається у

ГАННА ГІДОРА
архіваріус природи

вічність-плинність. Її ленд-артівські витвори — болотна трава і мул, котрі висихають на крейдяних скелях тінями минулого, й самі скелі, які слугують тлом для майбутнього, — натякають на те, що все вже було, але й повториться також.

Безсмертя втілюється в сухій траві нескінченного поля. А скраєчку стоїть Гідора, вдивляється й перетворює це поле на полотно. ■

ФОТО: RINA FERINA

«Небокрай», полотно, олія

ХТО ДИВИТЬСЯ ТВ-РЕКЛАМУ?

ВДОМА Ж НІКОГО НЕМАЄ!

ПрессКом® ADVERTISING

Всеукраїнський IndoorVideo оператор

www.presscom.ua

2008
БАГАТОГОЛОСНЯ

ЩЕШОРИ

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ
ЕТНО-МУЗИКИ І ЛЕНД-АРТУ

с. Воробіївка
Немирівський р-н
Вінницька обл.

12 ЛИПНЯ
Анісхаті
Стріла
Чопова криниця
Folk Now
Village Quartet
Novkov
Пропала Гранота

13 ЛИПНЯ
Guda
Журавка
Берегуня
Triller
Полікарпа
Мараса
Харків Клезмер
БЕНД

14 ЛИПНЯ
Бай
Дербеневка
Переорки
Навечіра
Гудакі
Даха Браха
Trans-global
Underground
Перкалаба

www.sheshory.org

Менше трьох не збиратися! Більше — можна, аж до нескінченності. Кожен виконує свою партію, додаючи власних вражень, переживань, відчуттів, співає широко, а отже неповторно. Врешті голоси зустрічаються й зливаються в унісон, виникає єдина мелодія — гармонійна, унікальна, досконала...

Шешори'2008 — Багатоголосся. Музиканти з України, Грузії, Росії, Польщі, Чехії, Великобританії, Швеції, Німеччини, Франції, Естонії. Автентичний фольклор та world-music, подільські красиви, витончено підкреслені лендартовими об'єктами, численні майстерні, нічні театральні перформанси, документальних стрічок, знайомство з різноманітними музичними інструментами та джем-сейшні в юрті, встановленій на одній з фестивалних галявин, і ще багато чудових і непередбачуваних подій.

Дати проведення фестивалю залишаються незмінними — розпочинається він 12 липня, на Петра і Павла, найбільше літнє свято українського села, й триває три дні. Звертаємо увагу на те, що останній день фестивалю, 14 липня — понеділок, але він буде надзвичайно цікавим і насиченим, отже звільнить його для себе, для якісної музики та спілкування з друзями.

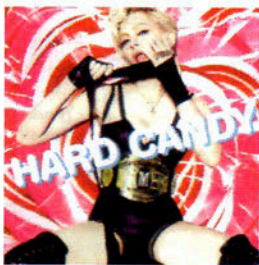
Детальніше про фестиваль, його програму та умови перебування — на www.sheshory.org.

CD

Американський грильяз

Напередодні свого 50-річчя Мадонна завзято переймалася святкуванням власного ювілею. На Берлінський кінофестиваль, де було представлено її дебютну режисерську роботу «Бруд і мудрість», вона прибула в компанії з виконавцем головної ролі й лідером нью-йоркської музичної формації «Гоголь Борделло» Євгеном Гудзем, Колишній киянин, який наприкінці 1980-х грав у постпанківській групі «Уксусник», створив образ українського емігранта, тобто фактично себе самого. А перипетії сюжету нагадують реальні факти буремної шоу-бізнесової юності Луїзи Чікконе — дочки італійського емігранта. Кіносповідь поп-дівки має присмак філософської ностальгії, на відміну від ще однієї демонстрації досягнень співачки — свіжого диска Hard candy («Міцна цукерка»). Задля нього вона мобілізувала «важку артилерію» — над створенням треків напружено працювали найбільш рейтингові в поп-бізнесі аранжувальники, хітмейкери, саундпродюсери. Терміново залучили Джастіна Тімберлейка з командою реперів і хіп-хоперів. Він написав десять композицій і частину з них виконав разом із винуватицею свята. Мадонна зазначила, що ніколи ще не співала в дуеті з чоловіком і не без кокетства додала, що «написання пісень із кимось у тандемі — дуже інтимний процес». Свій альянс із Мадонною Тімберлейк оцінив як успішний і амбіційний. Порції хіп-хопу, г'п та диско в альбомі розраховано з такою точністю, щоб занурений у стихію наймодніших звуків слухач усе ж розчув голос ювілярки.

Олександр Євтушенко

Madonna. Hard candy. — Warner bros, 2008.

КІНО

Галасові навколо голлівудського дебюту Тімура Бекмамбетова «Особливо небезпечний» ще до виходу на широкий екран сприяли ефективно побудована промоція стрічки, участь у проєкті світових зірок та неабиякий обсяг фінансування — \$150 млн. Як зауважили місцеві критики, солідну суму витратили з розумом: за кількістю спецефектів фільм не поступається найвигадли-

вішим американським блокбастерам. Режисер із якоюсь маніакальною наполегливістю наповнив кожен кадр видовишною візуалізацією й чорним гумором. У картині щохвилини розбиваються авто й голови, неймовірними траєкторіями літають люди, кулі й навіть потяги. На цьому тлі сюжет виглядає вторинним, однак він розвивається не менш динамічно.

ВИСТАВКА

Завжди з олівцем

Більша частина творчого шляху Сергія Подерв'янського, батька відомого художника і драматурга Леся Подерв'янського, припала на радянські часи. Прекрасно усвідомлюючи, що в епоху соцреалізму його та портрети навряд чи будуть виставлені, митець, тим не менше, ні на мить не залишав олівця й пензля. Він малював на вулицях і в метро, в майстерні та на відпочинку, вдома й в окопах Другої світової. Розповідають, що професія колись урятувала йому життя — осколок пробив зошити з ескізами, лише трохи зачепивши їх автора. Наразі роботи майстра чудово вписуються в простір музеїв і галерей. Навіть по тому, як 2006-го митець пішов із життя, кількість виставок його творів тільки зростає. Роздивляючись живопис і графіку Подерв'янського, молоді вражається, що ж у них могло не влаштувати офіційних опонентів художника? Ака-

демична манера виконання, написані без жодної похибки портрети та ню, фахове відчуття світлотіні. Хіба що кольорова гама незвична — занадто багато блакитно-сірих відтінків. Адепти ж соцреалізму цінували веселе тло пшеничних полів і полум'яні щічки ударниць праці. Можливо, сьогодні роботи Подерв'янського, порівняно з актуальними художніми експериментами, й виглядають дещо наївно, та час врешті все розставить на свої місця.

До 20 липня

Національний художній музей
(Київ, вул. Грушевського, 6)

Анна Шабeko

КНИГА

Гра в літературу

Сценарій побудовано на основі коміксу, тому фантастичність ситуацій, у які потрапляє головний герой (Джеймс МакЕвой), не дивує. Спочатку він постає в образі невдахи, зацькованого огрядною начальницею, офісним життям і неохайною подружкою, яка, звісно, спить із його найкращим другом. Так триває, поки він не зустрічає в черзі за антидепресантами особу з надлишком татувань на тілі (Анджеліна Джо-лі). Ця тендітна на вигляд жіночка невимушено стріляє в якогось підозрілого дядька, а згодом виявляється, що вона член таємного братства ткачів, які вже кілька сторіч тримають світову рівновагу, вбиваючи «одного заради існування тисяч людей». Грецькі богині долі Мойри, котрі згідно з міфами ткали нитку людського життя, тихо пішли на пенсію. Їхнє місце заступає «тидке каченя», яке раптово перетворюється на месника-супергероя й починає трощити все, що трапиться під руку.

У кінотеатрах України
з 26 червня

Наталія Петринська

Презентацію своєї книги «Сучасна українська проза. Постмодерний період» літературознавець і викладач Могиланки Роксана Харчук запропонувала провести у формі судового засідання, де звинувачувана — вона сама, адвокати — її колеги, а прокурори — «персонажі» цього видання. Забавка в будь-якому випадку закінчилася б полюбовно. Всі ж інтелігентні люди. А ось написане залишиться, і то на тривалий час, бо наукові розвідки про сьогоденну художню словесність у нас рідкість. Вітчизняний літературний «чорнозем» настільки тлустий, що родить на ньому різне й рясно, а відважних ботаніків-класифікаторів поки бракує. Хоробрості дослідниці якраз не позичити. Ведучи лінію сучасності від шістдесятників через неопозитивізм і неонародництво до наймолодшого покоління, Харчук на ордені й заслуги старших або епатаж і кумедність молодшеньких не зважає. Наче сувора вчителька, яка роздає зошити після невдало написаного диктанту, вона дошкульно коментує стилі-

тику, жанрові невідповідності й невисокий освітній рівень письменників. Романові Іваничукові дістається за тематичну вторинність деяких творів. Марії Матіос — за роздвоєність між елітарною та масовою літературою. Євгенові Пашковському — за те, що його «грунтівство» нічим не відрізняється від російського «почвенництва». Найбільше ж пощастило «поколінню Персі» — Лобкові Дерешу, Ірені Карпі, Сергієві Жадану й Світлані Поваляєвій. У присвячених їм розділах градус категоричності й жорсткості настільки високий, що, гадаю, «Сучасну українську прозу» варто рекомендувати лише тим, хто з предметом розмови вже хоч трохи знайомі. Інакше шанувальників укручліту можна буде відшукати хіба у вишівських аудиторіях.

Вікторія Поліненко

Роксана Харчук.
Сучасна українська проза. — К.: Академія, 2008.

ТЕАТР

Бордель у квадраті

«Деякі люди ходять до театру, як у бордель», — писав великий божевільний театру Антонен Арто. Подвійним борделем я б назвала мюзикл «Едіт Піаф. Життя в кредит», який зліпили франківці з біографії французької співачки (режисер вистави — Ігор Афанасьєв, автор тексту — Юрій Рибчинський, композитор — Вікторія Васалатій). Сценарист виокремив із життя цієї неординарної особистості одну лінію: народження від шльондри, виховання в будинку розпусти, світ кафешантану. Як кажуть, із пісні слів не викинеш — що було, то було. Вражає інше — піднесено-захоплений тон усієї вистави. Це щира українська ода «такому важкому легкому» життю, проспівана зі сцени академічного театру. І співають її українці так, як уміють. Тобто голоси прекрасні, музика якісна, смисл незрозумілий, постановка безпорадна, діалоги порожні й наївні. Зі сцени гля-

дачеві перекладають репліку «шерше ля фам» і випробовують його смак виконаними з шармом українських пейзажів канканними сценами. Особливо «зворушлива» у своїй вульгарності сцена моління повій до святої, щоб та повернула маленькій Піаф зір — тут франківці «намилили» зад найлипкішим латиноамериканським серіалам. Вершина абсурду — фантазійний персонаж, який полює на голос Горобчика: Смерть постає як всюдисуща жіночка постбальзаківського віку з кілограмом косметики на обличчі, утробним сміхом, патетичними позами і термінагорськими замашками. На протигагу їй у мюзиклі діють аж 27 позитивних персонажів, не рахуючи масовки. Все за-

кінчується апофеозом добра й щастя. Овація публіки триває не менше 15-ти хвилин.

Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка (Київ, пл. І. Франка, 3)

Наталія Шевченко

ВИСТАВКА

ДЖАЗ

КІНО

КУПАЛА

ВІКНО У СВІТ

ГРАФІКА Колись сильна київська графічна школа, яка останнім часом переживала деякий занепад, наразі має шанс на відродження. Доказ цього — творчість молодого художника Олесе Джурасової. Наразі в галереї «Парсуна» проходить її виставка «Вікна» — роботи останніх двох років. Графічні листи мисткині не схожі на чорно-білі витвори колег, які працюють в академічній манері, ретельно пророблюючи деталі. Художниця використовує лише яскраві кольори: на блакитно-фіолетовому полотні лежить помаранчевий кед, колір жовтої фіранки стає більш насиченим на синьому тлі. І теми для експозиції Джурасової обрала характерні для графіки. На підвіконні поряд із пляшкою притулилися квітучий кактус, а з чобота (що він робить на вікні?) ростуть нарциси. Мистецтво Джурасової молодежне, іноді трохи босяцьке. Ламаними грубими лініями та строкатою палітрою її графіка більше нагадує вуличні графіті.

До 11 липня

Галерея «Парсуна»
(Київ, вул. Хорива, 43)

ЗВАНІ ГОСТІ

ГАСТРОЛІ Виступ дуету афроамериканських хлопців чи дідусів-розбійників (кому як більше до вподоби) для Києва не буде несподіванкою. Кожного з них тут уже бачили й чули — за інших обставин та в іншій комплектації. Піаніст із 40-річним стажем Ларрі Вілліс приїздив до нас у березні в компанії відомого альт-саксофоніста Джо Форда. Один із найштованіших американських вокалістів Грегорі Портер у столиці України відзначився тричі — останнього разу влітку 2007-го. Спільний проект гігантів джазу та госпелу відбудеться в межах Літнього сезону Міжнародного джазового абонементу Аркадія Овруцького. За законами жанру метри не залишаться без ескорт-підтримки біг-бенду Київської міжнародної джазової академії. Остання функціонує третій рік і провела низку майстер-класів, де студентів кількох вишів таки навчили, як грати джазову класику й сучасні аранжування.

9 липня

Національна музична академія України (Київ, вул. Горького, 1-3/11)

ЗАРАДИ ІСТОРІЇ

КОМЕДІЯ Подруги-нерозлий-вода з серіалу, доки їх слава ще не згасла, перекочували на великі екрани. Режисер фільму «Секс і місто» Майкл Патрік Кінг, звісно, головну увагу зосереджує на Керрі (Сара Джессіка Паркер). І хоча журналістка перейшла на іншу роботу, трохи подорослішала й перестала сипати грошима, звички за будь-яких обставин бігти по допомозі до подружок не втратила. Перипетії розпочинаються з моменту, коли вона нарешті вмовляє свого коханого містера Біга (Кріс Норт) зайти до церкви й одружитися. Його вагання буквально на порозі храму призводять до того, що протягом іще двох годин глядачі змушені дивитися, як, не випускаючи коктейлі з рук, чотири гламурні леді втішаються в Мексиці, де мав насправді відбуватися «медовий місяць». Оскільки прокат в Україні продовжено на всю першу декаду липня, здається, їхні втіхи українкам припали до душі.

У кінотеатрах України

з 19 червня

БІЛЯ РІКИ

ГУЛЯННЯ Наразі й дітям відомо, в Нарнії дерева розмовляють і ходять. Та мало хто знає, що українські дерева це вміють також, але дозволяють собі спілкуватися й рухатися лише в ніч проти Купала. Ті, хто наважиться вирушити на пошуки цвіту папороті, можуть навіть побачити це на власні очі. Принаймні, є таке давнє вірування. Що відбувається в день літнього сонцестояння, більше розповість автентичний гурт «Дай Боже!» під час фольклорно-обрядового дійства «Свято Івана Купала». Його програму побудовано на основі музичного, поетичного та хореографічного матеріалу, який збирався протягом багатьох років під час фольклорних експедицій. Дійство складається з двох частин — концерту «Дай Боже!» та проведення обрядів: спалення опудала, спускання у воду вогняного колеса, хороводів, стрибання через вогонь та куштування каші з казана. До другої частини дійства зможуть долучитися всі.

6 липня

Парк «Оболонь» (Київ, пр-т. Героїв Сталінграда, 6)

«БІТЛОМАНІЯ»

На честь музиканта й художника Пола МакКартні першорядні українські митці нашвидкуруч склали експозицію (включно з недопрацьованими роботами), до якої увійшли не лише портрети кумира, написані у психоделічній тональності, а і різний домашній непотріб, який за допомогою творчих маніпуляцій тематично прив'язали до події. Вийшло відчайдушно і весело.

До 10 липня

Галерея Da Vinci
(Київ, вул. В. Васильківська, 5)

СМАЧНА МУЗИКА

Протягом кількох днів солідний пункт громадського харчування стане полем для експерименту. Сучасна електронна музика там поєднуватиметься з акустичними інструментами, а культові діджеї з найвідомішими джазменами. Найближчим часом на меломанів чекають Dj Griboedoff і Володимир Лебедев (за версією фестивалю «До # Дж» — найкращий альт-саксофоніст 2007 року).

5 липня

Ресторан «Панорама»
(Київ, вул. Шолуденка, 3)

РОЗІГРАШ

Артгаузна стрічка «Прогулянки в нетрях» Міхаеля Главоггера — це сумна історія про віденського вигадника Себастьяна, який любить жартувати з ближніми й не замислюється про наслідки. Вдвох з «напарником» вони знаходять у віденському барі поета-маргінала, якого доправляють до Чехії та кидають там без документів, але із сильним похміллям.

3 14 липня

ТЦ «Среднефонтанскій»
(Одеса, пров. Семафорний, 4)

ДЛЯ ЛЮДЕЙ

Святкування Купала в місті Гола Пристань має пройти масштабно. Крім традиційних виступів фольклорних колективів з України, Польщі, Румунії та Росії, відбудеться виставка-ярмарок народних промислів, спортивні змагання, забави на воді, карнавальна хода, авіашоу та шоу парашутистів, а також виступ білоруських сярбрів із формації «Лепріконси» та наших Dazzle dreams.

5 – 6 липня

м. Гола Пристань,
Херсонська обл.

КЛАСИКА

ФЕСТИВАЛЬ

РОК

ЗГАДАТИ ВСЕ

КОНЦЕРТ Скрипаль Олесь Семчук уже давно не мислить свого виконавського та педагогічного життя без другої батьківщини — Італії. Особовий склад його нового проекту строго відповідатиме географічним уподобанням організатора. Від української сторони долучиться скрипалька Богдана Півненко, від Італії — піаніст Леонардо Зуніка, віолончеліст Нікола Бароні та альтистка Аліна Компані. Включені до програми твори класиків ХХ ст. Олів'є Мессіана і Дмитрія Шостаковича є своєрідною мистецькою рефлексією на трагедію Другої світової війни. В тому чи іншому вигляді ця тема торкнулася насичених пронизливим єврейським мелосом Фортепіанних тріо і квінтету росіянина. Виразним підтекстом «Квартету на кінець часу» француза, створеного композитором під час перебування в нацистському концтаборі й там уперше виконаного, став біблійний «Апокаліпсис».

11 липня

Малий зал Національної філармонії (Київ, Володимирський узвіз, 2)

СИЛА МИСТЕЦТВА

Увертюра до опери «Сила долі» Верді, Перший фортепіанний концерт Бетховена, Четверта симфонія Чайковського — варта гарної зали програма. Та її кияни отримають просто неба й абсолютно безкоштовно у виконанні піаніста Опюстена Вожене та Національного симфонічного оркестру України під керівництвом Володимира Сіренка.

5 липня

Ліпня концертна естрада ЦПКВ (Київ, Біла Маршівський палацу)

ПРО «МУЛЬТИКИ»

МІКС Схоже на те, що звичайних фестивалів стандартного формату українцям замало. Сьогодні в моді мультиімпрези, де поєднуються різні напрямки мистецтва, способи їх представлення й розмаїття інших розваг. Однією з таких передових акцій став новостворений фестиваль «П'ять озер», який увібрав зазначену кількість міні-проектів: музичний («Бандурбэнд», «Люк»), «Село&Люди», «ДжонЗ-вольта»), театральний (Харківський авторський театр «КотелОк»), абстрактний ефемерний театр Оленки Kvitki Шпівельської), поетичний (Павло Коробчук, Богдан-Олег Горобчук, Олег Коцарев, Дмитро Лазуткін, Любка Дереш), експериментального мистецтва (Театр вогню EastFire, Театр Повітряних зміїв). Також буде створено студентську комуну, проведено майстер-класи, тренінги, поетичний слем, квест, художні виставки, спортивні змагання. Завершить свято гала-концерт.

4-6 липня

Біла с. Баранівка Золочівського р-ну Харківської обл.

ЛОЯЛЬНИЙ РОК

Основне завдання фестивалю Metal Time — показати молоді, якою вихованою буває справжня якісна рок-музика. Головна умова участі — виконання композицій у стилі хард, відсутність у текстах ненормативної лексики та закликів до расової та національної нетерпимості. Домовленості цьогоріч дотримуватимуться, The Parkinson's Syndrome, «Мегамасс», NCst, Dalai, Cthulhu Rise, Mysterya, JAB.

5 липня

м. Березань Київської обл.

ПЛЯЖНИЙ ДРАЙВ

UKRABILLY Сайкобілі — жанр рок-музики, який поєднує елементи панк-року та рокабілі з текстовою естетикою дешевих трилерів і наукової фантастики, — в Україні представлений гуртами Poison Bar та Dillberrizz. Останній уславився, передусім, завдяки своєму вокалісту, який одночасно співає та грає на обов'язковому для цього жанру контрабасі. Київська формація Stinx обрала для себе панк'ой білі. Частинку «ой» тут не варто плутати з українським вигуком, вона натякає на специфічне відгалуження панк-року, яке виникло наприкінці 1970-х у середовищі британських гегемонів. Гурт Night Surf вправляється в surf-core — музиці, пов'язаній з орієнтованою на стихійність та непередбачуваність культурою серфінгу. Skaska грає старий-добрий ска, а, точніше, ска-обробки дитячих пісень і композицій із мультфільмів. Коктейль із цих гуртів подаватимуть на пляжі під час вечірки Ukrabilly on the beach.

5 липня

Розважальний комплекс The MOST (Київ, Московський міст)

«ВВ» — ОДЕСІ

Останнім часом Олег Скрипка активніше займається просвітницькою, ніж своєю основною діяльністю фронтмена гурту «Воплі Відоплясова». Та іноді він усе ж згадує, що концертів його колективу фанати чекають із нетерпінням. Втамувати справу гарною музикою та відомими піснями «ВВ» наразі зможуть жителі Одеси та гості цього приморського міста.

10 липня

Клуб «Ітака» (Одеса, пляж «Аркадія», 4)

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

«ДИМНА СУМІШ»

Український гранж наживо — пігулка від нудьги.

4 липня. Арт-клуб «44» (Київ, вул. Хрещатик, 44)

ДИТЯЧЕ СВЯТО

Міжнародний дитячий кінофестиваль, який відбудеться в таборі «Артек».

4-11 липня. МДЦ «Артек» (Гурзуф, АР Крим)

HURRICANE PARTY

Виступ двох вибухових гуртів — С.О.D. (хард-рок) і Metalforce (треш-метал).

5 липня. «Альт-кафе»

(Дніпропетровськ, пр-т Героїв, 37а)

«ЧОРНИЙ КВАДРАТ»

Гастролі столичного театру з виставами «9 ½ хвилини» і «До та після сексу».

5-6 липня. Російський драматичний театр ім. Горького (Дніпропетровськ, пр-т К. Маркса, 97)

GOROD SOLNTSA

Мелодійний поп-рок із присмаком урбан-романтики від перспективної київської команди.

6 липня. «Бочка Пивна»

(Київ, п-т Московський, 17/1)

ІВАНА КУПАЛА

Народне гуляння просто неба.

6 липня. Музей народної архітектури та побуту (с. Пирогово)

DZYGA IMAGINE

Вечір із львівською формацією, котра виконує джазові стандарти й авторські композиції у стилях в діапазоні від блюзу, свінгу до джаз-року.

6 липня. Бар «Майдан»

(Луцьк, вул. Бойка, 2)

«ДОТОРКНУТИСЯ Й ПОБАЧИТИ»

Виставка зроблених на прозорому папері рельєфних фотографій Юрія Білака із серії «Українці».

До 26 липня. Обласний художній музей (Донецьк, бул. Пушкіна, 31)

WINTER CIRCUS

Експозиція світлин Дороти Шуз — французької мисткині, яка прагне зафіксувати бодай частину цікавих миттєвостей звичайного життя.

До 31 липня. Французький культурний центр (Київ, вул. Горького, 104)

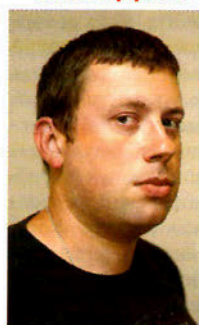
ФУТБОЛ – ПОЛІТИКА

Взагалі-то не дивлюся футбол, але Євро-2008 — подія незвичайна, тому не змогла пройти повністю повз мене. Зайшов у бар і перше, що побачив на величезному екрані, — напис «Against racism!» Цікаво, що це була не акція протесту чи підтримки, а якийсь черговий матч. Дивіться: організатори Євро відверто пропагують політичні ідеї під час спортивного заходу. Після цього вірити в те, що спорт відокремлений від політики, можуть тільки повні лохи. Спорт відокремлений від «поганої» політики, а «добру», політкоректну політику чекають на заповнених стадіонах. ■

АНТОН
СІКОРАІННА
ЗАВГОРОДНЯ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОДВИГ Моя знайома Юля зробила педагогічний подвиг. Її 13-річна дочка знайшла на вулиці трьох кошенят-немовлят, загорнутих у пакет. Фактично, у Юлі, як у кожній нормальній мамі, не було виходу. Не сказати ж дитині: «Віднеси, де взяла». Або: «Викинь на смітник». Тому героїчна мати взялася їх вирощувати: годувала коров'ячим молоком з піпетки, не спала ночами, масажувала їхні попки, як це повинна робити кішка. Одного дня малюта облисали. Ветеринар сказав, що в кошенят авітаміноз, тож Юля перевела їх на дитячу суміш. А так — нічого, ростуть помаленьку. Я думаю про те, що мені зустрічалися й не такі делікатні батьки, які цілком могли вчинити зовсім інакше. А Юля — просто молодчина. ■

ЯК УЧАТЬ ТЕХНОЛОГІЙ Маю вдома купу магнітофонних касет. Але слухати не можу: півроку тому магнітофон зламався, на прощання зажувавши квартирник Вісоцького, переписаний моїм дядьком у Конотопі в 1975 році. Спершу я підкачував музику, якої був позбавлений, з нету. Але якщо Cocksney Rejects качнути можна, то де в мережі знайдеш одеських апокаліптик-фолкерів «Накраїна»? І, тим більше, там нема збірників, які я робив у студентські часи, мікшуючи цікаві пісні (від «Фантом-2» до Бориса Гмирі) з передачами УР-1 і творами Подерв'янського. Вчора пішов у магазин — жодного касетного магніфона! Тепер треба це все якось в Мр3 переводити. Ось і нових технологій нарешті навчуся. ■

ПАВЛО
СОЛОДЬКООЛЕКСАНДРА
КИРИЧУК

РЕСТОРАН-АВТОМАТ У Вуді Алена є фільм «Дні радіо» про ностальгію за початком минулого століття. Так от, я нещодавно читала інтерв'ю з ним про цей фільм і дізналася, що одним із важливих атрибутів того часу були ресторани-автомати. Це такі ресторани, де замовлення можна було отримати, кинувши в автомат певну кількість монет. Оскільки автомати набагато оперативніші за людей, такий ресторан міг обслуговувати до 800 тис. відвідувачів за день, що зробило його однією зі специфічних ознак великих міст. У 1960-х роках вони майже повністю зникли. А от кілька місяців тому в Німеччині відкрився ресторан-автомат нового зразка — обладнаний інтерактивними моніторами — меню і їжа там спускаються спеціальними рейками зі стелі. ■

ДУБЛЬ 12 Кінофест «Відкрита ніч» залишив по собі подвійне враження. З одного боку, тусовка, яка вариться у власному соку, й котру цікавлять фільми колег і не цікавлять творіння неznаних і нових. З іншого — як же ще прориватися молодим і незаним, як не по заkostenілих трупах когорти творців (не)живого українського кіно. Відеосупровід у вигляді бліц-інтерв'ю без претензії на глибину запитань із режисерами та акторами все ж таки вселяв оптимізм. Знімати хочемо, знімати будемо, бо хочемо слави й грошей. Гран-прі дісталось ігровому студентському фільмові «Отроцтво» про момент істини для багатьох вихідців із села: виліт (чи то пак, виїзд гірським потягом) з отчого гнізда. Як на мене, заслушено: просто й красиво. ■

РОМАН
КАБАЧІЙАНАТОЛІЙ
БОНДАРЕНКО

РІЗНІ ЛЮДИ Переглядаючи сайт із науковими новинами, я випадково знайшов підтвердження того, про що давно підозрював: коли людина починає розмовляти іншою мовою, вона стає іншою. Я це знаю по собі — деякі мої риси значно помітніші, коли переходжу на російську. Інші, навпаки, приглушуються. Виявилось, що мова змінює самосприйняття білінгвістичних жінок, які можуть читати в оригіналі як Толкієна, так і Переса-Реверте. Наприклад, вони відчують себе відвертими, коли говорять іспанською. Зміни у сприйнятті себе й зовнішнього світу відбуваються підсвідомо, в мить переходу на іншу мову. Дослідники вважають, що це впливатиме на поведінку під час придбання товарів або навіть на політичний вибір. Хочу таке саме дослідження щодо нашої двомовної ситуації! ■

ЩОДЕННО

ДО РЕКЛАМИ НА НАШИХ ЕКРАНАХ

ПРИКУТА УВАГА

ТРЬОХ МІЛЬЙОНІВ ОЧЕЙ

НАЙБІЛЬШИЙ ОПЕРАТОР LED-ЕКРАНІВ

ТОВ «Хайтеч Едвертайсмент», (044) 502 6535, (067) 308 0000, www.hta.com.ua

HI-TECH
advertisement

Новий унікальний
український проект

МЕРЕЖА КНИГАРЕНЬ

К Н И Г А Р Н Я

Купуйте в інтернет-магазині за адресою:
www.book-ye.com

Нова сучасна книгарня в історичному центрі Києва,
поруч зі станцією метро «Золоті ворота», вул. Лисенка, 3
тел: (044) 235-88-54
office@book-ye.com